

ARGIA

1987 Urtarrila 18 — L urtea — 1134. zenbakia — 145 pezeta (BEZ barne) / 8 libera

SIDA

AIDSek

EUSKAL ESKOLETARA
BELDURRA
EKARRI DU

Badira
10 urte
Ikurriña
legeztatu
zela

Julio Caro
Baroja:
ETAk alderdi
zehatz batek
baino
sinpatizante
gehiago du

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

Komunitate Autonomoko populazioa azkenean aspertu egin daitekela diote Madrilgo inguru politikoetan. Areago, hemengoa ulertu ere ezin omen da egin. PSOE-PNV gobernua piskanaka itxura hartuz doa, Ajuria-Enean lehendakari berria martxoan arte sartzeko biderik ez da ikusten, eta ingobernabilitate fase berri batean buru-belarri sartu garena ebidentzia bat da. **14. orrialdean.**

Julio Caro Baroja ekarri dugu aste honetan erdiko elkarrizketa luzera. Beran daukan "Aitza" izeneko etxe historikoan hartu gaitu gizon tristo, azkar eta konfliktibo honek. Atera berri dituen bere bi liburua direla eta eritzi truka-keta bideratu nahi genuen berarekin. Liburuak emandako gaiak eta solasaldiak sortutakoak jaso ditugu **27. orrialdean.**

4.— Astegiroa.

POLITIKA

13.— Ttamtaka. **E. Galar.**

14.— PNV-PSOE tratua erditze neketsua. **I. Zubiondo.**

18.— Uda eta mito guztien gaitetik Berlingo mugimenduak bizirik dirau. **I. Goitoltza.**

ERREPORTAIK

22.— Toulousen ere aurkitzen dira euskal musikaren azarnak. **P.Z.**

24.— Badira hamar urte ikurriña legezatu zela. **M. Bitoria.**

27.— Aste honetako elkarrizketa: Julio Caro Baroja. **Mikel Mendizabal.**

32.— AIDSek beldurra ekarri du euskal eskoletara. **Agiña.**

34.— Urtarrileko hotzaren kontra beherapenak. **L. Arruti.**

36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

37.— Kultur ataria. **Sabin.**

38.— Euskal kantagintza zertan den, mahai-inguruan. **P. Unzueta.**

40.— «Flannery ta bere astakiloak», irudi animatu berriak telebistarako. **J.L.**

43.— «5 Lorcás 5» obra eman du Bilbon CDNek. **Iñaki Goitoltza.**

ETA BESTE

45.— Binakako esku pilotako txapelketa. **G.A.**

47.— Bertsoak: **Joseba Muguerra.**

48.— Denborapasak.

50.— Azkena: **M. Aizpurua.**

AIDSek euskal eskoletara beldurra ekarri du. Badirudi euskal gizartea Durangon gertatutakoarekin esnatzen hasi dela SIDA edo AIDSen erasoaren garrantziaz. Orain artekoan, heroina kontsumitzaileen artera mugaturik ageri zen. Haur bat dago orain gaitzaren sus-traiak berekin daramatzana, eta beldur-rez betetako polemika bat hedatu da Durangotik euskal sukalde eta ostaluetaraino. **32. orrialdean.**

«Flannery ta bere astakiloak» izenez publiko egingo dira martxoan aldera telebistarako orduerdiko 13 saio. Bere egile nagusien artean «Jaizkibel», Bernardo Atxaga eta «Eresoinka» produkzio etxea ditugu. Saio bakoitzean hamarna minutuko irudi animatuak sartuko dira, eta horrekin batera irudiak errealizabiltutako beste esketx batzu joango dira. Orain arte diskoaren bertsioa baino ikusi ez duen proiektu anitza oraingoan bere bigarren alorra osatzekotan dago. **40. orrialdean.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Inbarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etchezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Iratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Iratikoak, Koldo Izagirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, F.J. Mendi-guren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriena-dia, J.L. Alvarez 'Txillardegia', Mikel Ubillos, Urederra.

Marrazkilariek: Joxemi, Julio.

Publizitateak: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioak: Jon Barandiaran, Agus Barandi.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behe. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 145 pezeta / 7 li-bera (BEZ barne).

1987. urterako harpide-tza sariek: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....5.300 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....360 libera.
Estatu Espainola.....5.300 pezeta.
Beste atzerriak.....7.200 pezeta.
Airez.....11.000 pezeta.

URTARRILA
18

URTARRILA
24

urtarrilaren 15ean
ilbete

mareak: (urtarrilaren
18an)

gora: 07.27 eta 21.33
behera: 11.59 eta 01.38

eguzkia: (abendua
18an)

irten: 08.30
sartu: 18.02

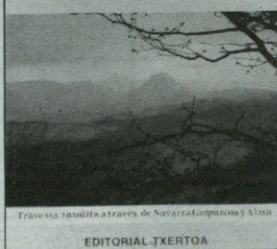
(ordulariaren ordutan)

liburuak

Mikel Mendizabal

LA RUTA DE LOS BRUJOS

L.P. PEÑA SANTIAGO

Titulua: La ruta de los brujos. Travesía insólita a través de Navarra, Guipúzcoa y Alava.

Egilea: L.P. Peña Santiago
Argitaletxea: Txertoia

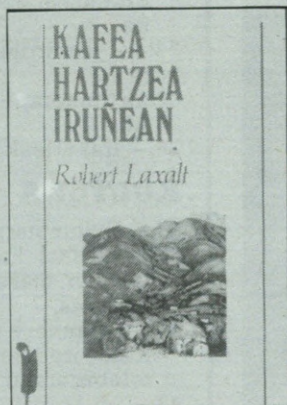
Ezaugarriak: 165 orrialde, 750 pezta.

Lehenago astean Peña Santiagoren «gorbea» liburua aurkeztu bagenuen, aste honetan ere, autore honek bi liburu berri ateratu ditu: «Navarra, de bandidos y caminos» eta «La ruta de los brujos». Biak ezaugarri berdintsueta-koak direnez azken hau aztertuko dugu.

Natura, historia, etnografia... edo autore honek lantzen dituen edozein gai gustatzen zaienei, beti bezala oso erraza dute Peña Santiagoren liburua irakurtzea. Oraingo liburuan, berak egindako ibaldi oso berezi bat kontatzen digu:

1609. urtean Juan del Valle inksidoreak, bidai zentsuratzailera egin zuen Araba, Nafarroa eta Gipuzkoatik. Ez ziren gutxi izan euskal familetan sortu zituen desgrazi eta injustiziak. Hurrengo urtean bere bidaia bukatzerakoan, jende pila espetxeratu eta arruinatu zituen, hamai-ka azti sutara bidaliz. Peña Santiago, bere abentura grinak bete nahiean, bidai berdina egitea erabaki zuen bertako detaile guztiak aztertuz. Bere liburu gehienetan bezala, anekdotak, bitxikeriak, mendien deskribapenak... azaltzen dizkigu. Atsegina da jakitea, adibidez, Nafarroako herri txiki batean, eskuz nola harrapatzen dituzten basurdeak, edota hondoko herriko «jota» baten amodiozko letra. Bestalde abentura kutsua ez galtzeko, inksidorearen krudelkeri eta herrokeriak, zorginen zeregi-

nak, euskaldunen arabeen aurkako gudak e.a. kontatzen dizkigu. Hala eta guztiz, ez dira kontu horiek irkurleia interes bizieneran mantentzen duena, Miguel Juanillarigaren istorioak baizik. Euskaldun hau inksizioak kondnatu ondoren, espetxetik ihes egin eta ipar aldera jo ordez, Castillaruntz alde egin zuen, ondo pentsatu ondoren nola aginteak bere lurraldetatik bilatuko zuen. Eta hala izan zen, baina agintariak bere jokuaz konturatu zirenean, Castilla aldetik bilatzen hasi ziren. Liburu guztian zehar, bere ihes eta persekuzioa kontatzen digu, beste istorio biki- kainen eta ezberdinekin nahastirik.

Titulua: Kafea hartzea Iruñean

Egilea: Robert Laxalt

Argitaletxea: Elkar

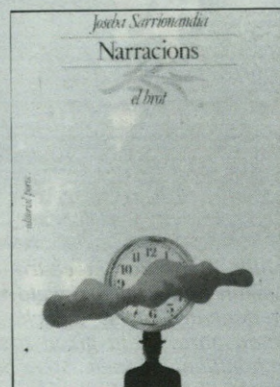
Ezaugarriak: 90 orrialde, 500 pezta.

Entretenigarria Robert Laxalti Elkar-ek argitaratu dion azken liburua. Kafea hartzea Iruñean, Euskal Herriko kontrabando talde bateko gora-beherak kontatzen dizkigu. Alde batez abentura nobela dugu: Nikolasen talde kontrabandariak zaldi taldea pasa behar dute mugako hego aldetik ipar aldera eta noski bertan agertzen dira, gendarme eta «xardin xarrekin» dituzten istiluak, diru asuntoak, zaldien garraioa e.a. Nobela guztia berriz, ez da abentura soilean gertatzen. Gure herriaren izaeraren zenbait ezaugarri aztertzen bait ditu: pobrezia, Ameriketara emigratu beharra, herrian dauden marmarrak... Nikolas protagonistak,

bi alternatiba ditu: herriaren aurrean betiko irudi ona mantendu alde batez, ala aberastu bestalde; herriak berarengan duen konfidantza pikutara bidaliz.

Autorea euskal kutsua sartzen saiatu da nobela guztian zehar; horretarako Ziberuko dantzen, bazkarien, jendeen erlazioen... deskribapenak egiten ditu. Hala eta guztiz ez du erabateko giroa lortu eta sarritan bide erdian geratzen da. Kontua hartu behar da hori bai, autorea ez dela hemengoa eta bestalde nobela itzulia dela.

Autorea, Robert Laxalt, Ziberutar indianoen semea da. Ipar Amerikan euskal kulturari buruz zenbait elkarrekin lan egin ondoren, 1984. urtean, Donostiako udalak «urrezko tanborea» saria eman zion. Pena hori bai, partidu errepublikararen partaide garrantzizkoa dela!

Titulua: Narracions

egilea: Joseba sarrionandia

Argitaletxea: Pórtic

Ezaugarriak: 110 orrialde.

Ez da oso arrunta euskal literatura obrak beste hizkuntzetara itzuli daitezela. Oraingo honetan berriz, Pórtic kataluniar argitaletxeak, Joseba Sarrionandiaren «narracioak» itzultzea erabaki du. Baina liburu ezagun hau alde batera utziz, ikus ditzagun euskal prosatik erderara itzuli diren obrak:

— Leturiaren egunkari izkutu, Txillardegiren eta ingelesera itzulia

— Haizeaz bestaldetik, Txillardegiren eta gaztele-
rara

— 100 metro, Saizarbito-riarena eta ingeles, italiar eta gaztelarera

— Abuztuaren hamaboste-ko bazkalondoa, Arrietarena eta katalanera

— Zergaitik Panpox, Urre-tabizkaiarena eta gaztelera eta katalanera

Ikus dezkezuenez prosan ez da oso kopuru handia eta poesian berriz txikiagoa oraindik. Espero dugu denborarekin kopuru hori handitzen joango dela.

Eta besterik gabe, des de ARGIA et desitjem bona sort, Josep!!

Aldizkariaren izena: Ateka
Ezaugarriak: 37. zenbakia, 14 libera-250 peztza, -24 orrialde.

Ipar Euskal Herriko ezker abertzalearen aldizkaria du-gu ATEKA. Bertan bi talde ditugu bereziki: alde batez EMA (ezker mugimendu abertzalea), eta beste alde LAGUNTZA taldearen inguru-an dabilztan zenbait gazte.

Beti bezala, hego Euskal Herriari garrantzi handia ematen diote, bertako hiritan dagoen ezker-abertzale mugimendua azpimarratuz.

Azkeneko zenbaki hone-tan, hamar artikulu eskein-tzen dizkigute. Artikulu bat-zuk Frantsesez eta besteak euskaraz idatzirik daude. Aipagarria Iñaki Esnaolari egiten dioten entrebista eta Gasteizko «mobidari» bu-ruzko artikulua. Bukatzeko ere, Kaledonia Berriri buruz hitz egiten digute, Frantsez gobernuari kritika latza egi-nez, bai noski.

Ipar Euskal Herriko egoe-ra ez da primerazkoa, denok dakigunez. Norbaiti aldizkari honetan harpide egitea inter-esatzen bazaio, 07-3359-64109 zenbakira deitu dezala.

YON
ETXAIDE
ITHARTE

Etxaide jauna

Titulua: Etxaide jauna

Egilea: Yon Etxaide

Argitaletxea: Erein

Ezaugarriak: 550 orrialde.

Inazio Maria Etxaide zena-ren biografia zabala eskein-tzen digu Yon Etxaide, bere semeak. XIX. mendean jaio zen gizon katoliko sutsu hau,

lan bikaina egin zuen bere bizitzan zehar. Bere ustez, konzepzio foral-espainolista zurikeri handikoa zen, beraz laister kritikatu zituen ideia horiek beste progresistago batzuk babesteko.

Liburua bere biografiare-kin hasten da, ondoren bere pentsakera politikoa, sozial eta kristaua aztertuz. Bere 78 urteetan zehar egin zuen lan ikaragarria erakutsiz.

Badakizue ba, biografiak interesatzen zaizkionaren-tzat, (beti ateratzen omen di-ra gauza oso interesgarriak bertatik) edota gizon hau ezagutzeko irrika duzuenok, liburu lodi ta galanta hau az-tertzeko aukera duzue.

ASTE HONETAN NABARMEN

Aldizkariaren izena: Ele
Ezaugarria: 154 orrialde
Argitaratzailea: Bizkaiko AEK

«Ele» dugu Bizkaiko AEKk kaleratu berria duen aldizka-riaren izena. Ale honek, le-hena izanik ere, argi erakus-ten digu helduen alfabetatze euskalduntzerako zeregine-tan diharduen erakundearen kezka nagusiak zeintzu di-ren. Batetik, ikasten den eus-kara-ereduaren sakontze eta hobetzearen alde apostu go-gorra egin du azken urteot-an, frogatzat aipatu daitez-keelarik «Ele» honetan ager-tzen diren zenbait lan, hala-nola Andolin Eguskitzaren «Adjetiboaren egongunea» edota Iñaki Gaminderen «ena kompletiboa». Ildo ho-netan aipamen berezia me-rezi du, nik uste, G. Aurreko-txearen «Zenbait akats fone-tiko dela eta» lanak. Lan ho-netan, argi utzita erderaren ofentsiba fonetikaren arloan dela gogorrenetarikoa, des-erdalduntze fonetiko baten prozesua hastea proposatzen da. Ez da lehen aldiz ager-tzen kezka hau. Oraingoan halabaina eraginkorragoa izango delakoan gaude ikas-kuntzan gauzatzeko abagu-nea izango baitu.

Alearen gai nagusia, esan-dakoari ezer gutxi kendu ga-be, «Kulturgintzan oinarritu-tako ikaskuntza» lana dugu. Jakina denez, euskalduntze metodoek eman duten az-ken pausoa dugu «kulturgin-tzaren bidezkoa». Euskara hil ala bizi zorian delarik, pauso hau ezinbestekotzat jotzen da, aurreragoko me-todoak inmobilitatean eta anakronismoan jausi bait di-ra, hots, lau horma hotzen arteko irakasle-ikasleen arte-ko joko klasikoan, agian ba-liagarria daitekeena Bilbon frantsesa ikasteko, baina ez Baiona frantsestan Bilboko euskaldunekin mintzatzeko langailuak eskuratzeko. Ia 100 orrialde dituen dossie-rrean euskararen futuroa gauzatzeko pausoak nondik dora doazkeen somatzen hasteko behintzat irakurri, aztertu eta eztabaidatu beh-arrekoa «Ele»k eskaintzen di-gun lan hau.

Amaitzeko, beste hiru egi-le artikulu banarekin ere agertzen dira. Egileok G. Lo-bera («Legezko xedapen izenduren gainean»), A. Ze-laieta («Zenbakiak»), eta —gure ustez interesgarrie-na— Bittor Kapanaga («Hiz-kuntza eta gizartea»).

Kritikaren bat egitekotan esan halako mamiak beste azal hobeagoren bat behar-ko lukeela, nahiz eta ondo jakin zeintzu diren AEKren estura ekonomikoak.

A. Ormaetxea

aste honetako luzemetraia

Gaiak aukeran

Esan bezala, astean zehar izango ditugun gaien artean moeta guzitakoak izango ditugu. Hala ere, ez pentsa aukera gehiegirik dagoenik, gaien desberdintasuna eta kalitatea, behar bada, ez bait datoz bat.

Igandean, boxeoaren inguruan gorpuzten den mundua izango da, aste honetako lehen luzemetraiaren gaia. Pelikula oso zaharra izango da hau, 1935. urtean egin bait zen. Azpi-joku eta ustelkeria nabarmen ikusteko aukera. Asteleheneko filma, berriz, Sauraren «Ehiza» izango dugu. Filme ospetsu honek espainiar gerratearen ondorioak maisuki azalduko dizkigu, ondorio horiek psikologikoak izanik, batez ere. Astearteko pelikulak, komentario gutxi eskatzen du. Haurrei zuzenduriko filme bati dagokion ordutegia, kontutan izan behar dela, besterik ez.

Azken bigarren pelikulan, abentura eta ekintza nahasiko da. Hilketak dela eta ez dela, hor izango da komeria. Eta aste honetako azken pelikulari dagokionez, pelikula saritua eta ospetsua dela, aitortu behar, Cannes eta Hollywood-en sariak lortu bait zitu. Nazien sorrera eta Alemaniako giroa; haur baten ikuspuntutik azalduko zaigu.

Aste honetan beraz, pena merezi duten bi filme, bederen, izango ditugu. Hala ere, ea beste hiru horietatik batek ezuste on bat eskeintzen digun.

urtarrila

19 Ehiza. Oraingo honetan espainiar filme bati egokitzen zaio txanda. «Ehiza» filmea Carlos Sauraren hirugarrena dugu eta espainiar guda aipatu ere egin gabe, honen ondorioak eta

atsekabeak azalduko ditu. Ardatza espainiar gudu zibila izango da eta gizarte eta psikologia ondorioek lehen plano mereziko dute.

Pelikula honek izugarriko eragina izango du Saura-

ren etorkizunerako, bere taldearen osaketa egingo bait du luzarorako: Elias Kerejeta (produktore), Luis Cuadrado (argazkia), Luis de Pablo (musika) eta Pablo del Amo (montaketa).

Esan bezala, zuzendaria Saura dugu eta antzesle gisa hor arituko dira Ismael Merlo, Alfredo Mayo, J.M. Prada eta E.Gutierrez Caba.

Goizeko lehenengo ordutan, lau gizon jeep batean ehizera doaz. Hiruk, Jose, Paco eta Luisek berrogei urtetatik gora dituzte. Enrique berriz, hogeituro gazte bat da. Hauen artean adiskidetasun eta sendi harremanak daude. Ehiza-kotora heltzen direnean hiru pertsonai berri agertzen dira: Juan, zaindaria, bere ama eta neska bat. Erbi-ehiza hasten da eta aldaketa bat sortzen da gizonengan, gorrotoa sortaraziz. Eguzkia eta beroa barreagotzen diren neurrian, egoera gero eta grinatsuago egiten da, azkenean hondamendi beldurgarri bat jasotzen da, mutil gaztea lekuko mutua delarik.

«Ehiza» filmea 1965. urtean burutu zen. Ehizera joan eta elkar ehizatzen duten ehizatarien istorioa dugu, Sauraren filme hau.

urtarrila

24 Latorrizko Danborra. 1979. urtean eginiko filme honek, urte horretan bertan, Cannes-eko jaialdian «urrezko palma» lortu zuen eta 1980. urtean atzerriko pelikulari ematen zaion oskarra lortu zuen Hollywood-en.

Zuzendaria Volker Schlöndorff alemaniarra dugu eta antzesleak, honako hauek izan ziren: David Bennet, Mario Adorf, Angela Winkler eta Charles Aznavour.

Filme alemaniar hau, bigarren munduko gerratearen aurreko urteetan kokaturik dago, nazismoa sortzen hasi zen garaian, hain zuzen ere. Oskar, hazi nahi ez duen umearen begien bitartez ikusitako mundua azalduko da. Oskar, bere deihadar zorrotzarekin kristala apurtzeko gai da. Auzoko harremanak, bere familia eta nagusi den ideologiak, errealismo, ipuin eta kontu herrikoiez nahasturiko narrazio epikoa osatzen dute.

botoia sakatu aurretik

Igandean eskubaloia

Igande honetan eskubaloia egokitzen zaio txanda, arratsaldeko zazpirak hogeituro gutxiagotan, Irungo polikirodegitik, zuzenean, Bidasoa eta Granollers taldeen arteko lehia.

Igandetan kirolen bat ikusteko zaleatasuna piztekoaren aldekoak gara, programaketak izan dezakeen astuntasuna piska bat arintzeko eta ahal bada ez futbola soilik, beste kirol erakargarri asko ere esistitzen bait dira. Aste honetako partidua erakargarritasun handia dauka, esku hartuko duten taldeok primerakoak bait dira.

Eskubaloizaleok, badakizue saka igandean botoia.

Ostegunean Euskal Herriko Mito eta Ipuin Zaharrak

Basajaun eta Martin txikiren istorioa izango dugu aste honetan. Basajaun oihaneko jauna da. Bular aurretik belaunetaraino erortzen zaion ilez beteriko gorputz izugarria du. Oin bat gizonarena bezalakoa du, baina bestea ointzola borobildua da.

Bera da abere taldeen zaintzailea eta baita bere haserre eta indarkeria azaltzen diren istorio beldurgarriko protagonista ere.

Esaten da, basajaunek garia ereiten zutela Muskiko mendietan, Astunen. San Martin txiki, gizon ausarta; beren aitzulora joan zen bisitatzerateta...

Larunbatean «Hamar Ipuin italiar»

Belauntzia izango da aste honetako kapituluaren izenburua. Jean, bere ama eta neskamearekin batera bizi da mundutik baztertuta eta familiako medikuaren bisita bakarra izaten dutela. Etxean nabarmentzen den tentsiozko giroak iraganean jasotako gertakizun bereziren bat salatzen du.

Txikitan, Jean bahiketa baten biktima suertatu zen, bere izakera betirako markatuz. Misteriozko egoera hau egia krudela azaltzen denean argitzen da.

Larunbatean txori txikiaren laguntzaz erne izan nahi baduzu, saka, saka.

musikazkoak

"Sasitik sasira" Ordizian

urtarrila
[24] Eltzegor taldea jotake dabil bere kantata berria herriz herri aurkezten. Hurrengo aldia hilaren 24ean izango da, Ordizian. Kantataz gain mimo, dantzaldiak eta beste izanen da. Dena honezkerok dakikezue-nez **Printza** sortu berriko taldeak antolatuta.

Rock jaialdia Arrangoitzen

urtarrila
[17] Arrangoitzen urtarrila-ren 17an Rock jaialdi bat ospatuko da Donibane Lohitzuneko ikastolaren alde. Kantaldi honetan talde ugari hartuko du parte: **Tijuana in Blue**, **Fiebre**, **Beladona**, **Uharteko Unkak** eta **No Glob** izenekoek, hain zuzen ere. Hilaren 17an beraz, Rock jaialdia Arrangoitzen Donibane Lohitzuneko ikastolaren alde.

Kalitatearen estetika

Pascal eta Amaia azken diska hau lehena baino gustagarriago izateko inpresioa ematen du. Gure kantariei gutxiegi exigitzen diegulako iritziak entzun izan dira azken hilabeteetan. Ez dakit norengatik dioten hori. Euskal musikaren egoera oso positibotzat jotzen dugu guk. Amaia eta Pascal lehen diskaren kalitatea goi mailako baina minoritarioa bazen azken hau goi maila utzi gabe adigarriago gertatzen da entzulego zabalago batentzat. Lehen diskarekin konparazioak bazterezinak suertatzen dira. Ez dira falta bigarrenen, lehenen agertzen diren abesti herrikoi "nagiak" eta malenkoniatsuak (oraingoan herrikoiak Amaiak eta Pascalek egindako tankera herrikoiko abestiekin nahastuz; oso ongi Amaia alderdi letrista) baina horiekin batera erritmo azkarragoak tartekatzen azerioa erakutsi dute azken lan honetan. Lehengo folk-jazz etereo hura egiten dute (E.C.M. diska-etxean grabatzen duten Abercrombi, Towner etabarren estiloan; ze polita Pascal Guild gitarren soinu) baina zenbait kantetan soinu E.C.M. tar hori utziz jazz klasikoagoetara jotzen dute euskal folkaren ikutua utzi gabe, "saltsa"-zerzelada batzu ere entzuten direlarik (perkusio latino eta brasileiroagatik —congak eta berimbau— "Antoniyo" abestian). Oso kontu handia eduki dute hori egiterakoan, erritmo arinagoko kantak tartatzerakoan alegia: kanta pa-reak dira hauexek, inpare lasaigoekin txandakatuz. Azala gustoz zainduta. Parte hartzen duten 12 musikoak goi mailakoak. Amaia kantari ona dela eta Pascal gitarra akustikoekin arregloekin eta bestelako instrumentoekin liluragarria dela demostratu dute berriro. J.Phocas teknikoaren lana berriro ere txukuna. Espero dezagun diska hau ez dadi-la lehena bezain isilik pasa. Kanpoko estilo honetako musikari begiratzenago bageunde konturatuko ginateke agian zer dugun barruan. Baina inor ez da profeta bere lurrean.

Mikel Hernandez

□ "Kolorez eta amets". Amaia Zubiria eta Pascal Gaigne. Elkar

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa

urtarrila
[19] Euskadiko Orkestak hilaren 19an Donostiako Victoria Eugenia Antzokian ondoko egitaraua duen kontzertua eskainiko du: "Pepita Jimenez", "Dos Apuntes Vascos" (Soro-zabal), "Los burladores", "Maite Eguzki Eder", "Euskal-erria", "Gernika" eta azkenik, "Donostiako Martxa".

bertsolaritza

II. Arrano saria Beasainen

Beasaingo Arrano elkarteak eraturik II. Arrano Saria bertso paper lehiaketa ospatuko da. Honokoak dira bertan parte hartzeko bete beharreko baldintzak: lanak orijinalak eta argitaragabeak izango dira, gutxienez 10 bertso izan behar dituzte, gaia "Euskadi 1.986" izeneko izango da, idazlen bakoitzeko hiruna ale bibali behar dira (Arrano Kultur Elkartea; Oriamendi 5. Beasain) otsailaren 8a baino lehen. Arrano Elkartek bere gain hartuko du lan hauek argitaratzeko eskubidea.

Bertso saioa Lesakan

urtarrila
[24] Lesakan ospatzear da- goen Euskararen Aste honen barruan hilaren 24an bertso saio bat ospatuko da bertan Lizaso eta Murrutia bertsolariek parte hartuko dutelarik.

Azpillagaren omenez.— Urtarrilaren 18an Donostiako Astorian eguerdiko 11etan Azpillaga bertsolaria-ri omenaldi bat eskainiko zaio. Omenaldi honetan Euskal Herriko ixkin guztietatik etorritako berrogeiren bat bertsolarik hartuko dute parte, horrenbeste merezi du Jonek.

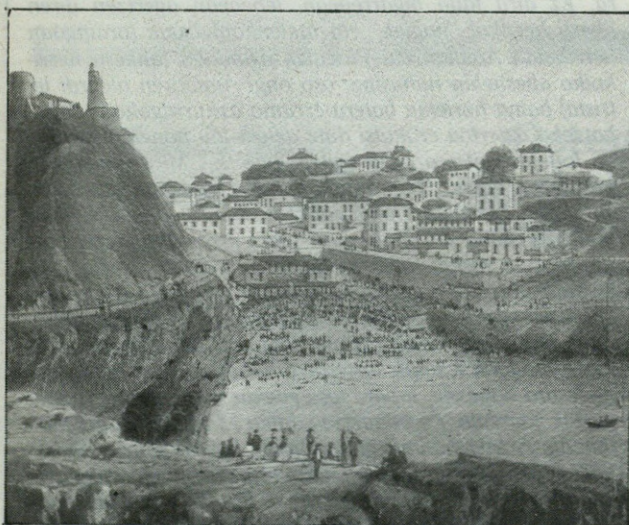
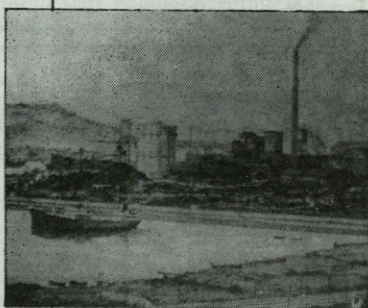
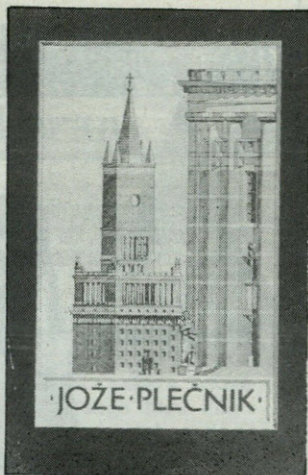
arte

■ Joze Plečnik eskultore yugoslabiarraren lanak Bilboko Arte Ederren Museoan ikusi ahal izango dira urtarriaren 31a biartean. Erakusketa honetan panelak eta bere dibujo eta zirriborroak ikusteko aukera izango da.

■ Iruñeako Garcia Castañon izeneko erakustokian Eslava pintoreak erakusgai ditu bere dibujo, konposaketa eta erretratuak. Otsailaren 4a bitartean zabalik.

■ Bilboko "Camara de Comercio" delakoak antolatutako erakusketa zabalik dago oraindik. Erakusketa honen gai nagusia Bilboko ibaia da. Otsailaren 15a arte zabalik Errekalde Zumardi kaleko 30. zenbakian.

■ Barakaldoko Udal Erakustokian bukatzeaz dago iks ahal izan den argazki erakusketa, bertan Denbora izeneko argazki taldeak zintzilik bait ditu bere lanak urtarriaren 17a bitartean.

Arkitektura erakusketa Baionan

Baionako Udal liburutegian arkitekturari buruzko erakusketa bat egongo da zabalik urtarriaren 23a arte. Erakusketa honek lau sail biltzen ditu. Honakoak dira horietako batzu: Arkitektura berri publikoa Akitanian, Kostaldeko euskal arkitektura. Ordutegia goizeko 9etatik eguerdiko 12etara, arratsaldeaz ordu bitartean.

Euskal oihalak Bilbon ikusgai

Joan den urteko abenduan hasitako erakusketa hau urtarriaren 25ean amaituko da. Bilboko Arkeologia, Etnografia eta Historia Museoan zabalik dagoen erakusketa honetan Euskal Herriko bertako oihalak ikus daitezke, Historia Aurretik hasita indutrializazio garaian asmatutako oihalen sorkuntza ikusiz: artila, lioa. Honekin batera beste zenbait tresna eta jarki ere ikustekoa aukera dago: ehuntegiak, goruak,... Ordutegia goizeko 10,30etatik eguerdiko 1,30ak arte, larunbatetan goizez besterik ez da izaten.

Donostiako II. Pintura Biurtekoa

Donostiako Udalak eraturik martxan dago jadanik Donostiako II. Pintura Biurtekoa. Biurteko honetan Euskal Herrian jaio edo bizi den edozein artistak har dezake parte. Aurkezpen epea otsailaren 4a arte egongo da zabalik eta izen ematea Donostiako San Telmo Museoan egin behar da.

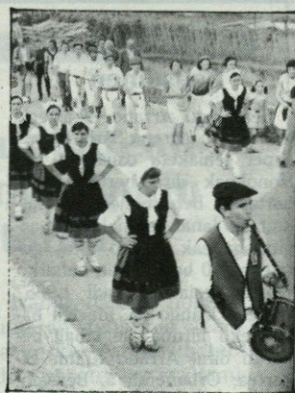
«Arte Gaztea 86» Gasteizen

Gasteiziko Kultur Etxean zabalik dago urtarriaren 7az geroztik «Arte Gaztea 86» izeneko erakusketa hau. Erakusketa honetan 16 urtetik 30 urte bitarteko artistek osatua da eta alor ezberdinetako lanak dira bertan bildutakoak: dibujoa, grabatua, zeramika, irudigintza eta komikiak. Erakusketa honek urtarriaren 24a bitartean iraungo du zabalik Gasteizen eta ondoren Hego Euskal Herriko beste zenbait herritan ikus ahal izanen da.

dantzaldiak

San Sebastianetan dantzaldiak Azpeitian

San Sebastianak direla eta egun hauetarako Azpeitian hainbat dantzaldi eratu dituzte. Honela hilaren 18an «Alkatraz» taldearekin arratsaldeko 9tan Enparantza Nagusian dantzaldia izango da. 19an ere talde bera izango da gaueko 12,30tan Frontoi Txikian. 20 aldiz Egan taldearekin izango da dantzaldia Enparantza Nagusian arratsaldeko 8,30tan.

Dantza txapelketa Urnietan

urtarrila

25 Urnietako Kultura eta Jai Batzordeak eraturik urtarri-

ren 25ean bailara horretako dantza txapelketa ospatuko da. Bertan parte hartzeko epea hilaren 15ean bukatzen bazen ere honakoak izango dira txapelketa honen ezaugarriak: Hernani, Andoain, Lasarte eta Urnietan bizi diren bikoteek hartuko dute parte; neska-mutilez osatutako bikoteak; fandango eta arin-arina dantzatu beharko dute; 5-7, 8-10 eta 11-14 urteetako kategoriak izango dira. Jaialdi hau hilaren 25ean Urnietako pilotalekuan arratsaldeko 5etan ospatuko da.

zinema

Tolosako zine kluba

urtarrila

23 Tolosako zine klub taldeak urtarrilaren 23rako "La muerte en directo" B. Tavernier zinegilearen filma eskainiko du. Emanaldia beti bezala, bertako Iparragirre zineman gaueko 10,30tan izango da.

Goierriko zine kluba

urtarrila

24 Goierriko zine klubak berriz, urtarrilaren 24an eskainiko du bere ohizko emanaldia. Egun horretarako Taviani anaien "El prado" izeneko filmaren

emanaldia iragarri dute. Filma honetan bi pertsonen artean egun bakar batean gertatzen den maitasun istorio bat kontatzen da. Filma honetako musika Ennie Morricone-rena da eta antzesleak: Isabella Rosellini, Michele Placide, Saverie Marconi... Emanaldia Ordiziako Herri Antzokianizango da arratsaldeko 4,30tan. Filma hau 1.979. urtean eginiko lan bat du.

Azpeitiako zine kluba

urtarrila

23 Azpeitiako zine klub taldeak urtarrilaren 23rako Lynne Littmann zinegilearen "Testamento final" izeneko filmaren emanaldia eskainiko du. Emanaldia Soreasu Zineman iluntzeko 8,30tan izango da.

antzerkia

Satza-ren omenez.— Donostiako Udaletxe azpiko aretoan urtarrilaren 17an poliziak hildako Satza-ren omenez antzerki emanaldi bat izanen da. Arratsaldeko 6etatik 8etara haurrei zuzenduriko antzerkia ikusi ahalko da. Hortik 9,30ak bitartean Alderdi Ederretik Alde Zaharreraino ibiliko da kalejiran. Konstituzioko plazan bukatuko da hori, eta hortik, atzera Udaletxera abiatuko da jendea, eta beste antzerki emanaldiak izanen dira. Parte hartzaileen artean Kukubiltxo, Bekereke, Intxixu, Gasteiz, Tianttaka, Orain, Hordago, Karrika, Maskarada, Goaz, Txo, Koldo Amestoi, Sebastopoleko Titiriteroak, eta abar. Antzerkiarekin batera musika: Ciclos Garaialde eta Txorromorro (rock taldeak), Mozkornautak eta Txantxangorri (txarangak). Talde hauetaz gain beste zenbait antzerki talde independentente ere izango da bertan.

URTARRILA
18
URTARRILA
24

Bistadun gela

Formalismo bisualean errekreazteaz gain, eszena bakoitza detailetxorik nimiñoenataraino daukagu zaindua, elemendu tematiko aski agertzen da filme honetan gehiengo zabal baten gustokoa izateko. Izan ere Forster-en izen bereko nobelan oinarriturik James Ivory-k eskaini digun zinta honek D.H. Lawrence idazle ingelesak hainbat eta hainbat erabilitako gai berbera ezartzen digu begien aurrean: garai victorianoan bizi den estutasun moral eta horren aurrean zenbait pertsonaiek erakusten duten «bizitza»rako, maitasunerako alegia, joera eta indarra. Bizitza, maitasuna, libertatea eta moralaren loturen arteko borroka hitz batean esateko. Ingalaterra eta Italia. London eta Florentzia.

Alde batetara utzita pelikulak hartzen duen tono pasteloso karameloso, erritmo geldo samarrekoa egiten da eta zenbait unetan pisu ere gerta zitekeen ez balitz tartean tartean dauden ebakidura eta kreditoengatik. Aristokrazia ingelesaren birsortze bat eta irudien formalismoan errekreazteaz gain ez dakigu bestela zergatik aukuratu duen zuzendariak gai hau honela tratatzea. Ikuslearen sortzen duen efektoa matrailak gorritzearen modukoa da «txikitan» edo «lehen» gertatzen zen zerbait aipatzen duelako. Gaur egun guzti hori gaitziduta balego bezala.

Zailagoa litzateke segurutik gaur egungo Ingalaterran, itxuraz moraliki erabat libre dena, konfliktu berri nola ematen den ikustea. Zailagoa litzateke, benetan. Eta arrisku handiagoa jasango luke komertzialki interesgarri izateko. Dena den, esan beharra dago xarmangarri egiten dela filmea. Bakoitzari berea.

Martin GOIKOETXEA

□Filmea: Una habitación con vistas
Zuzendaria: James Ivory
Maggie Smith, Denholm Elliot, Judi Dench, Simon Callow

ikastaroak

Arte Eszenikoen Tailerrak

Hilabete guzti honetarako Arte Eszenikoen tailerrak ikastaro ezberdinak eratu ditu. Honela hilaren 19tik 23a bitartean luminoteknia ikastaro bat izango da Tom Donnellan-en eskutik. Ordutegia egun guztikoa da. Informazio gehiago Bekereken (410168 telefono zenabkian) edo ta Arabako Foru Aldundiaren Kultura Sailean.

Azpeitiako Udal Euskaltegia

Azpeitiako Udal Euskaltegia urtarrilean matrikula epea zabalik dago, egun guztian zehar. Ikastaroek Euskalduntze, Alfabetatze eta E.G.A. mailak hartzen dituzte bere barne. Informazio gehiago: Azpeitiko Udal Euskaltegia (815458 telefono zenbakian).

□«Nueva imagen» fotogaleriak eraturik argazkilaritzako ikastaroak izango dira hile honetan zehar. Tfnoa: 240691.

□Egun hauetan haste-koak dira masaia eta lasaitze ikastaroal Iñaki Otaegiren zuzendaritzapean, Sadhana elkarteak antolatutik. Tfnoa: 422673.

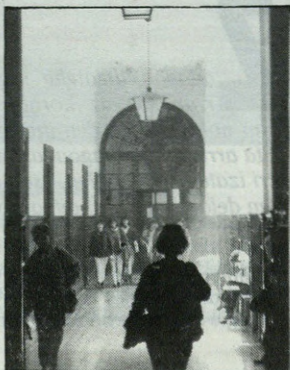
ihardunaldiak

Irakasle Elkarteen eskutik hainbat ekitaldi

Irakasle Elkartek Donostian hainbat ikastaro eta mahainguru eratu ditu hilabete honetan hasi eta martxora bitartean. Egun hauetan izango diren zerrenda honoko hau duzue. Hilaren 14an hasi zen soziolinguistika ikastaroa, asteazkeneko martxoaren 25a bitartean iraungo duelarik. Urtarrilaren 21ean aztertuko den gaia «Erabilpen alorrak. Elebitasuna eta diglosia» izango da. Ikastaroa Txillardegik emango du, Dr. Camino Liburutegian (31 Agosto K/ Alde Zaharrean). Bestalde, «Euskara Prentzaintzan» lemapean 4 edo 5 mahainguru izatekotan dira. Aste honetan dagokiguna Irratiari buruzkoa da, hilaren 22an izango delarik, arestian aipatu helbidean. Mahainguru honetan partaide gisa Herri Irratia, Kaka Flash eta Ikastoletako Irratiren bat izango dira, eta aztertuko diren gaiak honakoak: Komunikabide pedagogia, Ikaslea entzule bezala, Irratia eskola tresna eta Hizkuntza politika. Ikastaro hauetan parte hartzeko matrikula, hilabete guztian egin daiteke, ikastaro hasiera egunaren bezperarte ere.

Deustun hitzaldi bat

Deustuko Unibertsitatearen mendeurrenako ospakizunetan urtarrilaren 13an hasi eta otsailaren 19a bitartean izango diren hitzaldi sorta aurrera doa. Aste honi dagokiona hilaren 20koa da. Gaia «Elkar-teak eta kultura Europan» izango da, Jose M. de Areilza (Europako kontseiluko lehen-dakari ohia) hizlari izango delarik. Hitzaldia Unibertsitateko paraninfoan arratsaldeko 7tan izango da.

Euskararen astea Lesakan

Lesakan hilaren 19tik 25a bitartean Euskaren Astea eratu dute. Honako hau duzue egitaraua. Astelehenean, mural bat pintatuko da herrian. Arratsaldeko 7tan «Kalabaza Tripon-tzia»ren bideoa pasako da. Asteartean oraindik erabaki gabe dagoen beste bideo bat emango da. Astezkenean mahainguru bat iragarri dute antolatzaileek. Gaia: «Euskara eta kirolak». Partehartzaileak: Goldarazena pilotaria, Lejarreta txirrindularia eta X.Erro mendigoizalea. Ostegunean, diapositiba emanaldia X.Erroren zuzendaritzapean. Ostiralean, mahaingurua. Gaia: «La ley del vasculence». Partehartzaileak: Atxa (E.A.koa) eta P.Zabaleta (H.B.koa). Larunbatean txirrindaz Bortziriko Ibilaldia egingo da. Gero kalejira bat ere izango da. Eguna afari herrikoi batekin amaituko dute, bertan bertsolariak, txarangak eta trikitilariak ere izango direlarik. Igandean arratsaldeko 6tan «Euskararen alde» lemapean manifestazio bat egingo da.

lehiaketak

Lekeitioko Literatura Saria 87

Lekeitioko Udal Euskara Batzordea antolatzaile delarik «Lekeitioko Literatura Saria 87» da. Beste lehiaketaren batetan saririk jaso ez eta jatorrizko eta argitaratu gabeko edozein idazlanek parte har dezakete. Idazlanak Lekeitioko Euskara Zerbitzuaren bulegoan aurkeztuko dira otsailaren 28a baino lehen. Idazlan bakoitzak hamabost orrialde izan behra ditu gutxienez, makinaz idatzita eta bi es-paziotara. Idazlanak kartazal batetan aurkeztuko dira, azlean idazburua eta lema jarriko direlarik; gero beste kartazal itxi bat gehituko zaio beste datu guztiekin.

«Xalbador» sariketa

Iruñeako Udal Aurrezki Kutxak, Nafar Gobernuako Heziketa eta Kultura Sailaren laguntzaz «Xalbador» sariketa antolatu du. Hona bere oinarriak. Orijinalak eta argitaragabeak izatea. Teknika askean, edukia ipuin, kondaira, ohitura, joko, abesti edo abarrez osa daiteke. Idazlanak 70 orrialdetik 150 orrialde-tarainoko luzera izango dute. Hiru kopia bidaliko dira, izengoiti edo lemapean, plika batetan egile edo egileen izen deiturak, helbi-dea eta telefona daudelarik. Aurkezte epea otsailaren 28an amaitzen da, Iruñeako Udal Aurrezki Kutxaren bulegoetara lan-nak zuzendu behar direlarik (Armada Etorbidea, 2, Iruñea).

Ondarroako Udalaren II Ipuin Sariketa

Ondarroako Udalak eta Euskara Batzordea antolatzaile dire-larik eratu da sariketa hau. Mailak: 6 urtetik, 10 urtera. 11 urtetik 14 urtera. 15 urtetik 18 urtera. 19 urtetik gorakoentzat. Lanak orijinalak eta argitaragabeak behar dute izan. Gaia libre da. Ipuiak urtarrilaren 31 baino lehen aurkeztu behar dira Ondarroako Udaletxean. Ipuin bakoitzaren hiruna kopia bidali behar dira, sobre batetan sarturik eta azlean izenburua eta egileak as-matutako lema bat. Ipuinaren luzera lehenengo mailakoentzat orrialde bat edo bitakoa izango da eta besteetan orrialde batetik zortzira bitartekoak.

jaiak

Gipuzkoa

- Azpeitia, 20ean.
- Donostia, 20ean.

Araba

- Aramaio, 20ean.

Nafarroa

- Kaparroso, 24an.
- Zintuenigo, 24an
- Arakil, 23an.
- Espronzedea, 23an.
- Izal, 22an.
- Lakuntza, 20an.
- Muzkiz, 20an.
- Muniain, 20an.
- Zangotza, 20an.
- Tafalla, 20an.

San Sebastian eguna Donostian

Hilaren 19an hasten dira Donostian San Sebastian jaiak. Egitaraua honako hau duzue. Gaueko 8tan zezen suzkoa Alde Zaharreko kaleetan zehar. 11,45tan elkarte ezberdinen tanborradak irtengo dira. 12tan Kostituzio Enparantzan Gaztelubide Elkarteko tanborradak San Sebastian martxa joko du honela bandera igoko delarik. 20an, goizeko 2tan beste hainbat elkarteetako tanborradak irtengo dira. 11etan herri meza. 12tan Intxaurrondon tanborrada. 12tan Haurren tanborrada urtero ohi den kaleetan zehar ibiliko delarik. 12,30tan «Urrezko danborra» emango da Udaltxean. Arratsaldeko 4etatik aurrera tanborrada gehiago aterako dira toki ezberdinetatik. 7tan Kostituzio Enparantzan zezen suzkoa.

San Sebastian eguna Azpeitian

Urtarrilaren 18an hasten dira San Sebastian jaiak Azpeitian. Honela goizeko 9tan diana izango da Izarraitx txistulari taldearekin. 12tan Zelaitxo antzokian Euskadiko Orkestra arituko da. Gaueko 9tan Enparantza Nagusian Alkatrap taldearekin dantzaldia. 19an, 5etan haurrentzat zezenak. 10,15etan Helduen Tanborrada kaleetan zehar ibiliko da, 600 bat lagunek gutxi gora behera parte hartuko dutelarik. 12tan, talde guztiak Enparantza Nagusian bildu ondoren, San Sebastian martxa joaz herriko bandera igoko da. 12,15etan Frontoit Txikian Alkatrap taldearekin dantzaldia. 20an, 9tan diana Itsasiko txistulariekin, eta herriko bandarekin. 11etan meza nagusia. 12tan soka muturra. 12,30tan Haurren Tanborrada. 4,30tan soka muturra. 8,30tan Egan taldearekin dantzaldia. Eta 12tan festak amitzeko bandera jaitisiko da.

kirolak

Mungian proba mistoa

urtarrila

18 Igandean Mungian ere izango du herri kirolak bere tokiak, bertan proba mistoa izango delarik. Parte hartuko dutenak Mindegia eta Atutxa aizkora eta Gallastegi eta Zelai harrijasotzen izango dira. Proba hauek eguerdiko 12,30tan herriko plazan eguraldi ona bada eta frontoian txarra egiten bada izango dira. Lehenbiziko ekitaldia harrijasotzen izango da, ondoren zortzi enbor kanaerdiko ebaki beharko dituzte. Gero txingauerutean ere aritu beharko dute harrijasotzaileek hamar untze osatu arte. Segidan trontzan arituko dira 12 korte emanezkanaerdiko egurrei eta azkenik proba bukatzeko 20 itzuli plazari. Joku polita eta entretenigarria benetan.

Urkiolatik Anbotoraino

Durungaldea oso maitea da mendizale giroan. Bere harri dotoreen eraginak, Euskal Herriko txoko guztietatik, milaka eta milaka mendizale inguratu ditu. Urteko edozein igandetan mendizale askoren topagune bilakatzen da. Alluitz, Untsillaitz, Anboto, Mugarra... dira guzti honen frogarik onena. Eskaladak ere badu bere tokia Durangaldeko mendi hauetan. Hernaniko Santa Barbara Gipuzkoarentzat ikasleku bilakatzen den bezalaxe, Bizkaian Atxarten elkartzen dira mendiko modalitate hori ikasi nahi dutenek.

Gaurko ibilaldiari helduz, lehenengoa dela eta, bide motz samarra aukeratuko dugu bada ezpada ere. Urkiolatik Asuntzerantz abiatuko gara Urkiolamendi gailurretik iraganaz. Asuntzeko iturrian ur freskoa edan ondoren, Alluitzetik Anbotora dihoan kresterioa ezkerretara utzi eta, Zabalandirantz joko dugu.

Zabalanditik gora Anbotoko gailurrera heltzeko atzeman behar diren ia mila eta hirurehun metroak igoaz, gora ailegatu eta arnasa hartu, eseri eta oskarbi baldin bada Euskal Herriko mendi gehienak ikusteko aukera ederra izanen dugu. Sortalderantz metro batzu jaitsez Anbotoko damaren koba ikusi ahal izango dugu.

Beharantz abituz, Zabalandira ailegaturik, hiru bide har ditzakegu itzultzeko. Batetik, Elorriorantz edo Arrasaterantz Tellamendi eta Besaide barrera. Bestetik, kresterioaren beheko aldetik Atxarteraino eta hemendik Abadinora. Azkenik, gora igotzeko hartu dugun bidea ere aukera dezakegu.

Gorritxo

ARGIA LEHIAKETA

Amaitu da ba azkenean galderen ordua.

Oraindik ere, eta zazpi zenbakietan zehar galdetutakoaren erantzunak jasotzen ari garenez, epe bat jarri behar ko dugu zozketa lehen bait lehen egitearren: Hile honen azkenerrate aukera duzue erantzunak bidaltzeko. Ordurarte jasotakoen asmatzaileen artean egingo dugu zozketa, sarituen zerrenda otsailaren bigarren astean argitaratuko dugularik.

Ordurate, egon bizkor!

ARGIA-REN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA..... Telefonoa.....

Herria..... Probintzia.....

Banku edo Aurrezki Kutxa.....

Sukurtsala..... Zenbakia.....

SINADURA

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 - behea, DONOSTIA 20012.

Magreb eta Ekialde Hurbilean protagonismo bila Gonzalez

GEOESTRATEGIAN asko aipatu da Europan Afrika-ren iparralde behar duela, Estatu Batuek dituzten lur eremu zabalen gisan eta Sobiet Batasunak duen Siberiaren antzera. Horretan bere protagonismoa jokatu nahi du Felipe Gonzalezek, Ekialde Hurbilean bezala. Aljeriako errejimenarekiko harremanak Guerrak bideratu zituela pentsatuz, eta OTANeko partaide bezala Marokkoarekin ongi konpontzera behartuta, Tunezek mundu arabiarrean duen papera ongi lotu nahi izan du Gonzalezek, ondoren Egiptokoarekin egin duen legez. Momentu egokia beretzat Yasir Arafatekin egoteko, eta honentzat ere Gonzalez hartzeko, justu mugimendu palestindarrean unanimitaterako joera sekula ez bezain beroa denean. «Ezin dut onartu herri bati lotutako terrorismo bati buruz mintzatzea» esan zuen Gonzalezek prentsaurrekoan, eta Euskal Herrian horrek oihartzunik izan eta izanen du.

GALen pista portugesa azkar hasi da argitasunak ematen

PORTUGALEKO teniente koronel eta kapitain bat inplikatuak aurkitu dira, hango Informazio zerbitzu militarrekin batera, euskal errefuxiatuen kontra GAL izenez antolatutako sarearekin. Svahn epaileak Pauen libre utzi ondoren, Portugalera egin zuen ihes Philippe Labadek, eta berarekin harrapatu zituzten Rogerio Fernando Carvalho eta Antonio Jorge Ferreira. Duela justu urte bete Donibaneko «Consolation» eta Baionako «Batxoki»ko atentatueta ibili zirenak bide dira guztiak, Labaderekin detenitutako Mario Correia bezala. Honek inplikatu ditu Ramos teniente koronela eta Serradas kapitaina. GALEk eskuina den guztiatik erakusten ditu hari muturrak. Labade RPRko eskolta zerbitzuko zen, portugesez informazioa bi guardia zibilek eta armak gendarme batek eman zizkiela aitortu dute, Correia Angolan ibilia da, militarrek zerbitzuetakoak dira...

Ballesteros berriro Operazio Berezietako buru sozialistekin

HENDAYAIS-EKO hilketa zela-eta nabarmen ikusi zitzaizkion inplikazioak zirela medio, Barrionuevok baztertu egin behar izan zuen ordura arte, UCDrekin, operazio antiterroristen buru ibili zen Manuel Ballesteros komisarioa. «Comando España» delakoa —polizia espainiarrak, arrazoin politikoengatik, berriro «Madrid» deitzen dio— aurtan harrapatzea agindu dute Barrionuevoren laguntzaile berriek, eta ETari buruz gehien dakiela jotzen den Ballesterosekin kontaktzen dute hemendik aurrera. Horretarako postu gorena eman diote, gainera: «Gabinete de Información y Operaciones Especiales» delakoaren buru ipini dute.

Oso larri frantsesek entregatutako hogeitabederatzigarren errefuxiatua

AUTOAN Madrilera, interrogatzeko, zerametela jasanda-ko istripu batean larriki zauritua suertatu da Frantzisko Ferreras Txabarri errefuxiatua, frantsesek entregatutako hogeitabederatzigarrena. Zabaltzaren kasoa eta beste hainbat gogoan, Euskal Herriko eritzi publikoa zaurituak berak bere bertsioa emateko modua noiz izango duen zain dago. Tamalgarría da azken boladan tantaka estraditatzuz doazen errefuxiatu askoren ezta argazkirik ere ez dela zabaltzen, abertzaleek ZEN planari horretan bederen kontra egiteko ahalmenik ez balute bezala.

Jesus Egigureni Retolazak eskoltan bi «berrozi» eskaini

PUJANARI ez bezala, Gasteizko Gobernuako barne arazoetarako kontseilariak, Retolazak, bi bizkar-tzainek osatutako eskolta eskaini dio Parlamentuaren lehendakari hautatu berria duten Jesus Egigureni. Bi ajenteak, «berrozi» deitzen den talde berezikoak dira; hauek, Ertzantza formalki antolatu baino lehen ikasten eta entrenatzen irakasle britaniar batzuekin aritu ziren Berrozi herrian, eta hortik datorkie izena. Pujanak, aldiz, ez zuen sekula eskoltarik erabili, eta bai aldiz auto ofiziala eta txoferra.

Epalza, PNVko historiko bat PNVtik bota dute azkenean

ESPULTSIOA lehendik ere gainean eduki arren, joan den astean PNVko auzitegi gorenak erabakia definitibo bihurtu du. Manuel Irujo zenaren iloba da, Napar Buru Batzarraz izan duen lehen presidentearen biloba, eta preautonomiako lehen Euskal Kontseilu Nagusian barne arazoetarako kontseilari izan zen. Joan den uda arte propaganda aparatoren buru zen Bizkaian, eta hor lana gaizki egin izana egotzi zaio espultsatzerakoan. PNVn, gerra garaian bezala gerra ostean, «Servicios» sail berezian aritu zen, eta alderdia atzetik kontrolatzen aritu direnetako bat da. Genaro García Andoainengatik esan du konfidantza gehiegi izan zuela, berari gizon haiek ez ziotela alde egingo.

Martxoa arte gobernu berririk gabe?

PNV-PSOE tratua erditze neketsua

Komunitate Autonomoko populazioa azkenean aspertu egin daitekela diote Madrilgo inguru politikoetan. Areago, hemengoa ulertu ere ezin omen da egin. Hemen bertan, aldiz, talde politikoak negoziaketetan haina beren jarrerak millanteek onartu ditzaten egindako mugimendu taktikoetan murgilduta dabiliz. PSOE-PNV gobernu piskanaka itxura hartuz doa, Ajuria-Enean lehendakari berria martxoa arte sartzeko biderik ez da ikusten, eta ingobernabilitate fase berri batean buru-belarri sartu garena ebidentzia bat da.

Gauzak ongi joanez gero, Arzalluzek laster Eguiarayren tramitea gainditu eta Moncloatik pasa beharko luke.

«PSOE eta PNV daude gobernu osatzera deituak» idatzi da berdin-berdin «El Diario Vasco»n eta «El Correo Español»en. Lehendabizikoan **Vicente Copa** sinatzen duen Jose Maria Zarzalejosek, eta bigarreanean berriz **Luis R. Aizpeoleak**.

Bietan ere argudio bera: PSOE eta PNV dira hauteskundeetan indarririk handiena erakutsi duten taldeak, eta beraz gobernu bien artean moldatzea litzateke logikoena. Argudio okerra, zinez. Normalean alderantziz izan ohi da: botorik gehien lortzen dituzten bi alderdiek estrategia eta programa kontrajariak edukitzen dituzte, eta batek gobernu osatzen duen bitartean besteak oposizioa egin behar du. Hemen hori ere alderantziz egingo da.

Viana eta Guimon zertarako erabili ditu Arzalluzek?

Oraindik jarraitzen dute Gasteizko Parlamentuko mahaia hautatzerakoan gertatutakoen oihartzunek hotsik ateratzen. Eta euskal politika gertutik segitzen dutenen artean ez da arrazoin bakar bat seinalatzen. Zergatik arriskatu zen PNV eskuin espainolarekin tratu bixi hura egitera? Jelkideek inizatiba politikoa Parlamentuko lehendakaritzarekin batera berreskuratzeko asmatutako joko ausart bezain arriskutsua izan al zen, ala beste helbururen bat zeukan sospresa hark?

PSOEk **Eguiarayren** ahotik jelkideen gezurrerako joera azpimarratzeko aukera polita izan zuen. Isilik dagoen García Damborenea zirudien. Euskadiko Ezkerra PSOEr laguntzera behartu zuen, bestalde. EAKoak sozialisten alde dekantatzera ere bai. PNVk **Viana** eta **Guimonekin** tratua egitean, bestalde —jelkideen artean irestea hainbeste kosta zen Nafarroako beste tratua haren parekoa— edozein maniobratarako bere baseak prest dagoela erakutsi zuen.

Jokaldia ulertzeko esplikazio gehiegi

ez dago: edo maniobra politiko merkegia egin nahi izan du Arzalluzek, eta horrek frogatuko luke PNVko aparatoan dagoen panikoa; edo bestela, askoz makiabelismo finago batez, PSOE-rekin gobernu osatzera joateko bidean, berriro besteen indarrak neurtu nahi izan dituzte jeltkideek.

PSOEren mututasunarekin gainerakoak urduri

PSOE dago posibilitate guztien erdian, PSOE da erabakitzen duena, eta PSOEek ez du nahi duena adierazten. «El Correo Español»eko Vicente Copa bezala Herri Irratiko **Mariano Ferrer** horretan kategoriko mintzatu dira: koalizioa burutzeko bidean sozialistek tratua norekin egin nahi duten argitu behar lukete behingoz, eta ondoren hasi baldintzak eta ondorioak aztertzen.

Sozialisten estrategia Madrilen erabakitzen da, eta Madrilen edo ez dakite justu zer egin, edo badakite baina asko

Argazkiak sinbolo bat dirudi: sozialistak txaloka, jeltkideak ahal duten bezala, Pujana konten... Errealitatea konplikatua da.

PNVren sei oinarriak eta HBren proposamenak

II45 Sei puntutako agiri bat aurkeztu die PNVk gainerako partiduei Gobernu berria negoziatzeko bidean. Herri Batasunak berriz, «Berreraikuntza nazionalerako Hitzarmen Historiko» baterako bere lau puntuak defenditzen jarraitzen du.

Sei epigrafe ditu PNVk presentatutako agiriak: autonomiaren desaroiloa, krisi ekonomikoaren eta langabeziaren aurreko politika, biolentzia, komunitate autonomoaren marko instituzionala, beste oinarri programatikoak eta akordioaren zabalera.

Nafarroarena berriro mahaian eta esperto internazionalak

Agirian arazoak izendatu bai baina horien aurreko jarrerarik ez dela aurreratzen aurpegiaratu zaio PNVri. Hala ere, sei puntuetan zehar zehaztutako interesgarriak aurki daitezke. Horrela, akordioak legealdi osorako iraupena eduki behar duela esateaz gain, «oso komenigarri ikusten da ekaineko hauteskundeen ondoren aterako diren diputazio foraletara eta komunitateko hiru hiriburuetara zabaltzea».

Gernikako Estatutua bete eta garatzeko orduan, zenbait gai izendatzen dira: Ertzantza, Europako Ekonomi El-

kartearen euskal ordezkaritza, komunikabide autonomikoak, justizia konpetentziak errespetatzea, eta batik bat Estatutua Estatu mailako legegintza-aren aurrean defendatzea.

Gobernu berriak konprometitu behar luke Estatutotik Nafarroa bereganatzea posibilitatzen dituen formulak erabiltzera. Segurantzia Soziala, kreditu ofiziala eta Enplegu Erakundea eskatzen ditu PNVk. Eta biolentziari buruz, gainerako partiduei eskatzen die duela urte bete bost esperto internazionalen eskutik aurkeztutako agiriaren aurrean beren jarrerak azaltzea.

Nazio berreraikuntzarako hitzarmen historiko posiblea

Herri Batasunak, aldiz, hauteskunde ondoren plazaratutako lau puntutako proposamenarekin jarraitzen duela jakinerazi du. Orain artean HBren aldetik erreferentzipuntu bakarra zen KAS alternatibaren ondoan berrikuntza suposatzen du.

Lehen puntuan, Autodeterminazio eskubidea onartzea eskatzen da, «subiranotasun politikoa Euskal Herriak bere baitan duela espreski aitortzen duen eskubidea». Bigarrenik, Hego Euskadiko lau herrialde historikoen lurralde batasuna, «subiranotasun politikoaren subjektua ez dela herrialde bakoitza, baizik Hego Euskadi osoa».

Hirugarren puntuan, instituzio nazionalen autohornitzea aipatzen da, erdarazko testuan «gure ekonomia kontrolatzea, planifikazio ahalmena edukitzea eta langileen zerbitzuan garatzea garantizatu eta posible eginen dituztenak».

Eta laugarren puntua, ETaren eta Estatuko aginteen arteko negoziaketa. Negoziaketaren eskakizuna laugarren puntuan jartzeak aldaketa inportantea dirudi: ETak KAS alternatiba mantentzen du tregoa baten aurreko bere plataforma bezala, baina HBk beste partidu politikoei beste akordio politiko bat proposatzen du, KAS alternatibaz kanpo, baina diferentea dena.

Dokumentu honen gainean hasitako kontaktoak —EA eta PNVrekin— bertan behera erori ziren, baina ondoko asteetan HBren aldetik gaia berriz indarrez planteiatzea posible da.

luzatzea interesatzen zaie. Kronista politikoa gehienek lehen aukera uste dute xuxena: Gasteizko Parlamentuaren konposaketa nahasian, norekin ezkondu zailantzan daude Moncloan.

Itxarotearekin PSOEek deus gutxi galitzen du. Baina gainerakoek bai galanki, eta joan den asteburuan prozesuari abiada pittin bat eman nahi izan diote. Ez dira sinetsi behar esanda dauden modu berean EAK bezala PNVk eta EEK bere jarrera argitu dezan PSOeri botatako «hordago»ak. Baina luzeegi doakiela dudarik ez da.

Sozio nagusia PSOE da, eta gainerakoak ez doaz oso urrutira. PNVk EARI egindako eskaintzarena lekuko: galeriari begira egindako imintzio bat dela eta aintzakotzat hartu ere ez du egin Garaiakoetxeak. EEK, berriz, bere posizio berriak dituen abantaila ahalik eta zuku gehien atera nahi die: Gasteizen eta Madrilan kontaktoak burutu, denek posibleena bezala duten tratua, PSOE-PNV bere indarrean inguratzen hasi baino lehen.

PNVrekin ala EArekin joan, azkar erabaki behar PSOEak

PNVren bozeramale **Juan Ramon Guevarak** esplikatu zuenez, «EE ari da EA eta PSOE elkarretartzeko lana burutzen, eta hiruren arteko akordio baterako oinarri serioak badi-ra». Irakaskuntzari dagokionez, aurre-
rapen handiak egin omen dira jarrerak batze aldera, eta biolentzia politikari buruz ere nahiko ados daudela dirudi.

Aurrean, ordea, ekonomiaren oztopoak askoz gaitzietzen zegoa dirudi. Madrid eta Komunitate Autonomoaren arteko korrante finantzieroa, eta batik batik **Segurantzia Sozialaren** transferentzia daude auzitan, 50.000 milioi pezeta nork manejatuko dituen erabakiko bait da.

Baina arlo horietan gertatu beharreko hurbiltze guztiak gertatu dira jadanik. Nahiz eta EAK eta EEK behin eta berriz errepikatu duten PSOerekin neurri handi batean ados zeudela, baita %80tan ere, aste honetan ikusten da ze garrantzia duen adostasunera iritsi gabeko beste gai zerrenda horrek.

Gai zerrenda baino gehiago, etorkizunari begira partidu bakoitzak planteatzen duena da inportantea. Hona PSOeren prolema, Madrildik ikusita: norekin elkartu eta nola jokatu Hego Euskadin, Komunitate Autonomoan prezeskiago, estabilitate politikoa garrantzitzeko. Estatu politika inposatzen zaie sozialistei, euskaldunoi dagokigunean, eta oraingoz politika horrek PNVrekin tratua egitera daramatzala esan daiteke.

Martin Auzmendi, Guevara eta Ormazabal artean. EEri bisagra izateko eztiak egokitu ote?

Udal hauteskundeak gainean ditugula

Gobernua osatzeko hainbeste zailtasun denean, koalizio posiblea egiteko tratua hiru diputazio eta hiriburuetara zabaltzea nahia agertzeak «boutade» baten itxura badutke zenbaitentzat. Baina ez da aiantzi behar hauteskunde munizipalak gainean ditugula, eta horietatik aterako diren udalek, eta batik batik diputazioek, Gasteizko Gobernuak haina inportantzia badutela.

Komunitate Autonomoaren kontrola elkarrekin konpartitzeaz ari direnean, PNVk horretan gauzak beren lekuan jartzea baino ez du egiten. Eta EAK ere, joan den asteburuan EBBren eskaintzari «itxurak egitea» dela eta muzin egin dion arren, errealitate horretan pentsatzen joan beharko du. PNVk eta EAK, biek dute elkarren beharra udalak kontrolatzeko, eta diputazioetan zer esanik ez. Elkarrekin tratua batera ez iristekotan, zenbait udal-
letan HB egingo litzateke nagusi, eta beste batzuetan PSOE.

Nafarroako Gobernua ere udal hauteskunde horien arabera sortuko da. PSOEek ez du aiantzikotik han duen agintea seguruena berritoki ere norbaitekin negoziatu beharko duela, eta EA izan daitekeela sozio hori. Tratua egiteko formulak ezberdinak izan daitezke, baina PNVk EARI PSOerekin egindako negozio batean

parte hartzeko egiten dion deia kontutan hartu beharrezkoa izango da, martxoa baino lehen.

Kristo guztiak behar ditu koalizioak, beraz. Baina orain arte elkarren kontra hain gogor aritu badira, areago, EA eta PNVren kasoan bezala, duela hilabete gutxi apartatu badira, oztopoak handiak direla dudarik ez da. Baina beste honi ere politikoei makina bat buelta eman diote, PNV eta EA baitan, batez ere: hila-
bete gutxi barru berritoki hautesleei beren politika esplikatzera joan beharra daukatela, eta hor argi adierazi beharko direla PSOerekiko tratuak.

Konplikazio guzti hauen erdian, asko ari dira beren kalkuluetan sartzen hauteskunde autonomikoak berritoki laster izango direla. Legealdia osatu behintzat ez dela egingo, urrutitik ere.

Ez LTH eta ez Segurantzza Soziala, Estatutoaren desarrolloa

Euskal Herriko politikagintza herrialde normalizatuetaoetatik berezia da, zalantzarik gabe, eta azken egunotan kronista politiko gehienek gure momentu politikoaren berezitasuna modu beretsuan esplikatute.

Jose Luis Minondok honela definitu du: «Buruzagiek esaten dutenetik, badirudi zenbait alorretan akordiotara iritsi direla, baina dagoeneko iritsi dira puntu zehatz batera: Estatutoaren interpretazioa eta transferentzia batzuk azaltzen dira sozialisten eta gainerako guztien arteko eztabaidaren puntu garrantzitsuenak bezala, beste aldetik Euskal Herriaren barne asentamentu instituzionalak PNV gainerakoetatik bereizten du, eta beste zenbait kuestio guztiak sakabanatzen ditu».

PNV berehala argitu du bigarren sailean, barne instituzionalizatzean, edozer negoziatzeko prest dagoela. «Hori Benegasi esan dio» komentatu da Eako giroetan. Zeren eta Garaikoe-txearen jarraitzaileek ez dute ahaztuko LTH dela medio nafartarrari irentsiarazitako humiliazio guztia: lehendabiziko legea bere alderdiak berak torpedeatu zion, eta bigarrenaren interpretazioa zela medio bota zuten lehendakaritza-tik.

Segurantzza Soziala eta transferentzia horiek baino areago, Estatutoaren interpretazioa bera dago auzitan. Euskal Telebistaren aurrean Vicente Copak argudiatu zuen legea: «Gobernu bat osatu nahi da, eta horretarako dena dago zalantzan eta eztabaidagai. Be-

rriz ere egoera konstituyente batean gaude». Jekideak bi zatitan banandu ondoren, akordio autonomiko berri bat behar.

rriz ere egoera konstituyente batean gaude». Jekideak bi zatitan banandu ondoren, akordio autonomiko berri bat behar.

ETAren gaia inork ez du aipatzen... publikoki

Minondok «beste gaiak» izendatu dituenak aipatu baino zehaztea ere egokituko da, batez ere ETA eta bere borroka armatuari dagokiona. Gai honekin eta ondoko lau urteetan Estatutoaren desarrolloarekin zer egin nahi den argitu nahi duelako gertatzen da PSOE-ri hainbeste bizkarreratu nahi zaiona: denekin eta denetaz hitzegin nahi dute sozialistek.

Jekideek, bitartean, sei puntu eztabaidatzea proposatu dute Gobernu programa bat zehaztekoan. Puntu bakoitzarekin zer egin gehiegi zehazten ez den arren, gai nagusiak aipatzen dira, eta batek behintzat frogatzen du Copak aipatutako «egoera konstituyente» rena: Nafarroaren integrazioarako formulak zehaztea eskatzen du.

Herri Batasunak hauteskunde ondorengo egunetan proposatutako «Hitzarmen Historikoa» defenditzen segitzen du, bere lau puntuekin. Une jakinetan bederen Parlamentuan agertzeko espektatibak isildu egin dira azken asteotan, baina gainerako partiduek ezin dute ahortzi posibilitate hori gobernabilitatea lortzekotan.

Herri askotan etxez-etxe banatu diren paperetan HBk abisatzen denez, «Herri Batasunak argi utzi nahi du PSOErekin burututako edozein pak-tu Euskadiren interesei buruzko etsipena besterik ez dela». Erdaraz «etsipena» hitza «claudicación» edo «errenditzea» ematen dute. Mehatxu bat?

Ingobernabilitate aro berri baten ildotik

Apostuan, diruak PSOE-PNV tratua-ren alde segitzen du. Baina ez da erreza, eta edonola ere, aterako den fruitua probisonala izango da. Indarrak hain berdinduak egonik, eta auzitan daudenak hain garrantzizkoak, beste kontsentsu edo konpromezu berri bat saiatu beharko da Komunitate Autonomorako, Hego Euskadiraiko behar bada.

Horregatik, gobernu finko batean nagusi izatea baino hasia dugun ingobernabilitate eta aldaketa aro berri honi ahalik eta indarririk gehienekin ekin eta autonomiak sortutako egiturak ahalik eta estuen kontrolatzea da partidu guztien xedea. Baina xede politikoen gaitetik, edo azpitik, gobernu bat osatu behar da, eta hori PSOE-PNVren bide-tik datorke.

Iñaki ZUBIONDO

Garaikoe-txeari munizipalak arte oposizioa komeni omen zaio, baina Benegasekin gobernu osoa lezake oraindik.

Uda eta mito guztien gaineratik Berlingo mugimenduak bizirik dirau

Berlin, Germaniako hiruburu historikoan ez da antzinako xahuketaren aztarnarik geratzen. Denbora ere aurrera doa, eta orduko bizitza distiratsutik oroimena besterik ez da geratzen. Berlin erdibitua, lau armadak kontrolatzen dutena, Germaniako Errepublikak Demokratikoan irla txiki bat besterik ez da. Bertan inon baino gehiago ezagutu dituzte kontrajarpen argienak. Estatuen arteko politika erasokorraren afarian Berlin mahaiepeko hondarra dugu, denona dena bertako jentearena salbu. Gaur egungo Berlin bestalde, mugimendu alternatiboaren ardatza dugu GEF—ean, militarren kañoi, abioi, eta uniformeek gaineratik gizarte zapaltzailea birrindu eta berria eraiki nahi dutenen ametsgunea. Segidan datorren elkarrizketa AG KANAST presoen aldeko taldeko hiru partaiderekin izan dugu, estatuaren zapalkuntza, militarismoa, gazteria eta mugimendu alternatiboaren osasuna gai nagusiak izan direlarik.

ARGIA.— Berlin hainbat laguntzat mugimendu alternatiboek mitoa bilakatu da gaur egun, baina benetan Berlin bestelako tokia da ala handiagoa da mitoa errealitatea baino?

AG KNAST.— Batez ere mito bat da. Egia da kooperatiba eta talde alternatibo ugari dagoela, baina ezin dugu ahaztu borrokaren bidez lortu zirela kultura alternatiborako erabil daitezkeen egoitza hauek. Gaur egun estatuak nahiko pakeztatua dauka egoera diru laguntzen bidez, eta bada hainbat lagun kooperatibetan eta lanean ari dena, baina ez daukana inongo beharrik gizartea modu erradikal batez aldatzeko, ez dira antikapitalistak zentzu politikoenean, eta horregatik mito bat ere bada. Sarritan Berlingo arlo folklorikoaz hitz egiten da gehiago gabe.

A.— Orduan, zure ustez mugimendu alternatibo hori eta mundu ofiziala, estatuarena eta abar elkarren ondoan bizi dira...

AG KNAST.— Jakina, ghettoetan bizi gara, Mendebal Germanian eta bereziki Mendebal Berlinean gizarte osoa ghettoetan zatiturik dago. Alde batetik dituzu migrari turko eta armeniarak, badituzu punkak, alternatiboak, atso—agureak... eta oso aukera gutti dago haien artean komunikatzeko, eta horregatik hitz egiten denean kultura alternatiboaz edo borroka autonomoetaz kontutan hartu behar dugu ghetto horien borrokaz ari garela. Laurogeigarren hamarkadan saikaerak izan ziren egoera hau apurtzeko, Berline emateko beste itxura bat, etxe eskuratuena, egiteko kultura desberdin bat, nahi genuelako gure erara bizi guk nahi dugun bezalakoa.

HOR BARRENEKOAK

Afganistandar gerrillari askok ez ditu nonbait onartu Moskuk proposatu bideak

Iranek ofentsiba berri bati ekin dio Irakekiko hegoaldeko mugan. «Kerbala-5» izeneko ofentsiba honetaz ere ez dago deus xuxen jakiterik. Izan ere, zenbait arma berriren erabiltzearekin batean (misilak eta arma kimikoak batipat) gure ustez desinformazioaren arloan ari dira bai alde batekoak bai bestekoak punta-puntako teknikak erabiltzen; ondorioz, ofentsiba egon denaz —eta Irakek erantzun gisa Iraneko sei hiri bonbazkatu dituenaz— gain ez dakigu ezer. Iran ondoan, Afganistanen, bitartean, ez dirudi sobietarrek luzatutako bake-proposamena gerrilak onartuko duenik; izan ere, Moskuk Afganistan-Pakistan negoziaketak eragiten dituen bitartean, gerrilak esan du, su-eten bat egon dadin, berek eta sobietarrek buruz buru mintzatu beharko dutela. Afganistanekiko iparraldeko mugan Kazajstan dago, sobietar errepublika alegia. Han, pasa den asteen, berriz izan dira bertako gazte eta poliziaren arteko istiluak. Handik ere informazio zehatzagorik helzen ote zaigun, zai egon behar. Eta beste estatu sozialista erraldoitik, Txinatik ere, ailegatu zaizkigu zenbait enfrontamenturen berriak: izan afrikar ikasle batzuk pairatzen bide duten arrazismoaren aurka manifestatu direla (oraintxe, bapatean, horrelako albisteak etortzen hastea, ez al da susmagarria? Esan nahi dut, honetan ere informatikak izango du bere zeresantxoa), izan —askoz grabeago dena— txinatar eta vietnamdarren arteko berpiztutako istiluak, zeinetan milaka soldadu hil omen diren, bi alderdietarik.

Europaraino etorriaz, Frantzia aurkitzen dugu berriz ere mintzagai. Tren-langileen grebaz denetatik aditu dugu, komentaria askoren esana da, komunistek —CGT sindikato bidez— eta bestek nahi dutela langileez baliatu, gobernuari kontra egiteko, ahultzeko beraz. *Figaro* egunkaria haruntzago zihoan, esanez eta greba hauek (zeren eta gas- eta elektrizitate-konpainiakoe bat egin dute trenbideetakoekin) «intsurrekzionala» zela. Erabilpenak erabilpen, guri bakarrik okurrizten zaigu esatea, noski, su gabarik, ez dela kerik izaten, eta bestetik, langileak ez direla, eskuindarrek pretenditzen bezala, erabat tontoak. Beste bategatik ere izan da notizia Frantzia, Txaden libiarren posizioak bonbazkatzen bait zituen; bonbazkatze mugatu bat zen, Gadafirentzat abisu bat edo. Libiak ez du itxuraz oso atarramentu onik Txad aldean, batez ere Habré presidentea eta Oueddei presidente-ohiaren indarrak (lehen libiarren aliatu, egun Tripolin atxilotu) akordio batera heldu direlako, Gadafiri borroka egiteko.

Azkenik beste bi frontetatik heldu zaigu zer-esanik. Israelek Libanon barrena segitu du bonbak jaurtikitzen, Beirut-eko aireportuan eta Sidon inguruan batipat. Eta El Salvadorren antza denez egokiera politikoko berri bat gertatzen ari da: Eskuindar erradikalek presionatzen dute Duarteren gobernu, ezarri berriko zerga batzuk ezaba ditzan; horrekin batera, estatu-kolpe baten zurrumurruak egon dira, eta Duartek berak ezagutu du, badirela horixe gura luketen militarrek; azkenik, gerrilak ofentsiba garrantzitsu bat zabaldu du, karretera-garraioak kasik erabat paralizatu dituenak.

□FANXIN

munduan, inperialismoa eta zapalkuntza kapitalista barik. Orain aldiz mitoak gainditu gaituela uste dut.

A.— Berlin hiri erabat militarizatua dugu, bertan populazioak armada yankeea, ingelesa, eta frantzea nozitzen ditu. Zer eragin dauka guzti honek populazioaren eguneroko bizitzan?

E.— Alderik esanguratsuenetako bat da soldaduzka egin nahi ez duen gazte germaniar asko Mendebaldeko Berlinera doala. Bertan ez dago Germaniako armadarik eta ez dute soldaduzka bete behar. Bestalde, badago beste adierazgarri nahiko argi bat: Orain hogeitaz Kennedy etorri zitzaigunean Berlinera bazegoen arreta handi bat populazioarengandik inperialismo yankeerako, baina lauogeigarren hamarkadan Reaganek egun bakarra eman zuenean Berlinen zailtasun handia zeukan kaleetatik higitzeko, ez bait zegoen populazioaren inongo berorik eta alderantziz, autoz mugitzea eragozten zioten manifestapen bortitzak ezagutu zituen. Batetik bestera higitzeko helikopteroa hartu behar izan zuen. Hau apur bat ikusteko nola aldatu ziren baldintzak inperialismo yankeerako, eta nola ikusten ditugun guk militar amerikarrak. Ez dugu nahi soldadu amerikar, ez frantzes, ez ingeles bakarria ere, baina ez dugu onartuko ezta soldadu germaniarrik egotea, ezta beste mundoko inongorik.

Amerikarrek urtero erakusketa militar bat eratzen dute, eta badago Berlingo jente ugari ere bertara doana ikustekotan. Urte batzutan ekintza batzuek burutzea posible izan zen, baina zailtasun handiz, inguru guztia militarizatua dago, eta erabat debekaturik dago edozelango manifestapenik burutzea, sekulako kontrola dago eta bada jenterik gartzela bukatu zuena parada militarren aurkako ekintza hauen ondorioz. Oso zaila da militarren presentzia horren kontrako ekintzari ekitea, oso sakoneko sustraiak bait ditu, eta beraiek kontrol handia daukatelako. Berlingo gobernu yankeen aginduen menpe higitzen da.

A.— Baina guzti honek bestalde erantzun antiinperialista garbi bati ere emango dio sorrera, ezta?

AG KNAST.— Badago borroka antiinperialistarako grina 70. hamarkadan, hirugarren munduko askapen mugimeduen inguruan kokatzen dena, baina Berlingo egoerak nahiko zaila egiten du jente arruntaren artean borroka antiinperialista hedatzea. Egiten dugun bidaia bakoitzak muga

"Plutonioa erabiliko duen zentral nuklear baten kontrako azkeneko ekintzetan, estatuak ez du lortu populazioa, ezkertiarak eta geu, autonomoak bereiztea".

pilo bat gainditzea suposatzen du. Ekialdera zein mendebaldera, egiten ditugun bidaiek ere kontrolatzen dituzte, eta sarritan bertan dugun bizitza bera ere nahiko bidegabea da kanpotik ikusita. Baina dena den aldaketa bat egon da, ikus ezazu lehen esan dizudana, Kennedy—ri eman zioten agurra eta Reaganek hartu duen egurra.

A.— Ze aukera eskaintzen dio Berlingo mugimendu alternatiboak jenteari? Zein dira zuen jokamoldak?

AG KNAST.— Guk erabiltzen dugun hiztegian alternatiboak eta autonomoak bereizten ditugu. Alternatiboak 70.etan sortu ziren ezkerreko alderdiak agortu zirenean. Lana nagusi gabe era autogestionario batez kooperatibatean egitea planteiatzen zuten, baina gure ustez alternatiboak ere agortu ziren beraientzako lana besterik ez utzelako egiten, beraien kooperatibetara begira zeuden, zapalkunza gabeko bizitza baina aspirazio politikorik gabe, ez zuten gizarte kapitalista aldatzearen premia sentitzen.

70.ak bukatzera zihoazela talde autonomoak sortu ziren, alderdi itxuririk hartu gabe. Autonomoak aurretik egondako borrokaren esperientzia daukagu, eta apurtu nahi dugu alderdi, sindikatu eta erakunde estatalekin, laguntza ematen diegu hirugarren

munduko erakunde iraultzaileei, baina baita metropolian bertan ematen diren askatasunaren aldeko borrokari.

Gure taldea autonomia da, baina badaukagu zerikusia alrnatiboekin ere. Orain hamar—hamabost urte eramnadako borrokekin lortu den azpiegitura oso ondo datorkigu, kooperatibak aukera ematen digute gauzak egiteko, berdin bideo bat egiteko bagara zein areto bat behar badugu hitzaldiren bat emateko. Holako gauzetarako alrnatiboen gauzataz baliatzen gara, baina politikoki autonomoak gara, ez daukagu gure bizitza soila aldatzeko asmoa. Mugimendu autonomia militantea da, antikapitalista, lehen esandako ezaugarriak kontutan hartuz, estatuaren aurkako borroka daramagula, eta ez dugula alderdiek zeramaten taktika zaharra erabiltzen. Ez dugu jerarkiarik, eta gure debatearen ardatza ekintza antinuklear eta antikapitalistak ditugu, informatika eta genetikaren kontrol sistemen aurka, hirugarren mundua menperatzen duen zientzia horren kontra ere bagoaz. Etsaia ezagutzen dugu, eta ez da nahiko besteengana elkartasuna ematea, guk geuk ere erabili behar ditugu esku artean ditugun tresnak ingurunea aldatzeko.

A.— Estatu germaniarrak erantzun zapaltzaile bortitza ematen

dizue ordea...

AG KNAST.— Bai eta ez. Estatu germanaiarra beti izan da trebea integrazioa erabiltzen *onakdirentzat* edo bestela egurra *txarrentzat*. Beti saiatu izan da gu zatitzen, azken hila-beteotan borroka gogorra eraman dugu plutonioa erabiliko duen zentral nuklear baten kontra, eta estatuak ez du lortu ekintzak itotzea, ezta populazioa, ezkerra eta geu autonomoak banatzea ere. Ekintza bortitzenetan elkartasun eta laguntza handia izan du-

"Informatika eta genetikazko kontrol sistemen aurka goaz".

"Soldaduzka egin nahi ez duten gazte germaniar askok mendebaldeko Berlina jotzen dute, han ez bait da derrigorrezkoa".

gu populazioaren aldetik. Germaniako eredia bestealde, eredu errepresibogorrenetarikoa dugu.

A.— Hemen borroka armatua erabiltzen zuten taldeak ere badi-tuzue, badago jentearen aldetik la-guntza nahikoa halako ekintzatarako ala oso jente guttiren gauza da?

AG KNAST.— Zer da minoritarioa izatea? Iaz ehun eta hoge argi dorrebota dituzte bai 'eskulanaz' zein le-hergailuen bidez. Ez da borroka ar-matua zentzu tradizionalen, baina sabotaia egiteko bidea dugu, eta gau-za bera esan daiteke egitura militar estatalen aurka eramaten diren ekin-tzataz. Honelako sabotaia gauza di-fusoa dira, eta elkartasun zabal batez

besterik ezin daitezke ulertu. Dena den borroka armatua zentzu estuan guttiengo baten gauza zen, taldeak haseran 68ko maiatzaren eraginez sortu ziren baina handik urte guttita-ra ospea hartu zuten yankeek Vietna-men aurka zeramaten testuinguruaren barruan. Urte guttitan garrantzi handia hartu zuten.

Haseran borroka armatuak erakau-tsi zuen hitz egiteaz gain badela posi-ble zerbait egitea. Beste alde bateta-tik garrantzitsua da zeren gaur egun aro hura ezagutu ez zuten gazteak buruan daukatelako, eta badakite ma-nifestaldi zein beste boikot moeta ba-tzuren bitartez porrot egin arazi deza-ketela kontrol sozialerako pentsaturik dauden hainbat proiektu. Borroka harmatuari zor diogu jenteari erakus-tea posible dela zerbait egitea, irabaz-tekotan gainera.

A.— Mugimendu guzti hau gelditu nahian estatuak militante uga-ri espetxeratu du, ezta?

AG KNAST.— Preso politiko ugari dago horregatik, baina borroka arma-tua hasi orduko 70.etako 80.etako manifestapen masiboetan izan ziren lehen epaiketak. Borrokatzen denean argi eduki behar da estatuak eran-tzungo duela, indar harremanetako gauza bat da. Gartzelan buka zintez-ke alkohola eta drogak direla medio ere, baina borrokatzen duzunean ja-kin behar duzu norekin zauden, eta nork aterako zaituen gartzelatik be.

Presoak kalera ateratzeko bide ba-karra iraultza da, baina ez dugu erre-pikatuko lehenago egin diren irault-zek egin dituzten bideak, ezta aka-tsak ere, iraultza berria behar dugu, iraultza sortzailea, iraultza askatzai-lea...

Gerra gorriaren erdian, OLPrentzat, egokiera ona?

Berriz ere bonbazkatze latzak (kanpamentu eta hirietan) ezagutu dituzte palestindarrek azkeneko asteetan. Amal-ekiko borroka bukatu ez baldin badira ere, atzera betiko etsaia, Israel ageri da benetan etsai. Beiruteko aireportuaren gainean ere erori ziren bomba batzuk egun pare bat lehenago, aparatu bat erabat txikituz. Amalek kontrolatzen du aireportu hori eta bai Libanoko kristauak eta bai palestindarrak ere inplikatu nahi izan ditu operazio horretan.

Israeldarrek ere nahi dituzte nonbait kristauak eta palestindarrak elkarrekin inplikatu. Kristauek OLPri laguntza ematen diotela zihurtatzen dute. Amal ahultzekotan kristauek momentu konkreturen batean hori egingo zutenik ezin da ezeztatu baina, Tel-Avivetik hortik ondorio orokorragoak atera nahi lituzke. Doinu alarmista batez, palestindarrak Libanoko indar militar nagusia gertatzen ari direla, diote, eta hortaz, galdegiten dute, «82ko eraso (gogora Israelek orduan Libano inbaditu bazuen batez ere palestindar erresistentzia akabatzekotan egin zuela) alperrikakoa izango ote zen? Zerotik hasi beharko ote dugu berrir?» Beharbada handiena izanagatik, ez da hori israeldarren kezka bakarra.

Iran-aldeko Hezbollah kolpe gogorrak ematen ari zaizkio Lahad-en ejertzitoari —Lahad utzi zuten israeldarrek, 85ean aldegin zutelarik, segurtasun-eskualdeaz arduradun. Palestindarren aldetik Amal-i egozten zaio, libandar, siriar eta israeldar armadez bat eginda dagoela, beren aurkako ekinean. Amal, Libanon bertan, erabat isolatua egongo litzateke, eta bai militarki eta bai politikoki ere muturreko batzuk hartua.

Palestindarren borroka, orohar —prentsan nabarmentzen denez— aurrera dator: Libanon indartzeaz gain, okupatutako eskualdeetan ere mobilizapenak ugaltzen ari dira. OLPrentzat egokiera ona izan daiteke, eta badena badira beste sintoma batzuk, (sinpleki bereiziz) «Arafat-zaleak» eta «Arafaten kontrakoak» behingoz batera daitezen.

INAKI GOITIOLTZA

Pablo Sastre

Okzitaniako arte herrikoiairen kontserbatorioan

Toulousen ere aurkitzen dira euskal musikaren sustraiak

Estatu Frantseseko hiririk handienetako batean, Toulousen, bada musika eta usadio herrikoiak biltzen, lantzen eta irakasten ahalegintzen den erakunde bat. Bertara jo dugu, euskal populuak Pirinio mendien bi aldetara zabalduak dituen sustraiak oraindik historik ematen bait dute, eta gure auzoko herrietan gurean galdutako landareak oraindik aurkitu daitezkeelako.

Bernard Desblancs-ek jotzen duen biela antzina Euskal Herrian ere jotzen omen zen.

Bada xirulagile zuberotar bat, xirularik ederrenak egiten dituelako fama duena: *Marcel Gaztelü*. Tarbes hirian bizi da. Xirulak bezala kornamusak egiten ere trebea da; egia esan zurezkoa den edozer menderatzen du. Berak bideratu gintuen Toulouseko zentro honetara.

«Txanbela» taldearentzako kornamusa landesa bat behar zuela eta *Joanmari Beltranekin* jo dugu Toulouseran. Eta espero ez genuenarekin egin dugu topo. Musika tresna zaharrak espezializazio harrigarri batekin produzitzen dituzten tailerra aurkitu dugu, usadio eta dantza zaharren zabalkundea egin nahi duen erakunde baten barruan.

Okzitaniako musikaz jakin nahi duzun edozertarako

«Conservatoire Occitan des arts et traditions populaires» du izena, eta Toulouseko St. Cyprien auzoan datza. Duela hamabost bat urte bertako udalaren babesean sortua, ekipa berri batek animatzen du iaztik. Gaztelü xirulagileak argitu digunez, «aurreko ekipoa ez zegoen inori laguntzarik emateko prest, ahal ziren tresna guztiak hartu eta eramateko bai, baina ezer emateko ez».

Ez da musika mota honetan gutxitan ematen den joera. Trikitilari zaharrek pieza preziatuenak berentzako gorde nahi izaten zituzten bezala, folkloristek ere askotan errezeloz begiratu diote elkarri.

Kontserbatorioko zuzendari den *Pierre Corbecin*-ek besozabalik hartu gaitu. Euskal Herria aski ongi ezagutzen du, Iparraldea batez ere, baina baita Donostiako parte zaharra ere. Berak esplikatzan digunez, sail espezializatueta banatua dago kontserbatorioa. Sarreran tresna eta materialen erakusketa bat ageri da eta Okzitaniako musika zaharrari buruzko materiala dago salgai: liburu, disko, kasete...

Liburutegi eta dokumentazio zentro bat ere bada. Baina inguruan oihartzunik handiena ematen dutenak zenbait atibitate berezi dira. Tresna tradizionalak osatutako orkestra, berrehun bat ikasle mugitzen dituen akademia, eta instrumentuak egiteko tailerra.

Kainaberari eta ezpelari txispak ateratzen

Tailerrean ezagutu ditugu bertako artisauak. Batez ere haizezko instrumen-

Claudek kornamusa bezala akordioa ere ere primeran jotzen ditu.

tuak egiten dituztelarik, *Bernard Desblancs* da horietan lengüeta edo kaina-beretan espezialista. *Claude Romero* tornuan ari ohi da, eta edozein flauta edo kornamusa klase egiteko gauza da. *Jacques Grandchamp* biella, arrabita edo zanfoñak egiten aurkitu dugu.

Joanmari Beltran bera harrituta geratu da tailerrean aurkitu duen profesionalitatearekin. Kornamusa baten bila joanik, kainaberei buruzko solasaldi luze bat eduki dute berak eta Desblancs-ek, nondik den bigunen edo gogorrena, zein den gozoagoa, zein den sendoagoa... Kainaberek moztera Mediterraneoraino jotzen omen dute.

Xirula eta txistua berentzat oso dira ezagunak, Pirinio alde guztian handiago edo tikiago, denetan jotzen bait dira. Alboka ere ezagutzen dute. Baita gaita eta txanbela ere. Aurrerago joaz, Euskadin musika herrikoian lan egiten duten gizon ezagunetako askoren eza-guera dutela ohartu gara.

Baldintza bat edozein lanetarako: eredu herriko tradizionalekiko errespeto erabatekoa. Tresna guztiak modelo zehatzen kopia egiten dituzte. Baita kornamusaren apaingarriak ere, zaharren batean oinarrituak. Egurra aipatu eta bakarra esan nahi da: Pirinio mendietan hain oparo hazten den ezpela.

Artisau finak eta musikarari trebeak

Katalogo batean erakutsi dizkigute ekoizten dituzten tresna guztiak. Xirulak, kornamusak, oboak, biellak, biela klabezinak, lauteak... eta bakoitzetik bada mota mordoska bat. Tresna bakoitzaren zati eta osagarri guztiak egiten dira tailerrean bertan. Kornamusaren kasuan, zahagitik hasi eta eztaizuko apaingarrietaraino.

Prezioak ere ezberdinak dira, noski. Kornamusarik merkeena 2.000 libera inguru pagatu beharko duzu, eta garestiena berriz 5.000 (ehun mila pezeta). Biela sinpleenak ere 5.000 libera balio du, eta XVIII. mendeko biela bat intere-

Euskal Herrian, eta batik bat Iparraldean, jotzen ziren bi kornamusetako baten berdina da Landetako hau.

Euskal folklorea
aztertzerakoan,
Okzitaniako
usadioak
erreferentzia
beharrezkoak dira.

satzen bazaizu, 13 eta 25 mila libera artean pagatu beharko duzu, segun eta ze nolako apaindurak nahi dituzun. Laute bat 7.000 libera ordaindu behar duzu.

Kalitateak, Joanmarik dioskunez, prezioa konpentsatzen du. Hor enkar-gatutako tresna primerakoak direla erosleak garantizaturik dauka. Antzina-ko instrumentuak azken xehetasunetara kopiatuak izateaz gain, musika pila bat dakiten langileak direla igerrizae.

Afinatzeko tramankulu elketronikoa hartuta, kornamusak probatzen ikusi ditugu, esate baterako. Pieza batzuk jo dizkigute. Elkarrekin bazkaldu ondoren, mahaian akordeoien gaia atera dela eta, Claudek tresna horretan duen trebetasunaren lekuko izan gara.

Beren anaia zahar aitortzen gaituzte

Kontserbatorioak, dokumentazio, tailer eta akademiak gain, dantzaldietan ibili ohi den talde bat ere badu. «*Lo Jaz*» izena du taldeak, eta bertan hartzen dute parte tailerreko aipatutako bi horiek ere. Toulouseko festetan eta beste hainbat jai eta dantzalditan jotzen dute.

Dantzalditan bukatzen dira, izan ere, Kontserbatorioak antolatzen dituen ekitaldietako asko. Pasa den udazkenean «*800 ans de musique populaire à Toulouse*» izeneko ziklo bat eman da urrian, eta azaroan berriz euskal dantzak irakatsi dira. Hileroko lehen asteartean, berriz, dantzaldia egiten dute.

Azpirarratu behar da Kontserbatorioan euskaldunokiko aurkitu dugun begirunea. Pierre Corbecinek esplikatu digunez, tradizio kaskoinetan sarri azaleratzen dira euskal sustraiak. Sustraiak aparte utzita ere, euskal mundua eta Okzitaniako oso lotuak egon dira historian zehar. Toulouse berak —Midi Pyrenées da— bi aldeetako eraginaren arteko pasabide egiten omen du: Atlantiko bazterreko eragina, gurea azken finean, eta Mediterraneoaldekoa.

Antzinako loturak musika herrikoiean nabarmenak dira oraindik ere. Pirinioak duen batasuna ondotoz frogatua dago. Horretaz mintzatu gara bazkarian bezala dendan erakusten zituzten liburu eta disken artean uxarrean ari ginen bitartean. «*Perlinpinpin folk*», «*Lo Jaz*»... Zerbaiten nahian ari dira Okzitaniaren ere.

Ez da misteriorik gure zenbait kantalditan ikusi ditugun tresna zaharretan, lan serioa baino. Toulousen egiten dituzte. Agian hurrengoan mintzatuko zaizkigu duela hogeitaost urte arte Toulousen ere naharo entzuten zen hizkuntzaren hondamendiaz.

P.Z.

San Sebastian egunak
ekarri duen poz haundienetakoa

Badira hamar urte Ikurriña legeztatu zela

*Duela hamar urte despenalizatu zen Ikurriñaren erabilpena. 1977ko urtarrilaren 19an eman zen agindua Madrileko Minis-
traritzan, eta hurrengo egunetan su haundi baten modura Hego
Euskal Herriko bazter gehienetara zabaldu zen. Euskadi festa-gi-
roan murgildu zen egun pare batez.*

Garai haietako gogorraren erdian, Ikurriña praktikan legeztatzea leherke-
ta bat izan zen, amnistiaren arazoa par-
tikularrean eta eboluzio politikoa jene-
ralean egoera orokorrako baten koor-
denadak zirelarik. Alkateen Mugimen-
duak defendatutako eskarietatik Ikurri-
ñarena bat zen, eta aurreko hilabete-
tan ere Ikurriñaren agerpen publikoak
hamaikatxo izan ziren. Giroa irekiten
zegoen, pil-pilean eta legeztatu aurreko
nolabaiteko puntu gorena Atotxako fut-
bol zelaian gertatu zen, 1976ko aben-
duaren 5ean hogeitabost mila pertsona-
ren aurrean jokalariek Ikurriña agertu
zutenean izan zen (Iribar, Kortabarria
eta Urangaren irudi erdi mitikoak). Ile-
galtasuna eta erdi-tolerantziaren arteko
oreka hori hilabete beranduago hautsi
zen, San Sebastian egunean bere azal-
penik gorena eduki zuelarik. Erdi-tole-
rantzia giro horren erakusgarri lau hila-
bete lehenago Zeruko ARGIAk azal
osoz kaleratu zuen ikurriña dugu go-
goan, «Hau ere bai, hau bakarrik ez» ti-
tulupean.

Hasierako bultzada gogorrena, Udalek

Nahiz eta Madrilgo Gobernuak ones-
pena eman, nonbait ez zen aski, lekuan
lekuko instituzioek baiezkoa ala ezez-
koa eman behar zioten, leku bakoi-
tzean zer egin erabaki ahal izateko.
Udaletxeetan eman zen erreakziorik
sentituena. Herriaren presioa ez zen
nolanahikoa eta lehen mailako institu-
zioek jaso zuten lehenengo islada.

*Donostian 77ko urtarrilaren 19an
jaso zen ikurriña;
plazan eta balkoietan
beste ehunka ere baziren.*

Ezin eszenatoki jendetsuagorik aukeratu; 25.000 pertsonak txaloz eskertu zieten futbolariet Herriari adierazpidea ematen asmatzea. (1976-XII-5)

Donostiakoa izan zen sonatua: urtarilaren 19an bertan Plenoa egin eta gauerdiko danborradan ofizialki Ikurriña zabaltzea erabaki zen. San Sebastian festekin koinziditzeak eman zion Donostiako algarahotsari sinbolo maila, guztion oroimenean bereziki itsatsita egoteko ohorea. Inoiz ez da egon orduan bezain Ikurriña modelo barietate haundiagorik, hainbat etxetan eginda-koak; dendetan ere berehalakoan agortu ziren...

Donostiakoaren parean hamaika Udaletan eman zen antzeko erreakziorik zinegotzi eta alkateen aldetik. Gehienak Gipuzkoan, herrialde horretan aldeko jarrera ia erabat nagusia gertatu bait zen. Gainerakoetan, hoztasun ofizialak atzeratu zuen Herriaren nahia gorpuztua ikusi ahal izatea. Nafarroan hiri eta herri nagusietan Donostian bezalako erreakzio berehalakoa eman zen (Iruñea-Huarte, Lizarra, Etxarri, Leitza eta Lakuntza), Bizkaian ere antzeko zerbait (Bermeo, Elorria, Mundia, Ondarroa, Durango eta Lekeitio), eta Araban Audio eta Aramaio baino ez.

Diputazioetan ere Gipuzkoa aitzindari

Bizkaiko Diputazioa izan zen Madril-

go aginduari erreakzionatzen lehena, baina kontrako erreakzioz: Madrilgo erabakia ez onesteaz gain, balkoietan Bizkaiko pendoia jartzera gomita egiten zuen Diputazioak. Nafarroakoan dimisioak egon ziren, halaber hainbat udaletxetan eta baita Gobernu Zibilean ere. Ikurriña legeztatzearen kontra ere hamaika notable agertu ziren, instantzia frankistetan batik bat.

Gipuzkoako Diputazioa gertatu zen aintzindari goi mailako instituzioetan. Urtarrilaren 20an pleno berezia deitu zen gaia eztabaidatzeko, baina harriduraren harriduraz hiru diputatu baino ez ziren agertu. Egia jaunak hartu zuen behin-behineko lehendakaritza, eta Olaizola eta Telleria jaunekin batera Ikurriña jartzea erabaki zen. Zenbait tokitan, alkaterik ez egon eta halere Ikurriña udaletxean jartzea ere gertatu zen.

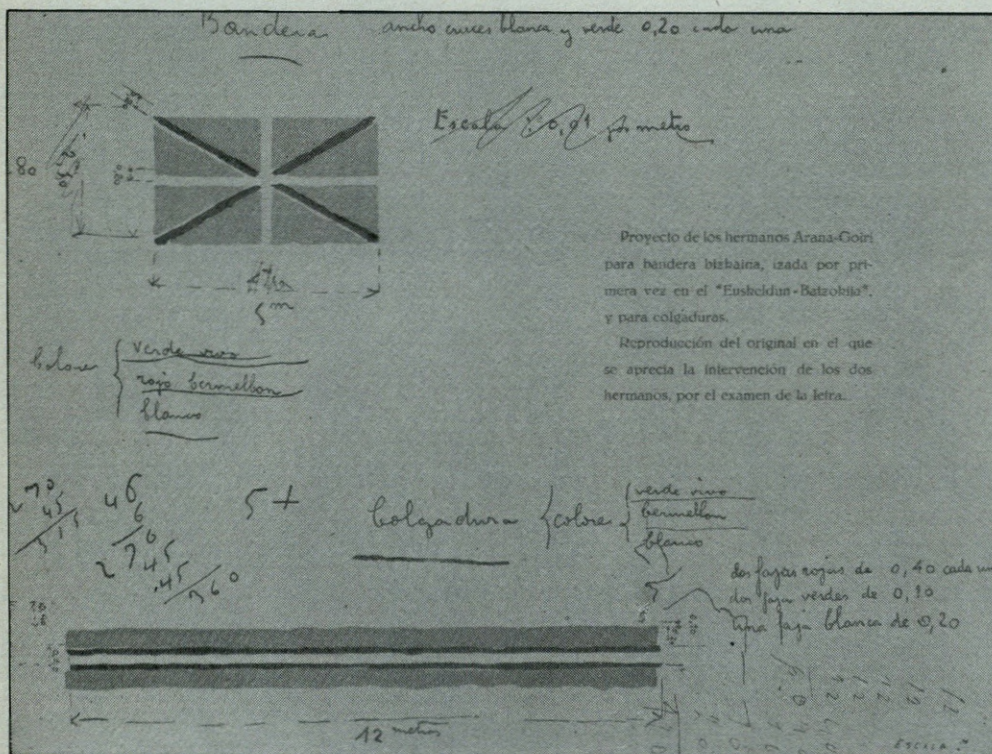
Urrats bat besterik ez borroka luzeagoan

Baina jendeak ongi ulertu zuen Ikurriña bera legeztatzea zerbaiten seinalea baino ez zela, urrats bat. Orduko borroka Amnistia Osoan zentratua zegoen, eta Ikurriñarena katilu bat ur

freskoren efektoa egin zuen beste haritarako. Proposamena ere egin zen ikurriñak zintzilikario beltz batez agertu zitezen, sufrikarioen omenez eta letorkeenaren oroimenez. San Sebastian egunean bertan Amnistiaren Aldeko Batzordeek irakurritako agiriak arestian aipatutakoari heltzen dio, eta oroi-menezko erreportaia honi amaierazko puntua emateko baliatuko dugu ondoren:

«Donostiarrok, Ikurriña inposatu egin dugu azkenean. Beragatik hil ziren Txiki, Otaegi, Txikia, Mujika, Garmendia eta beste asko, lehenagotik Elgeta, Sollube eta Artxanda bezalakoetan dozenaka hil ziren bezalaxe. (...) Herriak bere odolez konkistatu du, espetxealdiak, torturak eta umiliazioak jasanez. Baina hildakoak ez ziren Ikurriñagatik bakarrik hil. (...) Euskadi zapalduta jarraitzen da. (...) Donostiarrok, burruka ez da bukatu, aurrera segituko du. Alaitasun eguna dugu gaurkoa».

M. BITORIA

Hauxe da Sabino eta Luis Arana Goiriren eskuetatik irten zen Ikurriñaren lehen diseinoa, eskuizkribuz. Asko aldatuko zen anaia bien asmoa, baina izpiritua haiek pentsatu baino aberatsagoa bihurtu zen azkeneko.

Bizkaiko bandera izatetik Euskadikoa izatera

1894an sortu eta erabili zen lehenengo aldiz Ikurriña. Correo kaleko «Euskaldun Batzokija»ren inaugurazioa zela eta, uztailearen 14ean zintzilikatu zen estrainekoz leku publiko batean. Bere sortzaileak Arana Goiri anaia biak izan ziren, Sabino eta Luis.

Harrigarria bada ere, Ikurriñaren sortzaileek Bizkaiko bandera bezala burutu zuten, eta 1925 urtea arte ez zen Euskadiko banderatzat erabilia izan. Arana Goiri anaien asmoetan, geuk ezagutzen dugun Ikurriña bizkaitarren tzat izango zen bezala, arabarrek, nafarrek eta gipuztek berenak sortu behar ziotuzten, guztientzat beste bandera bat pentsatua zutelarik: fondo gorri baten gainean goitik beherako zazpi zutabe berde, zazpi herrialdeen konfederazioa sinbolizatuz. Bi gurutzedun Ikurriñak, aldiz, bere sortzaileek somatu ere egingo ez zuten bilakaera erakutsiko zuten.

Subertsio giroan biztutako sua

1894eko lehen agerpen hartatik bertatik, lehen debekua sortu zen, Batzo-

kia itxi eta bandera Auzitegian sekuestratua izan bait zen. Handik aurrera subertsio-giroan ibili zen, tartean agerpen publikoak egiten bazituen ere: Bermeoko «Aketze» baporean; Legendikako jaietan 1897an...

Ostera normaltasun gero eta haundiago batez erabiltzen hasi zen —beti ere Bizkaiko bandera gisa— 1923 urtea arte. Modu berean, komeni da argitzea Ikurriña ez zela harartean PNV-EAJ alderdiarekin lotua agertzen. Bitarte luze horretan, hori bai, Ezpata-dantzarekin batera erakusteko ohitura nagusitzen da.

Primo de Riveraren diktaduran debekua berriz erabatekoa da eta Nafarroan eta Gipuzkoan jasotzen duen erabilpen gero eta hedatuagoagatik, piskanaka Euskadiko eremu osora zabaltzen hasten da. Garai honetan koka dezakegu

Ikurriñaren inguruko sentimentu nazionalaren jaiotza. 1930an Diktadura jausi zenean, argi eta garbi PNVrekin lotua agertu zen Ikurriña, ekitaldi publikoetan.

Iparraldean ere erraz onetsi zen Ikurriña

Orduan ere, Iparraldean erabiltzen hasten da eta 1931 urte inguruan Baiona bezalako udaletxeetan bandera frantses birekin batera agertu ohi zen. Bere ezaugarri partidista ere apurka-apurka galduz doa bandera ordurako kasik mitikoa.

Errepublikara garaian (1931-36) —eta Hegoaldeari gagozkiola oraingoan, jakina— Udalek eta Diputazioek ofizialki eta modu zabal batez erabili ohi zuten. Bizkaiko bandera izatetik nazionalisten bandera izatera pasatu zena, Gerra Zibila hasi baino lehenagorako euskaldun guztien bandera bilakatua zen. 1936an Eusko Jaurilaritza sortu zenean, Euskadiko Bandera ofizialtzat jo zen, eta gerrako gudalosteek erabili izan zuten. Bandera ofizial bezala Ikurriñak egin zuen azken agerpena Burdeos eta Parisen izan zen, 1945an, alemanak kanporatu ondoren euskal brigadek haizatua.

M.B.

WALTER GARMENDIA JR.

Lopetegui & Varela 86.

MARTIN MUSIKA ETXEA

ESKU SOINUEN ETXEA
BERRIAK —BOST URTE GARANTIA—
ETA BIGARREN ESKUKOAK SALGAI.

MARTIN MUSIKA ESKOLA

TRIKITIXA, SOLFEO, SOINU KROMATIKOA
ETA SOINU PIANO A IRAKASTEN DA.
URTE GUZTIAN MATRIKULA ZABALIK.

NUEVA KALEA 13 □ BILLABONA □ TELF.692435

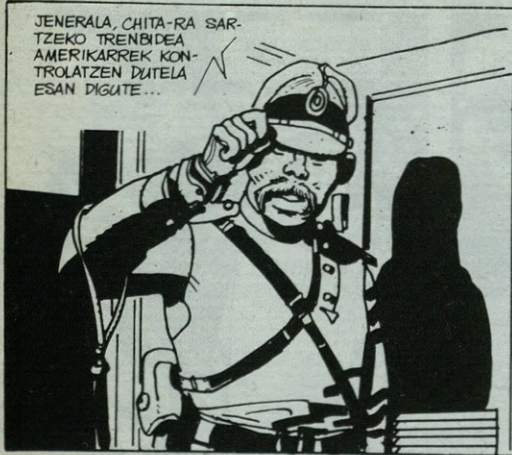
EZ UTZI IRAKURRI GABE

NEMO TXIKIAREN ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

JENERALA, CHITA-RA SAR-
TZEKO TRENBIDEA
AMERIKARREK KON-
TROLATZEN DUTELA
ESAN DIGUTE...

HAI BAI ARRAROA... JAPONIARRAK ZIRELA USTE NUEN.
DENA DEN KARIMOSKOYE-KO TREN GURATZEA DA
GURI INTERESATZEN ZAIGUNA. HAN ITXARONGO
DUGU KOLCHAK ALMIRANTEAREN URRE INPERIALA
DAKARREN TRENA.

KARIMOSKOYE-TIK MAN-
CHALI-RAKO TRENBIDEA
LIBRE EGOTEAZ ARDURA
ZAITEZTE GU
BUELTATZEN
GARENERAKO.

ZURE
AGINDU
TARA,
JENE-
RALA.

SERGEI,
NORTZU
DIRA
AMERIKA-
RRAK?

AMERIKARRAK?
"ZHIDS"-AK
DIRA... WALL
STREET-EKO
JUDIAK.

WOODROW WILSON BEREN LEHENDAKARIARIK AITZA-
KI EDERRA AURKITA DA
ESANEZ ERRUSOOK MILOI
DOLAR ZOR DIOGULA ETA
ESPEDIZIO TALDE BAT
BIDALI DA KOBRATZEKO...
ERRUSIAN EGOTEA ZU-
RITZEKO AITZAKIA...

BADAKIZU ZER USTE DUDAN, MASHA?
UNGERN BAROIAK ARRAZIOIA DUELA "ZHIDS"-EK
MUNDUA BANATU NAHI DUTELA ESATEAN.
MARX, LENIN ETA TROTSKY ERE JUDIA
SUBERTSIBOAK ETA BOLTXEBIKEAK
DIRA. KAPITALISMOA ETA
IRAUTZA "ZHIDS"-EN
ESKUELAN DAUDE.

NIRE FAMILIA
ERE JUDUA DA,
SERGEI.

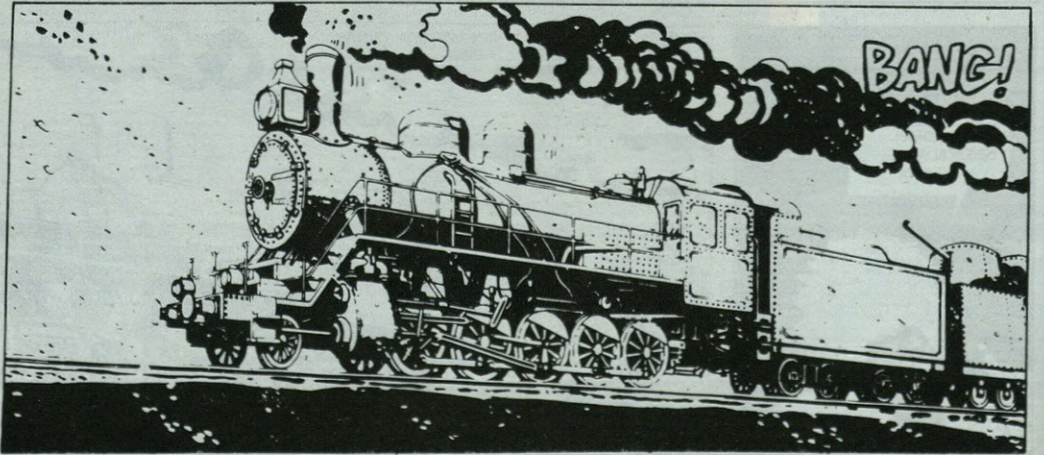

BAI, ETA "PROGROM" BATETIK SALBATA
NUEN NIK, SARRASKITIK. AHAZTU
DUZU ALA?...

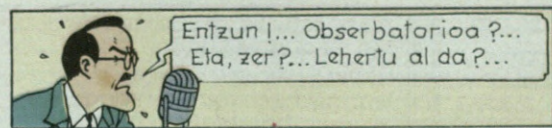
EZ SERGEI...
BAINA PEN-
TSATZEN
NUEN...

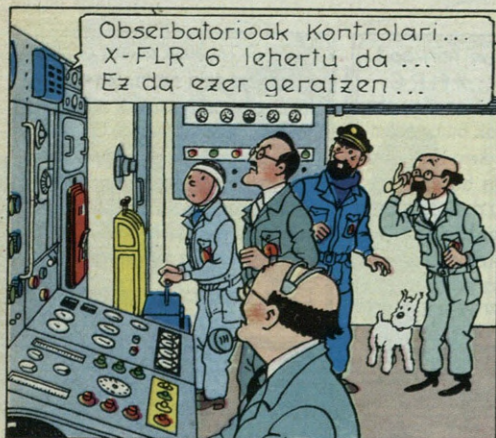

ZER? PENTSATZEN HASTEN ZARA?
AI, MASHA... OBJETUAK SUJETU
IZAN NAHI DUENEAN, EZ DA
GERIAGO BALIO.

BANG!

Observatorioak kontrolari...
X-FLR 6 lehertu da...
Ez da ezer geratzen...

Arraio madarikatuak!
Hori ere prestatuak zeu-
katen!... Beren koetea
guk eskuratzen uztea
baino nahiago izan
dute desegitea!...

Nola bururatu zitzaion?... Ba, begira... Espioiei
entregatu zitzielen dokumentuetan, agian gure koete-
aren irratigidaketarako plano eta azalpenak
aurkituko zirela pentsatu nuen... Nire kezka
horiek Turnesol jaunari aditzera eman nitzkion
eta berak berehalaxe asmatu zuen X-FLR 6
koetea desegiteko modua, baldin eta norbaitek
beregantzeko asmoa eta ahalmena izango zukeen
kasurako... Ikusi duzu, nire idea ez zen hain txarra...

Horra bai! bai!... Eta berri ere, ho-
rra bai!... Gure esperantza guztiak
birrindurik... Hilabeteak, urteak, la-
nean eta ikerketan!... Eta hori guz-
tia ixlante batean deseginik!...

Kontuz nire bizarrarekin!...
Zure etsipenaldiez ez
naiz fidatzen...

Ez, Turnesol jauna, dena ez
da galdu! Aitzitik, garaipen
handi bat izan da zuretzat!
Zure motore atomikoak ez
al du, ba, ongi funtziona-
tu, bai ala ez?... Koetea
ilargiraino heldu eta ez al
du, ba, han jira egin, bai
ala ez?...

Tintinek arrazoi du!
Entsegua ezin-hobea
izan da. Ez dago, beraz,
zerian etsirik! Beste koete
bat eraikitzeko lanari
bihar bertan ekingo dio-
gu, baina ez da koete
esperimentalak izan-
go, oraingoan bene-
fako espazialuntzia izan-
go da, Ilargira joateko!...

Bai horixe, Ilargi-
ra!... Urra!...

Hamabost egun iragan dira...

Hemen horrela ezer
egin gabe, aspertzen hasi-
ta nago orainxe.

Hona, Turnesol jau-
naren txorakeria guz-
tiei bai-bai esanez
tentelarena egitera
etorri baino hobe
nuen, lasai-lasai
Moulinsartren ge-
ratu banintz!...

Ah! horra hor be-
ra... Bi gauzatxo
esan behar dizkiot
oraingoa!... Aizu,
Turnesol jauna!...

Aizu, fabrika madarikatu none-
tan batera eta bestera ibiltzen
aspertu naiz!... Zure ilargirako
txango hori laster izango al
dugu, bai ala ez?...

Kontxo! zuk ere bai? Kontxo!...

Bilxia benefan! Nik ere hori-
xe bera daukat. Baina nik
eskubiko sorbaldan... Erre-
ma-puntturen bat izango
da... Izan ere azken egun
hauek euriatsuak izan dira.
Pasatuko da. Barkaidazu: Bax-
ter jauna zain dut.

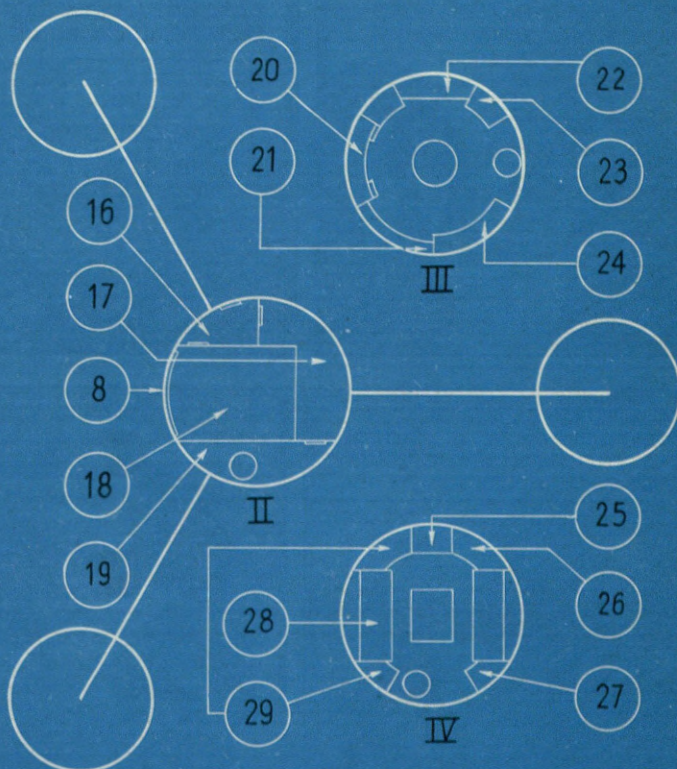
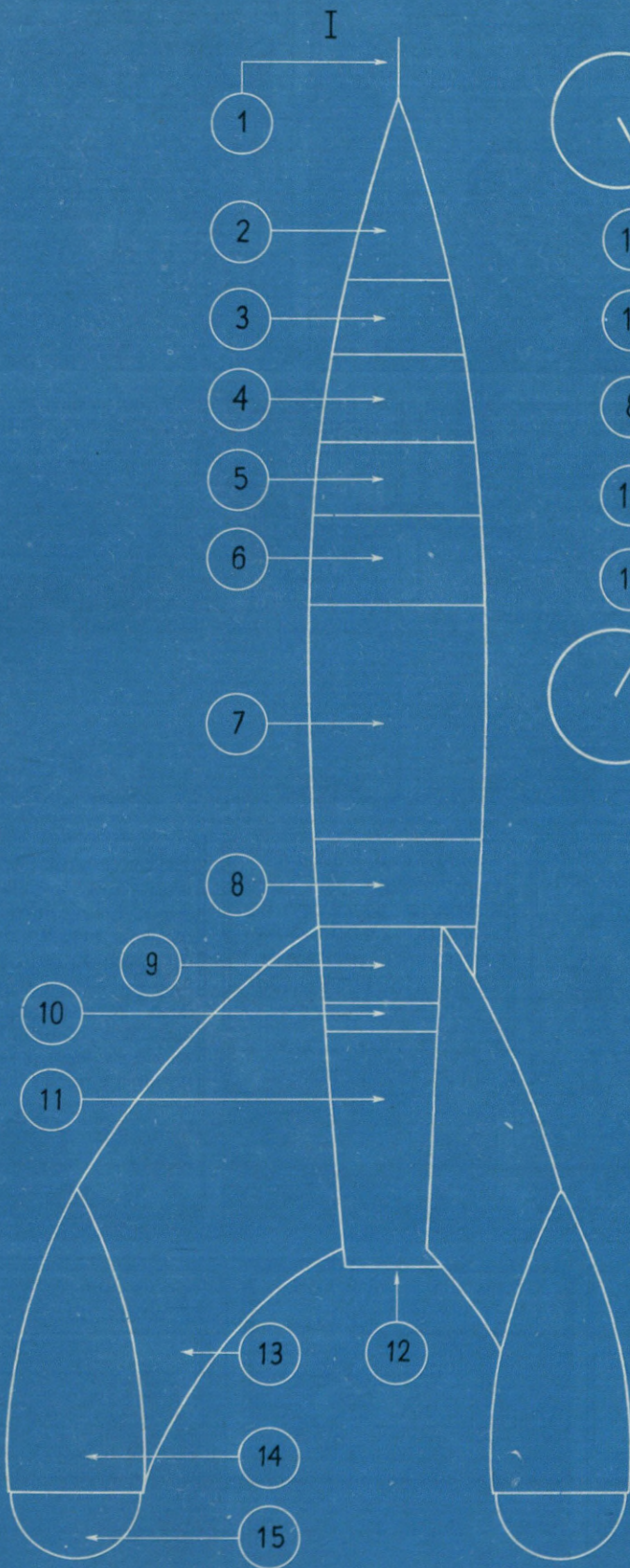

Egunon, Baxter jauna.

Egunon, Turnesol jauna...
Zer, espazialuntziaren
planoak al dira?

Ez ba, Baxter jauna, baina
espazialuntziaren planoak bu-
katu ditut azkenean. Hona he-
men... Zer iruditzen zaizu?...

I.- KOETEA

1. IRRATI ETA RADAR ANTENA
2. HORNIDURA-SOTOA
3. PILOTUTZA-POSTUA
4. GELA
5. JANARI-SOTOA
6. BILTEGI TXIKIAK: URA, AIREA E.A...
7. MOTORE LAGUNTZAILEAREN PROPULSIO BILTEGIAK
8. SOTOAK ETA NAZA
9. MAKINA SOTOAK
10. RADIOAKTIBITATEAREN AURKAKO BLINDAIA
11. MOTOREAK
12. HODIAK
13. HEGATSAK
14. FINKA-OINAK
15. LEUNGAILUAK

II.- NAZA

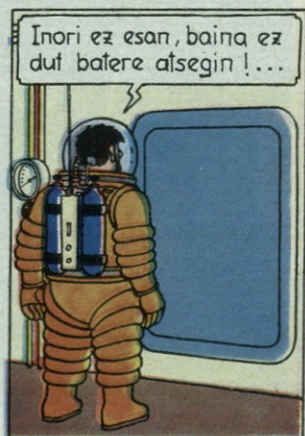
16. NAZA
17. ESKAFANDRA-GELA
18. MERKANTZIENTZAKO NAZA-SOTOA
19. NAZA KONTROL-GELA

III.-PILOTU POSTUA

20. PILOTATZEKO TRESNAK
21. AIRE HOZKAILUAK
22. ESTUDIO MAHAIA
23. OBSERBAZIO TRESNAK
24. LABORATEGIA

IV.-GELA

25. SUKALDE ELEKTRIKOA
26. HOZKAILUA
27. AIREBERRITZEKO TRESNA
28. KAHAINAK
29. ARMAIRUAK

HITS EGIN DUZUE PENTSATZEAN OFIZIAL KOSAKO BAT ADARRA JOTZEN ARI ZINETELA EZ KONTURATZEKO BEZAIN TONTUA IZANGO ZELA. ZERBAIT SINSIGARRIAGO BILA ZENEZAKETEN.

ZER GERTATU ZITZAIZAN JEHENGO GAUEAN? ELUR EKAITZAREN ARTEAN DESAGERTU ZINEN.

BETI DESAGERTZEN NAIZ ELUR EKAITZETAN, NI BAI-NO INDARTSUAGO DA... ZELAN ZAUDE, NINO?... ETA GATZE TXINATARRA, ORAINDIK DAGO ZURE KIN?

EZ, EZ DAGO NIREKIN... BAINA SEMENOV JENERALARENGANANTZ HURBILTZEA LORTU DU. NESKATO AUSARTA DA.

CORTO... ZURE LAGUNA EZAGUTZEN DUT?

A, BARKATU... RASPUTIN KAPITAINA, NIRE KOLEGA AURKEZTEN DIZUT, MENTARAZALE OSPETSUA... NINO KAPITAINA, "LINTERNA GORRIKIN" ELKARTUA, ORAINDIK EZ DAKIT ONDO ZEIN TERMINOTAN.

ORAINDIK ERE DENOK BIZIRIK EGOTEAK, TREN HONETAN, ETA "JOKU HANDIRAKO" PREST, AZALTZEN DU ZERGATIK ESKATA DUTEN "LINTERNA GORRIKIN" NIRE LAGUNTZA. BAINA NIK ARRAZOI POLITIKOENGATIK ONARTU DUT, EZ DIRUAGATIK... BENO, IZKUTATU BEHAR DUZUE.

EZ DAGO BEHARRIK... SEMENOV EK GAITU BERE TRE-NEAN BILATZAKO.

ONDO ESANDA CORTO... BAINA HITZ PARE BAT ESAN NAHI DIOT KAPITAIN HORRI, ARRAZOI POLITIKOENGATIK ARITZEARREN KONZIENTZIA GARBI DUELA GUSTE DU ETA.

NAIZEN BEZALAKOA NAIZ, DIRUZ, EMAKUMEZ ETA GAUZA EDERREZ BETETAKO BIZITZA BIZI NAHI IZAN DUDALAKO... HORREK, NOSKI, KOSTATZEN DU ETA LORTU AHAL IZATEKO LARUTU BEHAR DUT.

BERAZ LAPARRIA ZARA.

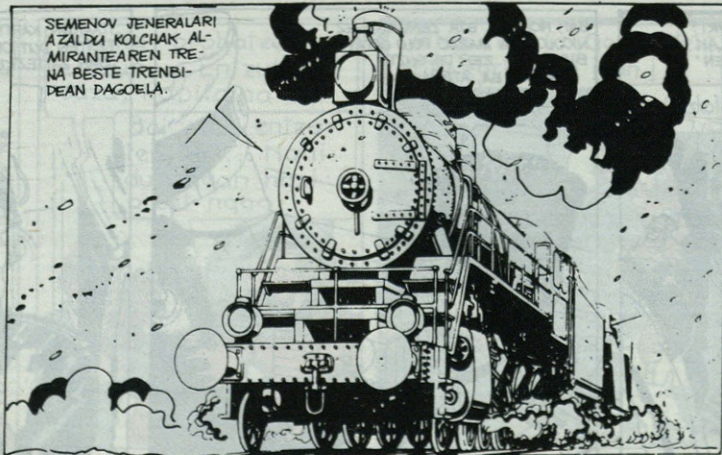
JAKINA. BAINA POLITIKAREN LELOAREKIN JENDETZAREN KONTURA POLTSIKOAK BETETZEN DITUZTEN ETA DIRUA BANKU SUIZOETAN GORDETZEN DUTEN HORIEK EZ BEZALA NIK BEREHALA GASTATZEN DUT LAPURTUTAKO GUZTIA. DIRUA MUGIARAZTEN DUT... JENDE MORDOA DAGO LAPURKETA BAKOITZAREN ONDORAN GASTATZEN DUDANAREKIN IRABAZTEN DUENA...

ROBIN HOOD, DICK TURPIN, DOMINIQUE CARTOUCHE, STENKA RAZIN, LUIS CANDIAS... BANDIDU OSPETSUAK ZIREN. BEREN AKATS BAKARRA ZEN FOKREI EMAN NAHI IZATEA... BAINA IRRIKARREZ AIPATZEN DIRA EGUN HARA BA, NIRI BOST ATOLA IRRIKARRAK ETA BATEA ERE POLITIKA.

RASPUTIN, ONARTU EGIN BEHAR DUT BATZUTAN OSO BEGIKOA ZARELA ETA... E' TREN BAT DAGO HOR AURREAN.

SEMENOV JENERALARI AZALDU KOLCHAK ALMIRANTEAREN TRENA BESTE TRENBIDEAN DAGOELA.

URRE ERUSARRERREKO TRENA DA.

ZER EGIN
BEHAR
DUGA?

KAINOIAK
PRESTATU
ETA JENE-
RALAREN
AGINDUEN
ZAI ESON.

EZELENTZIA, SEMENOV-EN
TRENA DATOR.

ITXARO-
TEKOA ZEN

PENA DA KOLCHAK ALMIRANTEA
GUREKIN TREN HONETAN EZ
EGOTEA

ERRUSIAKO URREA DEFEN-
TZEAREN ARAZO EDERRA
HEREDATU DUGA.

ZEINEK JAKIN? AGIAN HO-
BE DA HONELA BUKA-
TZEA... HILIK ETA GU-
TAKO BATEK LAPUR-
TARIK...

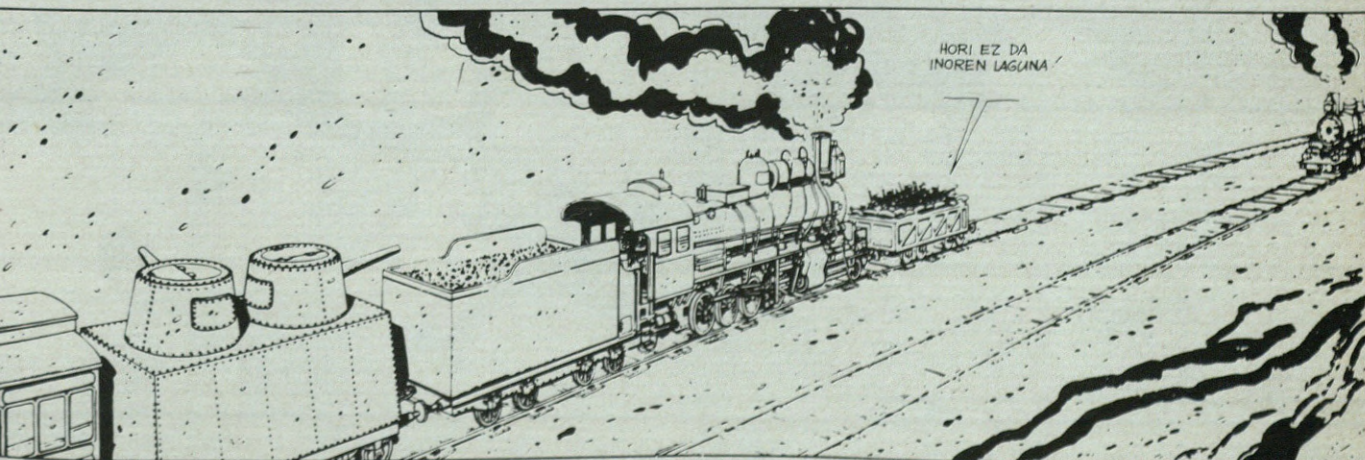

...ETA EZ TRENGI-
ZON ETA NEKAZA-
RIK OSATUTAKO
HERRI EPALMAHAIK
JAZKATUA IZATEA.
AURRERA,
ASTIRO.

SEMENOV-EN
TREN BLINDATUA,
"DIBIBIO BASATIA"REN
BURUZAGIA

DUKESAREN
LAGUNA DA?

HORI EZ DA
INOREN LAGUNA

(datorren astean jarraituko da)

LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

1

GOZEN HE-
MENDIK A-
DISKIDEOK

EZ BAGARA
MUGITZEN,
JELATU EGIN-
GO NAIZ.

A, BADAKIT
NON GAUDEN!
IPARRALDEKO,
8° TAN ETA...

2

AATX!
BALDUTA
GAUDE

3

ERLAI-
ZETIK
HURBI-
LEGI
GEUNDEN
DOKTORE

UF!
MUNDUA
AMAITZEN
ZELA
USTE
NUEN.

AURRERAN-
TZEAN ERNE
IBILIKO
GARA
ERLAIZEKIN.

4

JAUREGI-
TIK EKIAL-
DERANTZ
JO DAGU
ITZULTZE-
KO MEN-
DEBALDE-
RANTZ JO
BEHAR!

MILA ME-
TROAKO
ERORAL-
DIA,
NEMO!

OKERRE-
NA ZERA
DA,
IZOZTUTA
NAGOELA

OKER EZ
BANASO,
LATITU-
DEKO
42° TAN
GAUDE,
ETA...

5

BIDEA
AURKITAKO
OTE
DUGU?

BI
HAUEKIN,
NAHIKO
LAN.

ORAIN 30 KILO-
METRO EKIAL-
DERANTZ EGITEN
BADITZAGU...

DISKUTA DEZA-
GUN HOR ESERI-
TA, PROFESORE.
LUR JOTA NAGO.

6

ETXERA
GAITE-
ZEN?

EZIN DA-
GU!
GALDI
EGIN GA-
RA

GALDI
GARA ALA
ZIRIA
SARTU AL
DIGATE?

JAUREGIAK
HANDIK EGON
BEHAR LUKE...
ALABAINA...

ETA ZUZEN
BAGOAZ 47.
PARALELORANTZ,
EZ DUZU USTE...?

7

ARGOTEZ
ESATEN
DEN BEZALA,
HANKA
EGIGUN,
DOKTORE!

HORI EZ
DA ARGOTA.
MAIZ
ENTZIAN
IZAN DUT,
PROFESORE!

ETA IRRISTA-
TZEN BAGA-
RA, ZER?

HARTZAK A-
TARIA AUR-
RERATAKO
DU!

8

0000...!
AMETSETAN
NENGOEN...
BEHARRIK...

WINSOR
MILAY

Julio Caro Baroja: «ETAk alderdi zehatz batek baino sinpatizante gehiago ditu»

Beran daukan "Aitzea" izeneko etxe historikoan hartu gaitu gizon tristoi, azkar eta konfliktibo honek. Atera berri dituen bere bi liburuak direla eta eritzi trukaketa bideratu nahi genuen berarekin. Liburuak emandako gaiak eta solasaldiak sortutakoak jaso ditugu ondoko orriotan. Ez guztiak noski. Begirada zorrotz eta tinkoz zaindu gintuen gizon honen solasa, arina izan zen batzutan, zentzugabea bestetan, baina beti ere interesgarria.

“Euskara batua inposatu nahi izatea latina inposatzea bezalakoa da.

GALDERA: Euskal Herriko historiaren zikloak egitean zertan oinarritzen zara?

historia

ERANTZUNA: Nik egin ditudan ikerketa historikoen ondorioa dugu. Gaur joera gogorra dago batez ere politikoen artean, demonstratu nahirik herri baten identitatea gauza erabat estatikoa dela, mugimendurik gabekoa eta honela konzepzio estatikoa sortzen da. Denborarekin ikerketa egiten denean, espazioari garrantzia kenduz, ikus daiteke lurralde horietan, onerako edo txarrerako gauzak aldatzen doazela. Eta hain transformazio handiak pasa dituen herri honek, eta horren ondoren pasa diren krisialdiak, oso kontuan izan beharko genituzke.

Adibidez, hizkuntzaren iraute eta gehiagotzearen arazoa. Denok dakigu hizkuntza honen historia desberdina duela, epoka historikoen arabera.

Edota Nafarroa: Lurralde hau unitate politikoa eta erresuma da, bere foruekin eta guzti. Nafarroa fisiografikoki oso desberdina da, bere lurraldeen ezaugarriak adibidez; analisi historikoa egiten badugu ordea, oso entitate iraunkor eta berezia da duela zenbait urtetatik hona. Baina noski, badirudi arabeak ez zirela inoiz honaino iritsi, eta Tuteran Toledon baino denbora gehiagoz egon ziren. Gauza guzti hauek, kasuistikoak direnak, errespetatu behar dira. Nafarroa Iparralde eta Hegoaldearen arteko desberdintasunak oso handiak dira, eta norberari errespetua zor zaio. Jakina, batzuek lurralde bategatik sinpatia gehiago dute beste bategatik baino; batzuei neska errubioak gehiago gustatzen zaizkie, beltzaranak baino...

Nafarroa

GALDERA: Harritzekoa da, zuk eraikitako zikloetan, azkenekoan ez duzula ETArrik aipatzen.

ERANTZUNA: Nik ziklo horiek ETA azaldu baino lehen egin nituen.

GALDERA: Azkeneko zikloa ordea 70. hamarkadan bukatzen duzu...

ERANTZUNA: Bai, bai, baina bere oinarri orokorra lehenagokoa da, duela hogeitapiko urtetakoa.

GALDERA: ETArein eragina Euskal Herriko eta Espainiako historian handia ote da?

ERANTZUNA: Noski, nik ez dut uste garrantzia kendu behar zaionik, eta gainera onartu behar da ETak izan duen apoio ikaragarria. Nere ustez ETak sinpatizante gehiago du, partidu berezi batek izan ditzakeenak baino.

Halamoduzko sinpatia badago orokorrean, esate batera burgesiak ere badu, nahiz eta niretzat behintzat, oso harrigarria izan. Bestalde gaztedia dugu, gauzak biolentzia fisikoaz lortzeko joera duena, hori betidanik izan da: gerrilara, mendira joatea, adibidez hemeretzigarren mendeko bi guda zibiletan.

ETA

GALDERA: Horrekin ez didazu erantzuten...

ERANTZUNA: ETArein aldekoak eta hemen orokorrean ez dira konturatzen ETArein arazoa askoz larriago dela hemen kanpoan baino. Kanpoko jendeak esaten du: «Zer gertatzen da herri horretan?», noizbehinka jeneral bat hiltzen dute... Baina Cuencako bizilagun batek ETArein arazoa oso urrun ikusten du.

GALDERA: Zure liburuan euskalduntze orokorraren aurka ageri zara.

ERANTZUNA: Ez, niri arrazoizkoa irudituko litzaidakeena zera da, lurralde berezi batzuetan, hiztun kopuruaren arabera jokatzeko. Gipuzkoan eta Bizkaian leku batzuetan eta Nafarroako bestetan ere bai; baina ia Araba guztian, Bizkaiko mendebaldean eta hirietan, euskara ez da ia hitz egiten. Hor bai, nik uste dut hizkuntza promozionatzeko kanpaina bat egin beharko litzatekeela, errealtatearen arabera irakaskuntza programatuz, eta gero, olio mantxa bat bezala zabaltzeko, herriaren borondatea kontutan izanik. Euskaldunberriek adibidez afizioa badutela erakusten dute. Baina, hizkuntza modu artifizialean ezartzea ez da posible, euskara artifizializatu bait dago...

euskalduntzea

GALDERA: Euskara batuaz ari zara?

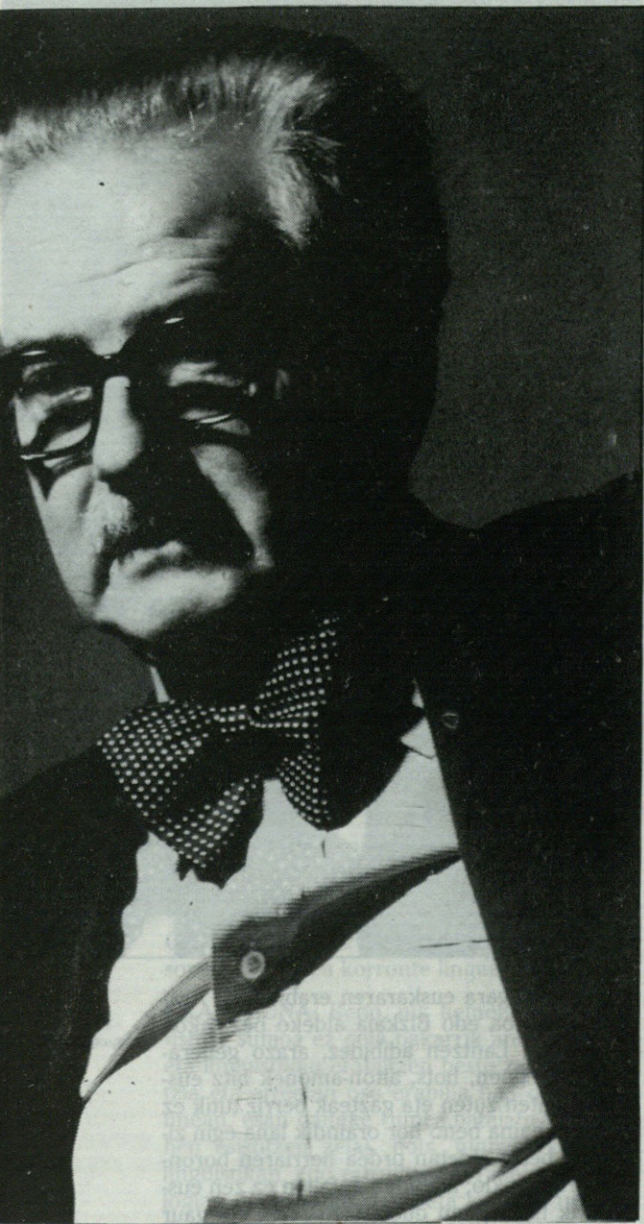
ERANTZUNA: Bai, euskara batuaz. Hori inposatu nahi izatea jendeak latinez egin dezan pretenditzea bezala da.

GALDERA: Euskara batuaren aurka zaude?

ERANTZUNA: Ez da aurka nagoenik, utopia iruditzen zait ordea. Euskarak berezitasun batzuk ditu, oso egitura bereziak eskualde bakoitzean, lau euskalki nagusi, beren azpi-euskalkiekin, eta mintzatzen dutenek familian ikasten dute; amak haurrari erakusten dio eta honek lagunekin hitz egiten du kalean. Oso malgutasun handiko hizkuntza da. Klaro, frantsesa eta gaztelera ere etxean ikasten dira aurrena, eta gaztelera oso ongi dakitenak badira gramatikazko ideiarik izan gabe. Aldiz, gramatika berezi batekin hizkuntza bat ikasiko dela pentsatzea, kultoei ez den herri batean... ez!

euskalkiak

“Nik oso dudatan jartzen dut akademikoen intuizioa, hemengoena eta edonongoena.

GALDERA: Ez zaizu iruditzen euskara batua behar linguistiko batzuren arabera sortu dela?

ERANTZUNA: Baina nork sortu du? Akademikoen intuizioa, hemengoena eta edonongoena. Hizkuntzaren historia asko dakite batzutan, fonetika, teoria... baina horretan ere bada ezbaidak.

GALDERA: Ez zaizu iruditzen euskara ikasteko konplikatuena denik?

ERANTZUNA: Sinplifikazio gramatikala beti da garantia, hizkuntza bat hitz egin eta ikas dadin. Gero hiztegiaren arazoa dugu, ikus dezakegun hizkuntzen garapenarekin neologismoa sortzen da. Neologismoari izaten zaion beldurra superstiziotsua da, denok diogu beldur piska bat. Behar denean, bai frantsesean, ingelesean edo beste edozein hizkuntzatan, grekoarengana jotzen dugu, adibidez telefonoa edo norbere hizkuntzan errorik ez duten zera artifizialekin.

Nire ustez beste arazoa dugu, jende asko dioena, euskara hizkuntza zaila dela... Eta notak eta kalifikazioak jarri behar direla, noski haurrak ateratzen dira esanez «me cago en el latin» eta gisa berean «me cago en el vasco». Hau da arazoa. Ezagutzen ditut postura honetako haurrak. Gramatika gauza gogorra da eta nazkagarria haurrentzat, aldi berean linguistikan sarturik ez dagoen edonorentzat. Neroni ere ez zait partikularki gustatzen gramatika bizitzaren ezagutzarako tresna bezala. Baina irakasleak esatea «nik hau dut, ni naiz irakaslea eta nik suspenditzen dut», ba zoaz antzarak perratzerat!

GALDERA: Orduan zein da irtenbidea?

ERANTZUNA: Momentu honetan, ez herri honetan bakarrik, Espainia guztian eta mundu zabalean ere, arazoa da jakitea, «hezitzen dutenak zeinek hezitzen dituen». Hor dugu arazoa, eta hori eskoletan, unibertsitateetan... ikusten da; institutotan ordea piskat hobeto dago.

GALDERA: Beti izan zara nahiko eszeptiko unibertsitateekin...

ERANTZUNA: Nik ez dut inoiz unibertsitate espainolean sinistu, ez orain, ez Francoren garaian, ezta errepublika garaian; ondo ikusi egin baidut barruan dagoen tontakeria, mistizismoa....

GALDERA: Betidanik izan da «titulitis» arazo?

ERANTZUNA: Noski titulua izanik eskubide bat ematen digute. Baina zer dago titulu horren atzean? Nork erakutsi dio ikasleari? Gaur egun dena poderea da unibertsitate barruan, poderea soziologiako departamenduan, sikoanalis departamenduan... eta podere militarra bezalakoa da. Azken finean, bi desgraziatu eta bi idazteko makinaren menpe

batua

gramatika

unibertsitatea

“Ez dut inoiz unibertitate espainolean sinistu; ez orain ez Francorekin.

izateko. Ze podere da hori? Jendea kategoriarekin obsesionatzen da eta hori Zorroagan, Madriden eta edozein lekutan gertatzen da. Pentsatuko duzu pixkat anarkoidea naizela...

GALDERA: Zure ustez hizkuntza herri baten nortasun seinale nagusia da?

ERANTZUNA: Hizkuntza, batasunaren seinalea da; batasun ezakoa ere, hizkuntzarekin ahal ditugun gauzarik latzenak esaten ditugulako. Baina hemen badira zenbait elementu sozialak eta ekonomikoak adibidez, herriari nortasuna eman diotenak eta azpimarratu ahal liratekenak. Dudik gabe hemen izan den solitaritatea, lanean, jaietan, eta espresio kolektiboko manifestaldietan... Hau dena herri honek asko landu du bere historian zehar, eta ez dugu erabat ahaztutzen, baina hala eta guztiz beste planteamendu handiagoa beharko luke dena gehiago aprobetxatuz. Bestalde insolidaritatea, indibidualitatea... eguneroko bizitzan, familian egon da; Baina kanpora eta publikoari begira ba ezin dugu ahaztu adibidez, lehenengo banka-etxe nagusiak hemendik atera direla, koperatibismoa, laguntza sozialak e.a. bezala. Hemen beste lekuetan baino gehiago izan da dudik gabe.

GALDERA: Eta horrek herri baten identitatean garrantzi handia du...

ERANTZUNA: Nere ustez bai. Solidaritate organikoa hori garrantzizkoa da, eta orain ez da kontuan izan nahi.

GALDERA: Zer iduritzen zaizu Nafarroan ezarritako politika linguistika berria?

ERANTZUNA: Nafarroako arazoa nahiko berezia da, denok dakigu XVI.-tik XIX. mendera hegotik hasita, ipar alderuntz indarra galtzen joan dela. Hasieran hego aldean euskaraz mintzatzen baziren, pixkanaka Iruñatik gora geratu da. Kontuan hartu indar guzti hori arestian izan dela, puxka handi batean behintzat. Nafarroak izan duen erretiro mekaniko hori zaila izango da errekuiperatzen. Hala eta guztiz gaur egun Nafarroan badaude talde, partidu eta elkarte kulturalak hizkuntza errekuiperatu nahi dutenak.

GALDERA: Baina legeari buruz galdetzen ari natzaizu... «Zona Vascofona, no Vascofona eta mixtari» buruz, zein da zure iritzia?

ERANTZUNA: Nere ustez, euskara mintzatzeko den lekua kontuan hartu beharko litzateke. Hemen adibidez, atzerakuntza izan da zenbait urtetan, baina berriro ere gehiago en-

tzuten hasi gara euskararen erabilpena. Arazoa Gipuzkoa edo Bizkaia aldeko bezalakoa izango da. Lantzen adibidez, arazo generazionala zegoen, hots, aitona-amonek hitz euskaraz egiten zuten eta gazteak berriz tutik ez zekiten, baina beno hor oraindik lana egin zitekeen beste aldetan ordea herriaren borondateari dagokio; adibidez Tafallan ez zen euskararik hitz egiten duela urte asko, eta gaur egun berriz jende askok ikasi nahi du. Hor herriaren nahia eta lana kontuagoan izan behar da, legedia baino.

GALDERA: Zer iduritzen zaizu, euskararen alde sortzen ari diren mugimendu popularrak? Aek, Korrika... ofizialtasunetik at dau-denak alegia.

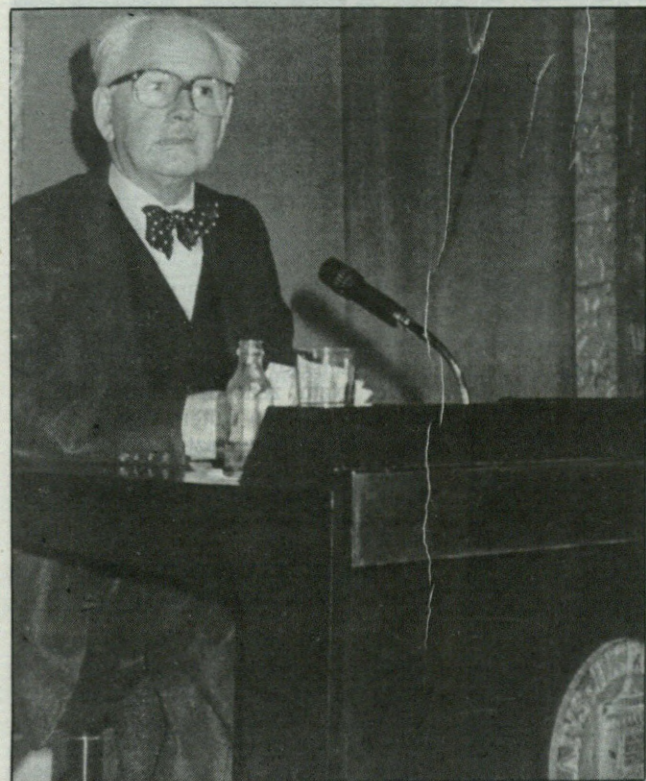
ERANTZUNA: Bai, bai... Herri nahiaren espresio modu bat da, beraz positibotzat jo behar dira. Alabaina gauza da, eta ni hemen be-

AEK

koperatibismoa

Nafarroa

“Homosexualitatea ez dut moralki kritikatzeko, baina gero eta handiagoa da arazo hori.

ti beldur naiz, gauza sinbolikoak sinbolikoak direla eta ez errealak; siboloa errealtatearekin nahastea arriskutsua da nere ustez.

GALDERA: Zer iruditzen zaizkizu gaur egun sortzen ari diren korrante linguistikoak?

«ismo»ak

ERANTZUNA: Beno, nik hemen ikusten dut «ismo» sufijoa ez dela bakarrik antropologian eta linguistikan erabiltzen beste zenbait zientzia eta arteetan oso erabilia bait da. Azken finean, esan daiteke «umea, bataiatu baino lehen esistitzen zela», hots, funtzioaren ideia linguistikan, edo estrukturen ideia antropologian, garatu egiten da eta jendeak uste du gauza berria dela. Dudarik gabe, arazo berbera baina izenik gabe esistitzen zen. Hots, izenen arazoa gauza baten esistentziaren errekonozimendua baizik ez da. Ezin dugu pentsatu funtzionalismoa baino lehen, jendeak ez zuela pentsatzen gizartean funtzio batzuk elkarrekiko osatzen zirela.

GALDERA: Zer diozu autodeterminazioari buruz?

ERANTZUNA: Neri ondo iduritzen zait, baina eskubide hori gehienbat erreklamatzeko dute-

nak, ez dituzte estatu berri horren oinarriak esplikatzen. Ekonomikoa, sozialak... ezin da esan ni autodeterminazioaren alde nagoenik Garaikoetxearen aldekoa naizelako; eta horrek ez du balio, argumentuak garbi izan behar direlako.

autodeterminazioa

GALDERA: Berriz ere liburura itzuliaz, zergatik diozu homosexualitatea herri honetako arazo larri bat dela?

ERANTZUNA: Herri honetan eta hemendik kanpo ere bai. Estadistikek hala diote behintzat. Nik ez dut homosexualitatea moralki kritikatzeko, baina arazo hori gero eta handiagoa da. Hasieran prostituzioa genuen, inoiz menderatu ez den arazoa. Gero homosexualitatearen prostituzioa dagoela. Eta noski, piskana-piskana gizartea dejeneratzen doa.

homosexualitatea

GALDERA: Alkoholari buruz ere asko hitz egiten duzu. Zure ustez, zergaitik edaten da hain beste herri honetan?

ERANTZUNA: Bizitzaren arabera doa. Ulergarria da hemengo baserri batean, egun guztian gogor lan egin ondoren, neguan egiten duen denbora txarrarekin e.a. jendea alkoholaren errefuxiatu dadila. Hala eta guzti askotan gauza esajeratu egiten da, hots, kontsumoak etenik ez duenean. Nere ustez hori oso modu serioan ikertu beharko litzateke.

alkoholismoa

GALDERA: Baten batek dio, herri honetan asko edaten dela sexualki erreprimitua delako.

ERANTZUNA: Badira gizarteak, sexu aldetik erreprimituak ez direnak, ingelesak adibidez, eta inor baino mozkorrangoak dira. Nere ustez alkoholismoaren oinarria bakardadean dago. Errepresio sexuala nekazari gizartean elizak ezarri du. Baina duela zenbait urte, neska-mutilak xirrika ibiltzen ziren ahal zuten guztian, eta ez zen ezer gertatzen. Ez dut uste errepresioa sexuala esan den bezain latza izan denik.

Mikel MENDIZABAL

AIDSek euskal eskoletara beldurra ekarri du

Euskal gizartea Durangon gertatutakoarekin esnatzen hasi da SIDA edo AIDSen erasoaren garrantziaz. Orain artekoan, heroina kontsumitzaileen artera mugaturik ageri zen. Gehienez ere, espetxeetan oso hedatua dela esaten zen. Haur bat dago orain gaitzaren sustraiak berekin daramatzana, eta beldurrez betetako polemika bat hedatu da Durangotik euskal sukalde eta ostatuetaraino.

Kutsadura arriskua baina, populazioak AIDSez duen ezjakintasuna datza Durangoko eztabaiden sustraian.

Israel Pagaldai haurrari eskola bat baino gehiagotan atekak itxiak zizkion. Baina erabaki zorrotza eta eztabaida Durangoko «Maria Goretti» ikastetxean biztu zen: bere aitona-amonen etxera bidaltzen zuten, eskolak bera han edukita alde guztietako arriskuak jasan behar omen zituelako eta mutikoaren arazoa «beste maila batzuetan» konpondu behar delako.

Amak haurra erditu eta heriotzera kondenatu

Orain artean Euskal Herrian ezagutu diren AIDS kasuak *yonkiak* ziren. Homosexualitatearen munduak gure artean ez du Estatu Batuetan bezain argitara funtzionatzen, eta hor zer eragin duen jakitea ez da hain erreza. Duela pare bat urtetatik honuntza, ordea, AIDSek jota hildako heroinomanoen berri bazen.

«El cancer gay» titulua ipini zion izurri honi buruzko erreportai bati asteakari sentsazionalista espainiar batek; eta prentsa eta komunikabide gehienetan ere, homosexualen eta heroinomanoen mundura mugatutako gaisotasun gisan erakutsi da.

Medikuak azkenaldian behin eta berri errepikatzen ari zirena gertatzen hasi da, ordea: ez da homosexualen gaitza bakarrik, gero eta gehiago heterosexualen artera hedatuz joan da, eta odoletik ere kutsatu daitekeenez, haurren artean eta hasiera batean arrisku txikikotzat eduki zitezkeen jendeen artean ere agertuko da.

Durangon daukagu frogak. Israel Pagaldairi gertatzen zaiona adibide gogor baina erakusgarri bihurtu da. Bere ama, Maite, gaitzak jota zegoen haurdun geratu zenerako, eta AIDSa heroina kontsumitzeko erabiltzen zituen orratzen bidez sartu zitzaion. Duela hilabete pare bat hil zen. Mutikoaren aita ere drogazalea da, Zaragozan omen da, eta kronikek diotenez birusa darama

The collage consists of several overlapping magazine covers:

- Top Left:** A cover with the word "AIDS" in large letters, with "week" visible above it.
- Top Center:** A cover with "STIMME" at the top, "AIDS" in large letters, and the subtitle "The Growing Threat".
- Top Right:** A cover with "QUICK" in large letters.
- Middle Left:** A cover with "DER SPIEGEL" at the top, a silhouette of a person, and "AIDS UND LIEBE" in large letters, with "Welches Risiko?" below.
- Middle Center:** A cover with "Panorama" at the top, "Aids la grande peur" in large letters, and a photo of a person.
- Middle Right:** A cover with "AIDS" in large letters, "Welt & Leben" below it, and "Aids über die neue" at the bottom.
- Bottom Left:** A cover with "AIDS" in large letters, "America's Own" below it, and "Krisis über Gendern" below that.
- Bottom Center:** A cover with "AIDS" in large letters, "NOW NO ONE IS SAFE FROM" above it, and "AIDS" in large letters below that.
- Bottom Right:** A cover with "AIDS" in large letters, "NOW NO ONE IS SAFE FROM" above it, and "AIDS" in large letters below that.

berekin. Guraso AIDSunak eta droga-
zaleak, Israel ttikiak birusa beregana-
tzeko posibilitate guztiak gainean zi-
tuen.

Eguneroko lanetan kutsatzea ezinezkoa omen da

«Maria Goretti» eskolako guraso, irakasle eta monja Pasionistek gutxiago jakingo dutena zera da, haur batek AID-Sen birusa bere gainean eramateak zer eragin duen. Bestela gurasoek ez zieten beren umeei Israelek «pozoina daramala» esango, eta ikastetxeko arduradunek ere ez zuten kaleratzeko argudiatuko haurrarekin «erabateko garantariarik» ez dela.

Bere moralismoa dela bide, eta giza konportamentuak eredu eskuindarretara berriro mugatu nahi omen dituela eta hainbeste kritikatu den informea bat bada Estatu Batuetan egina, hango osasungintzaren arduradun den *C. Everett Koop*-en eskutik, eta hartan ere kutsadura posibilitateak argi eta garbi esplikatuak datoz.

«Nola kutsatzen da», galdetzen du denetan zabaldu den txostenak, eta berak erantzuten du: «Soinak produzitzen dituen zenbait likidotan AIDS aurkitzen bada ere, ezin da birusa hartu, ez baldin bada harreman sexualen bidez odolarekin edo espermarekin eta batzuetan aluko jariapenekin. Birusa orduan odol sistemaren rectum edo ipurtzulotik, alutik edo zakiletik sartzen da».

Txosten horretan bertan argitzen da egunoroko bizimoduan burutzen ditugun ekingia gehienetan ez dela sida batetik bestera pasatzeko arriskurik: bostekoa ematea, besarkatzea, negar edo eztlz egitea. pizinan elkarrekin baina-

tzea, jantokian, izara, esku-trapu, plate-
ra zein edalontzi berak erabiltzea, ma-
sajeak, masturbazioa... ez dira AIDS
gaitza kutsatzeko gauza.

«Haur batek beste bat kutsatu duen kasorik ez da ezagutzen»

Haurren kasoan, Estatu Batuetan banatutako txortenean zalantzarik gabe argitzen da ez dela haur batek bestea AIDSez gaisoerazi duen kasu bat aurkitu. «*Kutsadura posible izango litzateke bakarrik kontaktoan jarriko balira zauri urratu bat eta birusa daraman beste haur baten gorputz isurki bat, oso gauza zaila dena*». Hori gertatu ez dadin, aski dirudite ohizko segurtasun neurriek.

Baina umeek gainerako gizakiek baino errezago harrapatzen dituzte edozein motatako infekzioak, eta horrek beti ere arrisku maila ezberdin bat dakarrelako, txostenak berak argitzen du arau orokor bat ezarri baino hobe litza-

AIDS birusa
edo espermaren
bidez edo odolez
bakarrik kutsatu
dakioke osasuntsu
dagoen bati.

tekeela haur bakoitzaren kasoa aztertzen, horretarako haurren gurasoak, sendagile bat, Segurantza Sozialeko ordezkari bat eskolako zuzendaritzarekin bilduta.

Honetan dira Durangoko eskolako prolemarik handienak, eta hala izango dira Euskal Herrian AIDS kasoak ugartuz doazen neurrian gainerako eskole-takoenak ere. Arazoa berez garbia da: hiru urtetako haur bat ezin da drogaza-le izan, eta bijilantzia normal bat aski da inolako harreman sexual zuzenetan ez dela hasiko garantizatzeko. Baina in-formazio zuzenik eskaini ez zaion eritzi publikoaren flakarak edozein irtenbide arrazoizko oztopatzen du.

Populazioari informaziorik ematen ez zaionean

Oraingoz Israel Pagaldaik bere soinean AIDS birusak daramatza, baina posible da birusa sekula benetako gaitz ez bihurtzea. Hasiera batean inolako sintomarik ez du ageriko, eta tratamendu egoki batekin bere bizitzan zehar inolako konplikaziorik ez gertatzeko posibilitateak baditu. Dena den, birusa eduki arren lehen sintomak azaldu arte bederatzirte arte pasa daitezke.

Sintomak agertuz gero ere, badira AIDS moeta bigunagoak, ingelesez ARC —*Aids Related Complex*— deitu dituztenak, eta gaitzak dituen sintoma klasikoan aldean ondorio askoz ahulagoak dituztenak. Azken maila, gaitzak berak bere sintoma klasikoetan ematen du.

C. Everett Koop-ek sinatutako txostena, dena dela, oso pesimista agertzen da birus horrek jotako haurren etorkizunaz. «*AIDS birusarekin jaiotzen diren haurretako gehienak gaitzak joko ditu eta hil egingen dira*». Israel Pagaldairen kasora bihurtuz, honek umearen etorkizun gogorra adierazten du. Baina ez du horregatik esan nahi ingurukoak kutsatzeko arrisku gehiago dakarrenik.

Orain arte ikusitakoak ongi erakusten du Administrazioak herritarren artean informazio zuzen eta ulerterreza emateko duen beharra. Batetik, Israel Pagaldairen kasoa ongi bideratzeko modu bakarra gainerako haurren guraso eta irakasleek beldurraren gainetik informazio garbia edukitzea delako.

Baina bada beste arrazoin bat: Israel ttikia ametitu ez duten hiru ikastetxee-tako guraso eta irakasleak lasaitu egin-go ziren, eta horietako bat baina gehi-go izango da heroiaren kontsumitzaile, edo birusa eraman dezakeen norbaiten ohekide, edo putetara joango da. Eta gutxiri pasako zaie burutik gutxie-n kondoi bat erabiltzearen egokitasu-na.

Hirietako kale komertzialak pil-pilean

Urtarrileko hotzaren kontra, beherapenak

Pasa dira Olentzero eta Erregeak. Opariak eginik daude da-goeneko eta dendetako almagazak berritze garaian dauzkagu hilabete honetan. Modaz pasako diren artikulak atera behar-rean aurkitzen dira hauek. Prezioa jeitsi eta jendea erostera bultzatzea da urtarrileko egiten dena. Beherapenetan gaude.

Gabonetako argiak eta koloreak mantendu egiten dira urtarrileko beherapenetarako.

Beteta ikusiko dituzu urtarrileko egun hauetan gure hirietako kale komertzialak. Jendea beteta, noski. Herri-tatik etorritako familia osoak, etxe-koandreak bere aldetik, koadrilak egi-naz, kolak osatuaz erropa edo zapata denda baten aurrean... Jendea erosi na-hian dabil.

Beharrezkoa ala parean tokatutakoa...

Egia da egunotan merkeago saltzen direla hainbat eta hainbat artikul-u —jantzi kontuak normalean—, eta egia da halaber, horren inguruan izugarri-zko jende andana mugitzen dela, batzu-

tan beharrezko zerbait erosten delarik, askotan pentsatu ere egiten ez zen zer-bait eta gehienetan poltsikoak hutsik bueltatzen direlarik etxera.

«Txaketa bat behar nuen eta horre-gatik etorri naiz Donostiara —esan digu lasartear gizonezko batek—. Suertea izan dut eta normalean baino merkea-go lortu dut nahi nuena».

Bere ondoan, izugarriko erronka ematen ari zitzaion emazteari bere se-narra. Ezin zuela automobila aparkatu eta ea non itxoingo zuen. Berak ez zeu-kala gogorik dendaz denda eta eskapa-ratez eskapate ibiltzeko. Hortxe da-toz espaloian barrena ama alabak. «Ur-tero etortzen gara konprak egitera. Beti dago ondo etortzen den zerbait».

Erostea dibertsio modura

Badirudi gustora doazela eta ikaraga-ri gustora pasatzen ari direla jende multzo horien artean, bultzada artean eta denda bakoitzean erropak alde ba-tetik bestera begiratzuz, esku batetik bestera paseaz. Badirudi gusatora pasa-tzen dutela marabunta horretan.

Honela, askorentzat ezinbesteko izan daitekeena, prezisidade handiko gau-zak beherapenetan bakarrik erostea, beste askorentzat dibertsio eta denbo-ra-pasa moduko bat bilakatzen da. He-rritako etxe-koandrea, neska-zahar nahiz neska-gazte mordo batek okasio ezin hobea aurkitzen du egunotan «kapitale-ra» ihesalditxo bat egin eta ordu batzuk egunerokotasunetik kanpo pasatzeko, eskapateek eta jende kopuru handiek eskaintzen duten ilusio mundutxo ho-rretan.

Jende kopuru handiak mugitzen dira egunotan herritatik hiriburutara, zerbait erosteko aitzakiz.

Gizonezkoak, bigarren mailakoak beherapenetan

Gizonezkoak ez ditugula aipatu, egoztiko digu irakurleren batek. Egia. Gizonezkoen papera bigarren maila batean geratzen da beherapenen afera honetan. Aitortu beharra dago gero eta gehiago direla bere kasa joaten direnak erosketak egitera; baina halaz eta gutzit ere gutxiengo bat da oraindik ere honela jokatzeko duena.

Gizonezkoak zerbait behar duenean emaztearekin, andregaiarekin, arreba-rekin edota amarekin ikusiko duzu dendetan begira. Ez du berak paper aktiboa hartuko erosketak egiteko orduan. Emakumezkoak erakutsiko dio zerbait eta berak gustatzen zaion ala ez ihardeztiko dio. Izan ere, eta hau ezin ukatuko da, askoz erte trebeagoak dira emakumezkoak erosketak egiteko tenorean. Jakiten dute non dagoen produktorik merkeena. Non onena... Ibiliaren eta ohituraren poderioz (besterik gabe;

beste eztabaida bat litzateke emakumearen rol hori egokia den, ez e.a.).

Beharapenak, saldoak, likidazioak.

Denok gaude ohituta eskaparartetan letrero handiak ikustera: Saldoak, Beharapenak, Likidazioak...

Hain gaude ohituta ze ez bait dugu jakiten bataren eta bestearen artean ze diferentzia dagoen. Erreportaia hau burutzeko orduan hamarretik seik erantzun digu «berdintsuak direla»; pare batek aitortu digu ez zekitela justu justu ze diferentzia zegoen bata eta bestearen artean eta bik baino ez digute ondo erantzun.

Gauza ez da hain zaila eta merezi du kontutan hartzea zenbait dendarik izan dezaketelako jarreraren aurrean.

Likidazioak denda bat ixtera doazenean izaten dira. Nagusiak permisua eskatu behar izaten du eta nahi duen denbora gutxian eduki dezake likidaziotan

denda. Hori bai, inbentario bat egin beharra dauka eta ezin du inbentario horretatik kanpo ezertxo ere saldu. Edozein urte garaian eman daitezke.

Saldoak, artikuluren bat erabat ondo ez dagoenean, fabrikako failotxoren bat duenean ematen dira. Saltzaileari komeni zaio artikulua horiei salida ematea eta horregatik jartzen ditu merkeago. Saltzaileak derrigorrez abisatu behar dio erosleari erostera doan produktua ez dagoela erabat ondo eta erakutsi egin behar dio gainera zehazki zein den daukan failoa.

Beharapenetan berriz produkto baten zikloa, garaia edo moda pasatzeaz dagoelako jeisten dira prezioak. Fetxa jakin batzutan izaten dira eta produktuak kalidade osoak izan behar dira. Hau da, ez du balio, zenbaitetan gertatzen den legez, dendariak esatea merkeago dagoela eta failo txiki horrek ez duela inporta. Beharapenetan, nahiz eta prezioak jeitsi, eskatzea dago produktuak bere jatorrian behar duen kalitatea eskaintzea.

Dendari txikiak kexu

Estatu mailan areagotu egin da egunotan almazen tzarretako langileen protesta. Dendari txikiak ere arrazoi berberetatik dira kexu: almazen handiek ordutegia zabaltu dute eta jai egunetan ere irekitzen dituzte bere ateak.

Dendari txikiak esaten dute konpetentzia modu hori ez dela gizalegekoa.

Almazen handietako nagusiek berriz zera diote: «Langileek ordu berberak sartzen jarraituko dute. Egun gehiagotan eta ordu gehiagotan irekiaz lanpostu mordu bat sartuko dira».

Estatu mailan 20.000 lanpostu sortu omen dira horrela.

Egia da arazo hau beherapenena baino zabalagoa dela eta beste erreportaia oso bat eskatuko lukeela hori bakarrik aztertzeko. Aipa dezagun ordea egunotan gehien sufritzen duten dendariak jan kontuekin zerikusirik dutenak direla. «Badirudi egunotan jendeak ez duela jaten, erropatan gastatzen duela guttia» esan digu Bretxako harakin batek sudurra gorri gorri eginda zeukala hotez eta erabat aspertuta zegoelarik jada ixteko gogoz. «Aurrena dena erropatan gastatu eta gero Mamut, Pryca eta horietara joaten dituk zerbait merkeago erosiko dutelakoan, autopistara eta gasolinan zenbat gastatuko duten kontutan hartu gabe».

Dendaz denda segituko genduke gus-tora batzuk zein besteek zer dioten jasoz, baina honez gero alferrik izango da, ez bait zaigu gehiago kabitzen orriotan. Aitortu behar dizuet hainbeste buelta eman ondoren ez dudala aurkitu gustoko alkandorarik.

L. Arruti

Aintzinako sorginek ez zuten akelarrierik egin

(Sorginenganako jakinmina duen irakurlearentzako gutuna)

Agur irakurle agurgarria: Inguruari begiratu eta gutun hau irakurriz, zuk ere baieztatu dezakezunez, sorginei buruzko edozerk jendea erraz erakartzeko duen ahalmena nabarmena da. Sorginak gaitzat harturik, maiz antolatzen dira hitzaldiak eta mahai-inguruak, sarri libururen bat argitaratzen da. Eta, beti, kontu hauek berehalako oihartzuna dute komunikabidean, batipat, prentsa idatzian. Iruñeako lhardunaldiak dira azkenengo adibidea.

Gauza berri askorik ezin izan duzu entzun edo leitu, gehienbat, aintzinako sorginen ohizko irudia errepikatu baizik ez bait da egin. Lerrotxo hauen bidez, sorgin hauen mundu gorabeheratsutik, bereziki, akelarreak zerbait irazkindu nahi nizuke.

Akelarre, Euskal Herriko iraganeko gertaera bezala, oso errotuta dago gure artean. Askok ziurtatzen zera ematen du: gure aintzinako arbasoek —edo, behintzat, haietarikozenbait taldek— batzar ezkutuetan parte hartzen zutela ohitura zaharren bat beteaz. Zehaztasunik ziurtasunez eskaini ezin badute ere, Pedro Olearen «Akelarre» filmean agertzen diren batzarren deskribapenarekin bat datoz (sutondoa, kontakizunak, dantza, sexu harreman libreak).

Hortaz, orduko prozesuetan agertzen ziren akelarreen deskribapenetatik elementu asko baztertu dira:

deabruarekiko ituna eta sexukeriak, kristau erlijioaren errietoen trufa, hilketak eta kalteak.

Akelarrearen irudia, bezaraz, arruntagoa eta sinesgarriagoa egin da. Hala ere, ez horrek ez akelarrearen izana ametitzen duen edozein irudik, ez du orduko herri kultura ulertzen uzten, errealtatetik aldentzen bait dira. Eutsi diezaiogun, bada, errealtateari, garai hartako Historiaz atzeman daitekeenari. Historialari eta adituen lanei eta orduko dokumentuei so eginik, akelarrearen izana baieztatu ahal da? Zenbait ikerlari jakintsurekin bat eginik, nik ezetz uste dut.

Historikoki, arazo hau «sorgin ehiza» deituriko aldi txiki batetatik dator. XVI. mendearen bukaeran eta XVII.aren lehenengo urteetan aitortpenak arraz ugaldut egiten dira eta, gainera, askok gogoz eginda dirudi (edo bestela nola asma zezakeen pertsona batek hainbat detaile). Deklarazioetan estereotipoa behin eta berriro deskribatzen da. Kointzidentziak eta ugaritasuna dirrela lmedio, epaileek gehitu ahal zutenaz gaia benetazko zerbait egon behar duela pentsatu ohi da.

Baina, batetik, urte haietako gertaerak prozesu luzeago batetan kontsideratu behar dira eta, bestetik, aitortpen haien sorrera eta eraketa aztertzen badira ondorioak bestelakoak izango dira.

Izan ere, Euskal Herrian sorgin ehiza askoz lehenagotik ari zen ematen, XIV. mendetik gutxienez. Eta kurosio, bi mendez (XIV eta XV) epaitu eta, zenbaitetan, erre ziren sorginek ez zuten zerikusirik inolako akelarrearekin. Sorginkeria indibidualaren praktikak egiteagatik izaten ziren prozesuak. Bedarrak erabiliz edo medio ezkutuen bidez, uzta suntsitzea eta pertsonak (batez ere, haurrak) erahiltzea leporatzen zitzaizkien. Honelako gaizkiak egin ahal zireneko sineskeria hau («maleficium» delakoa) oso zaharra zen nekazal gizaritatean.

Beste aldetik, orduko mundu «kultuan» (elizgizonak, magistratuak...) ari zen

zabaltzen beste sineskeria multzo bat, hots, «Malleus Maleficarum» (1486) liburuan laburbiltzen zena: deabruarekin paktu egin eta sexukeriak mantendu eta kristau erlijioa ukatu egiten zituena sekta baten izateaz ari zena.

Pixkanaka, malefizio inguruko sineskeriak, beste sinesmen herrikoi batzuek aipaturiko tradizio «kultoa» elkartzen joan ziren akelarrearen arketipoa sortuz. Elkartze hori, epaiz batzuren berbaldeen bidez eta epaileek akusatuei ezarritako tortura saioen bidez eman ahal zen.

Guzti honi, ikerlan luze bat meriziko lukeen beste faktore bat gehitu behar zaio: sorginkeriaren delitua egon zedin zenbait gizatalderen interesa (eta, jakina, dena, bortxaz ere, sinesgarria izateko interesa).

Zeren, azken finean, balizko delitu hura orduko gizaritatearen disidenteak auzipean jartzeko eta deuseztatze erabilian izan bait zen. Zeregin honetan, lurjabe haundikiak eskua atzeman daiteke, eta, nabarmen, aginte lokalak eta elizaren mandatariek (denon arteko loturak bazeuden ere).

Amaitzeko, irakurle patzientziatsua, ezin dizut aipatu gabe utzi G. Henningsen dinamarkar historialariaren «El abogado de las brujas. Brujería e Inquisición» (1983) izeneko lana. Bertan, Henningsen-ek, Inquisizioaren sorginkeria prozesurik handiena (1610-1614 bitartekoa) zehatz-mehatz ikertu ondoren «amets epidemia» batekin egin du topo, ez, ordea, akelarreak egiten zituena inolako talderekin. Azpimarratzekoa da, hain zuzen, aitortpen azterketa, beronek gogoz eginda ziruditen aitortpenak epaileek espero zuten arabera moldatuak zirela erakusten bait du.

Azkenik, irakurlea, hoino ailegatu bazara, agian, aseka gelditu zara, xehetasun gehiagoren eske, beharbada... baina niri dagokidanez, bederen, gaurkoan papera etea denbora agortu egin zaizkit, on dagozula, agur, «sorginac nazama et oray ur sorgin goaz» (1576).

Pello URZELAI

Euskal-idazle bati buruz

Pertsona setatsua nazela lesan leike, eta hau egia izatea be baliteke. Baina, gai hontan, holakoa izatea ezin dot neregandik uxatu. Hau da: euskal idazle bati buruz zerbait esateko edo idazteko behar izanean aurkitzen nazenean, beti izen bardinaz gogoratzen naz: gure Txomin de Agirre.

Norbaitek pentsa leike: ze gajoa!, atzeratuta bizi da hau, gure arbasoen giroan dago!

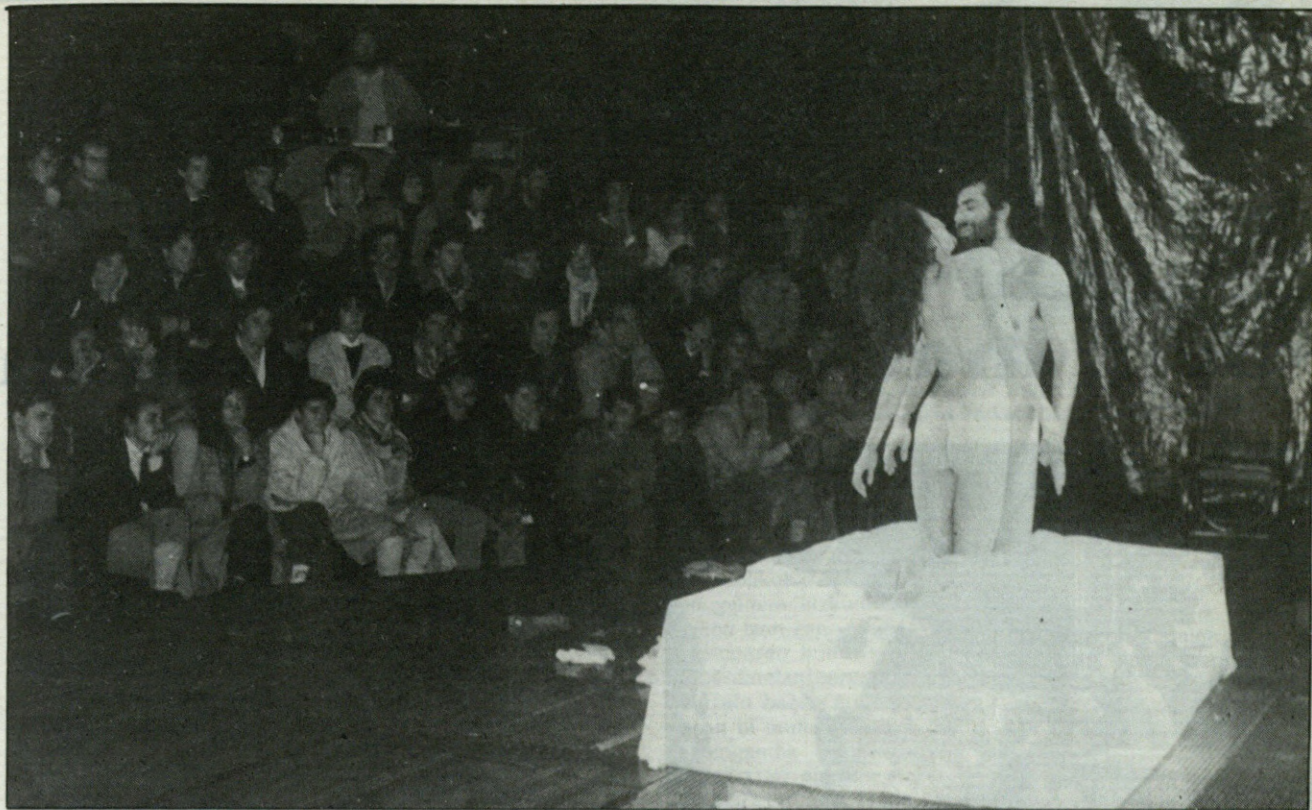
Nik burutazio hau gorespentzat hartuko neuke. Ze, nire aburuz, Agirre euskararen arloan Cervantes gaztelaniarenean izan zana da. Ez dot geiegitzen dodanik uste. Bere elebarrietan aurkitzen dodazen ahalmenak ezin dodaz hemen bildu, lartxo luzeratuko nintzatekelako. Horregatik, hor doaz bi edo hiru zertzelada, onenak eta nabarmenenak ez dirana izango oharutz:

—Ezin da ahaztu bere hiztegiaren aberastasuna; erabiltzen dauen herrikoi hizkuntza; solasetan, pertsonen izakerea agertzeko errezatasuna; berbaikune bizi; irudikatzen olerkituak...

—Eta pertsonaiaetan sakondu ezker, argi argi dago noraino ezagutzen eban Txominek gizonaren bihotza. Halan ekian, berbean bitartez, bihotzak euki leikezan zirrarak nabarmen-tzen: batean, umezurtzaren bakartadea; bestean, itsasoaren gogortasuna menperatu ondoren, marinelen adorea, geroagoan, maite-minduak bihotz maminean euki leikezan zauriak ulertzea. Eta beste zenbat arazo!

Dana bildu ezinik, hiru berbonetan laburtuko neuke esan gura dodana: zeure lanagaitik, eskerrik asko, Txomin!!!

Aintzane
ETXEZARRAGA

«Geroa» antzerki taldeak Onaindiaren obra estreinatu zuen Azpeitian.— Mario Onaindiaren "Grande Placen aurkituko gara" nobelaren moldakuntza taularatu du azkenean Durangoko «Geroa» taldeak *Grande Place* izenburupean. Berez, hasiera batetan, abenduan ospatu ziren Azpeitiako Topaketetan eszenaratzeko asmoa baldin bazuten ere, ezagutzen ez ditugun gorabehera batzu zio, hiru bat aste beranduago estreinatu dute —haatik Azpeitian bertan, Iñaki Aranbururen argazkiak erakusten duen bezala—, honoko obra taldeak burututako aurrenengo euskal antzespina izaki. Paco Obregón-en zuzendaritzapean aritu diren zazpi antzezleen euskararen bateratzaile lanari Andoni Unzaluk egin dio kontu, musika Juan Carlos Irizaren eskutan geratuz, eta eszenografia eta jantziak José Bariolarenetan.

Zinema amateurreko sariak Arabako Foru Aldundiaren Kultur Batzordeko Zinema Sailak azken urteotan antolatu duen Euskal Herriko Zinema Amateurraren Lehiaketa bere laugarren ediziora heldu da hona gero aurtengoarekin. Eta pasatu den astean eman zen hain zuzen sarituen zerrenda, zeinak bi sail bereizten zituen: alde batetik, argumentudun pelikulak, eta dokumental gisakoan besteak. Kurioski, berriro ere tamalgarri samar suertatu da filmetako euskararen presentzia eskasa, eta jakina, horrekin akort, euskal zintek sari gutxi jasotzea, ezen F.J. Bizkarra gasteiztarraren «Jaiak» erreportaiak bakarrik eskuratu bait du —bigarren saria— dokumentalen esparruan, hala ere Lekeitioko I. Bilbao eta J.M. Anakaberen «Sorgin Etxea»-k aipamen berezia eduki duelarik. Aste honetan zehar film saritu eta beste hautatu batzuren proiektzioak burutzen ari dira.

Ekainetik ETB euskara hutsez hasiko Bilbon emandako prentsaurreko batez eman zuen jakitera ETBko zuzendaria den Joxemari Iriondok, lehendabiziko kateak bere programazio guztia euskaraz eskeinitiko duela urte honetako ekainetik hasita. Bigarren kateak berriz, nahiz eta saio informatiboak eta pelikulak gaztelaz emango dituen, umeentzako atondutako saioak nola kirol programak euskaraz botako omen ditu baita ere. Horrez gain, 1986. urteko balantzea egin zuen, heldu berri den honetako proiektuen aipatzearekin batera: ETB-1 finkatu, ETB-2ko programazioa osatu, Europako Irratidifusiorako Elkartean (UER) sartzeari lortu eta Estatuko sareak erabili ahal izatea. Ez da gutxi, Telebistaren orain arteko funtzionamenduaren fruituak ikusita. Dena den, esandakoak gogoan, ea beren hitza jaten ez duten.

Bi filme berri errodatzen Euskal zinemagintzako zuzendaritzat jotzen diren bi zine direktore beste hainbeste film egiteko lanean hasiak dira. Enrique Urbizu bilbotarra joan den asteartean hasi zen «*Tu novia está loca*» izeneko Amore-bietan apailatutako estudio batzutan errodatzen. Eusko Jaurilaritzatik xentimorik jasoko ez duen arren, Madrilgo Kultur Ministeritzatik aurrekontuaren ehuneko 50a babestuko da, TVEren eskutikako eskubide erosketen zai. Egileek aditzera eman dutenez, «*komedia elegante, distiratsu eta zorrotza izango da, jendeari espektakulua eta dibertsioa emateko helburuz soilik eginga. Ez bait dugu diskurtsoak botatzeko zinea maiseatu nahi*». Bestalde, Javier Aguirre «*El polizón de Ulises*» pelikularako 10 bat urteko gatzetxo baten bila dabil, urtarilaren azkenetan Gipuzkoan errodatzen hasteko.

Komikiaz ekitaldiak Gernikan Hasiera batetan Gernikako «Kultur Txou» taldea Vibora aldizkariaren zazpi urteak biltzen dituen «Expo-Vibora» antologia burutzeko asmotan baldin bazegoen ere, gerora komiki lehiaketa bat antolatuz jarraitu zuen, non lauorgeri eta zazpi egilek parte hartu duen, orotara ehun bat lan aurkeztuz. Sarituak: Aitor Diez bilbotarra, marrazkilari hoberentzat hartua; Angel Rivero euskarazko sailean, «*Mozkorra eta munstroa*» komikiagaz; Basauriko Angel Villaverde gaztelaz; eta Joakin Delgado gasteiztarra gidoigile onentzat. Horrekin batera ordea, Azagra eta Gallardo marrazkilariak eta Onliyu gidoigilea pare bat hitzaldi emateko animatu ziren, horiekin batera Rafael Castellano ere aritu delarik. Eta guztia borobiltzeko, bideo saio baten emanaldiarekin burutu berri dira ekitaldiak pasatu den asteburuan.

Fran Lasuen (Oskorri), Imanol eta Josu Zabala (Hertzainak)

Euskal kantagintza zertan den, mahai baten inguruan

Fran Lasueneren ustez, instituzioak eta azken finean Administrazioa enpresario ia bakarra bihurtu dira.

Durango, pasa den hileko 8an mahai-ingurua izan zen euskal kantagintzari buruz. Bertan esandako gauza batzu aukeratu ditugu honako.

Alberto Gorritiberea irratigizonaren zuzendaritzapean bildu ziren honoko hiru euskal kantuzale: Josu Zabala (Hertzainak), Fran Lasuen (Oskorri) eta Imanol. Durango izandako azkenengo Diska eta Liburuaren Azokaren antolakizun eta programa barruan aurkeztu zen ondorengo lerroetan laburbilduko dugun mahai-ingurua. Honelakoetan egin ohi den bezalaxe, lehen zatian bakoitzari puska luze batez hitzegiteko parada eman zitzaion, ondoren elkarriketara pasatzeko. Hemen duzue, hasteko beraz, hirurok hastapenetan esanikakoak:

FRAN LASUEN.— Nik egia esan ez dut gehiegi sinesten honelako mahai-inguruetan, eta are gutxiago ho-

nelako gaiak aukeratzen direnean, euskal kantagintza zertan den etabar. Badirudi azken aldian komunikabideak eta, horri buruzko eztabaidak eta borrokak sortu nahian dabiltzala, eta bestetik oso graziosoa egiten da euskal folka eta euskal rocka edo rock radikala deiturak zenbat aipatzen diren komunikabide horietan.

**«Estetika
diferente asko
daude hemen,
hau ez da lehengo
kantagintza
furtibo hura» F.
LASUEN**

Euskal kantagintza zertan den nik behintzat ez dakit. Badakit gaur egun Euskal Herrian musika estetika oso diferenteak jorratzen direla, eta ez dut uste estetika diferente horien barruan kontrako musikariek egiten denik. Horren faktore adierazgarri bezala aipatuko nuke gaur egun kontrako publikorik ere ez dagoela, batzutan eztabaidak sortu izan dira eta... horrelakorik dagoenik ez dut uste.

Ez dut uste ere euskal musikaren barruan elkar proiektu bat dagoenik, garbi dago produktu bat kaleratzen denean merkatu baten oinarriak asumitu behar direla. Beraz, alde batetik estetika diferente asko daude, hau ez da duela urte batzutako militantzia furtibo hura. Gaur egun estetika diferenteak daude, merkatu zabalagoa dago, baina ez dut sekula santan sinestuko kontrako musikariek dagoenik, edo kontrako alternatibak dau-

denik, ez dut uste.

IMANOL.— Ni Franek esandakoarekin erabat ados nago, oso estetika desberdinak daudela, alegia, baina nik azpimarratuko nuke kalitatez asko igo dela, maila guztietan eta tipo desberdinetako musiketan.

Beste bi gauza esan nahi nituzke. Bata, benetan kalitatea igotzeko, berebiziko inportantzia izan du Euskal Herrian bertan gure grabatzeko estudioak edukitzeak. Kanpoan edo bertan edukitzea ez da berdina, eta nire esperientzian behintzat oso aberasgarria gertatu zait hemen bertan non grabatu edukitzea. Gauza bat grabatu, etxera joan eta lasai entzun ahal izatea aldaketak egitearren nik uste dut oso inportantea dela.

**«Oso inportantea da kritiko profesionalak edukitzea»
IMANOL**

Beste gauza bat nire ustez inportantea dena hau da: gure musikaren normalizazioarako —bide horretan ibili behar bait dugu, nahiz eta orain arte nahasi samar ibili izan garen kantagintza eta politikaren artean— oso inportantea izango litzateke kritika benetan espezializatua izatea, nik oso kritiko gutxi ikusten ditut herri honetan, eta askotan ez gara kapaz izaten geure buruarekin sartzeko (geure buruarekin esan nahi dut hemen egiten diren produktuekin). Benetan aurrera segi dezagun oso inportantea da nire ustez kritiko profesionalak edukitzea.

Azkenik, beste gauza bat maila guztietan gaizki dagoena etiketismoa da. Herri honetan, maizegi erabiltzen dira etiketak. Askotan herri batera joan eta «zer musika mota egiten duzu zuk?». Nik definizio horiek ez ditut onartzen, musika niretzat musika da eta etiketatzen hasiz gero igoal kantu baten barruan lau edo bost etiketa aurkituko ditugu.

JOSU ZABALA.— Nola hauek ados egon diren elkarrekin gauza askotan, ni ere ados egon beharko naiz haiekin gauza askotan, sinpatiko jartzeko.

«Azken lau-bost urteetan euskal musikan gertatu den gauzarik inportanteena rockaren agerpena izan da» J. ZABALA

Hitzegin duten bi hauek aspalditik dabilta hemengo kantuar munduan, eta ni igoal piska bat azken boladako kantua errepresentatzen dut edo. Nik uste dut azken lau-bost urteetan euskal musikan gertatu den gauzarik inportanteena rockaren agerpena izan dela. Orain esan daiteke rock-haue «boom» egoeran dagoela. Piska bat esplikatuko dut roilo hau nola hasi zen

«Nik azpimarratuko nuke kalitatea asko igo dela, maila guztietan eta tipo guztietako musiketan».

Euskal Herrian. Duela lau bat urte punk mugimendua entzun eta gero talde batzu hasi ziren, musika edo zarat ateratzea posible zela eta edozeinek egin zezakeela deskubrituta nonbait. Horrela sortzen dira lehen talde rockeroak, rockero apurtzaileak esango nuke nik. Berehala ikusten da gazteak oso aspertuta zeudela hemen egiten zen musika klasearekin, eta barnean dutena botatzeko edo mozkortzeko modu berri bat ikusten dute. Nik uste dut hori izan dela arrakastaren sorrera, euskaldunoi beti gustatu zaigu elkartzea, ongi pasatzea, mozkortzea, konplejurik gabe nahi dena esatea, eta kantautoreen boom hartan ere euskaldunek horixe bera egiten zuten. Jaialdi horiek desinhibizioa permititzen dute, eta jendea horren bila joan da rockaren «boom» honetan ere. Kantautoreena pasatu zen aspergarria gertatzen hasi zelako, eta gauza bera gertatu daiteke momentu honetan rockarekin ere. Kantautoreetatik ere benetan onenak eta zerbait esateko zutenak izan dira iraun dutenak. Rockaren boom honetan ere perretxikoen modura sortu izan dira taldeak, eta kantautoreekin gertatu zena gertatu daiteke orain, benetan zer esana duten taldeek bakarrik iraungo dutela agian, eta hemendik urte batzutura talde gehienak agian ere pikutara joango direla.

Josu Zabalaren ustez, rockaren 'boom'arekin kantautoreekin gertatu zen bezala gerta liteke: bakar batzuk irautea.

Elkarrizketa garaian, euskara hasteko

Josu Zabalaren agerpena pasata jendeari hitza eman, eta publikotik sortutako lehen galdera hizkuntzari buruzkoa izan zen. Alegia, etiketismoaren kontra eta sail desberdinetan berezteaz ere mintzatu bazen ere, errealtatean bi multzo daudela elkarrengandik berezturik: euskaraz ari direnak eta erderaz ari direnak. Josuk berak hartu zuen horri erantzuteko lehenengo txanda: «Euskal rockarekin zer gertatzen da? Euskal rocka deitzen dena oso portzentatua txiki batetan da euskalduna. Sortu diren talde gehienek erderaz egiten dute, eta egia da. Garbi ikusi behar da, hemen sortutako rock talde famatuetatik Estatutik etengabe zeintzu ibiltzen diren, eta erderaz kantatzen dutenak askoz ezagunagoak dira euskaraz egiten dugunak baino». Baldintzapen horiek nor a garamatzen, baina, ez du Josuk oso argi ikusten. Errentagarritasun ekonomikoak erderara bultzatzen duela, hori bai. «Gero, bestalde —jarraitzen du Josuk— ezin da esan La Polla eta hauek euskaldunak ez direnik, hemengoak ez direnik, zeren jende hori gutakoak dira, hemengoak, hemengo arazoetaz hitzagitzen dute eta herriari mintzo zaizkio. Ezin daiteke esan horiek arrotzak direnik».

Debatearen beharra

Alberto moderatzaileak planteiatzen du nola Natxok behin diskusio publikoaren beharra sentitzen zela esan zuen, hots, zer nolako estetikak behar diren, zer nolako kultura nazionala eraiki behar dugun, zer nolako kli-

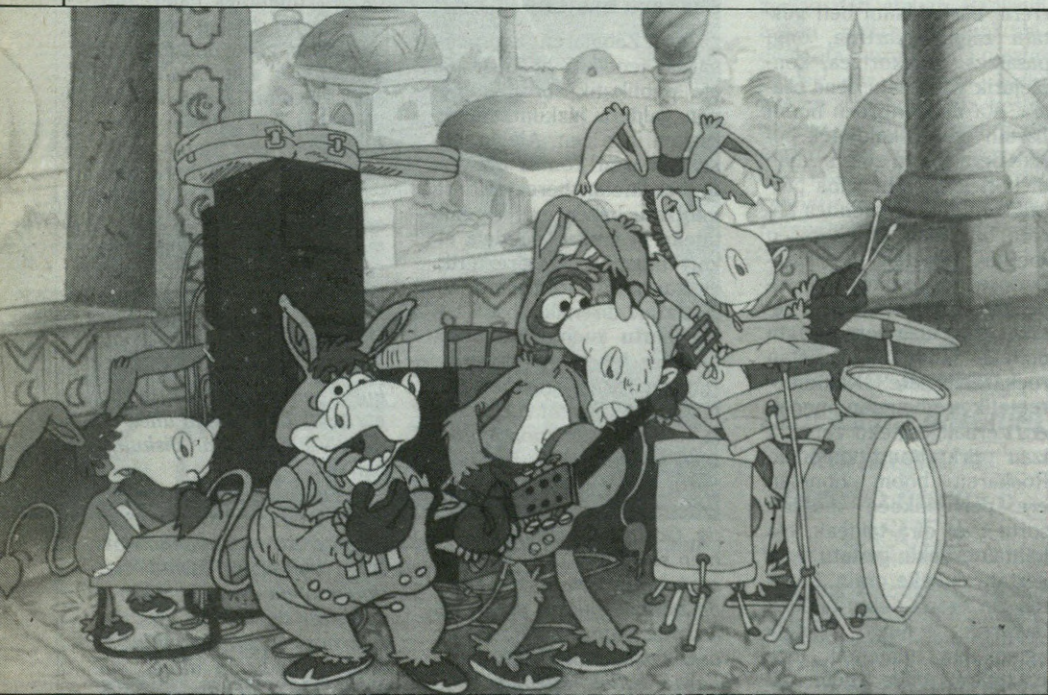
txeak edo modeloak behar diren... Imanolek baietz dio: «Nik behar horiek sentitzen dut, zeren gure lana askotan bakartiaren lana izaten da. Eta askotan jendearekiko kontaktua eszenario bidezkoa izaten da». Baina ez dirudi Josuk gauza bera pentsatzen duenik: «Ni ez nago ados. Nik uste dut interesantea dela elkarri kontatzea zertan ari garen, bestea zertan ari den jakitea, baina nik uste dut ere kreatibitate lanak bakartia izan behar duela, eta talde bakoitzak bere linea jarraitu behar duela, eta talde bakoitzeko linea ez dela beste taldeekin diskutitu behar».

Fran Lasuenek berea ere adierazten du: «Garbi dago gauden eta ez gaudenon artean bakoitzak asmo bat daukala eta asmo hori jorratu behar duela. Nik uste dut hitz horiek beste zentzu batean hartu behar direla, eta hauxe da: herri honetan kasik dena instituzionala da arrazoi sinple batengatik, instituzioak eta azken finean Administrazioa bihurtu direlako enpresario ia bakarra. Eta nik uste dut horren aurrean alternatiba bat bilatu behar dugula». Eta bukatzeko, Josu «hertzaina»ren arropstua: «Horretan rockaren mundua oso desberdina da zuenarengandik. Normalean edo putre batzu izaten dira dirua egitera doazenak, edo herriak gazte batzu beren aldetik. Ez dakit, rockak oso fama txarra dauka udaletxeetan eta. Halere, aitortu behar da enpresario fidatzeko kasik bakarrik udaletxeak direla. Horren aurrean guztiok bildu eta ea zer egin genezakeen... ez dakit zer egin liteke».

Peru UNZUETA

«Jaizkibel», Bernardo Atxaga eta «Eresoinka» izan ditugu egile aipagarrienak

«Flannery ta bere astakiloak»: orduerdiko 13 saio telebistarako

**Badirudi
martxoan ikusi
ahal izango
direla
telebistan. Saio
bakoitzean
hamarna
minutuko irudi
animatuak.
Azken
xehetasunetan
dabiltza antza.**

Gauza jakina da «Flannery ta bere astakiloak» izeneko proiektu hau ez dela irudi animatueta mugatzen, hasieratik bertatik ahaiegina hiru arlo desberdinetara zabaltzekoa zelarik: ipuinak liburuan, kantuak diskotan eta telebistarako irudi animatutan. Lehenengo biak «Elkar» argitaletxearekin kontatuz, eta hirugarrena «Eresoinka» etxearen produkziopean (errealizazioa «Jaizkibel» en bizkar joan da). Jakin bagenekien ere irudi animatuak beste saio luzeago batzuren osagarria izateko mugatuko zirela, baina te-

lebistarako saioen alderdi hori kasik burututa zegoela produktorara bertara jotzea nahiago izan dugu, argibide gehiagoren bila. «Eresoinka» ko lokaletan ikusi genuen astakiloak New Yorkera joan direneko kapitulua, orduerdiko saio osoaren soinu-nahasketa egin berria.

Hiru urteko historia pausatua

Duela hiru bat urte planteatu zen lehenengo aldiz Juan Carlos Perez eta Bernardo Atxagaren buruetan bueltaka zebilen ideia hura telebistara ere eraman zite-

keela, irudi animatuak eta imajina errealak nahasiz. Ordutik aurrera impasse handi bat egon zen, baina duela urte terditik hona bultzada berezia jaso zuen proiektuak eta abiada haundian eboluzionatuz joan zen. Hasiera batean «Ildoa eta bere animaliak» eta «Ivan eta bere animaliak» izan behar zuena «Flannery eta bere astakiloak» behin-betiko honetan bilakatu zen. Hasiera batean animaliek Euskal Herrian zehar ibiltzen zen musika talde bat osatzen zuten, baina hori ere piskanaka aldatuz joan zen.

Martin Ibarbiak, «Eresoinka»-ren partetik projektuko ardura eraman duenak honela kontatu dizkigu lehen urratsak: «garbi ikusi genuen gauza serio bat egin behar zela, geure neurri baina kalitatezkoa, eta ahal bazen salgarria izango zena. Animaliak nola egin ikusten hasi ginenean, berehala konturatu ginen dena marrazki bizidunetan egitea ez zela posible, garestiegi gertatzen zelako». Problema berehala sortzen hasi omen ziren, panpinekin lehenetakoak. Barcelona, Madrid eta baita Pariseko toki batzutara ere jo zuten, ea haiek bilatzen zutena aurkitzerik bazegoen. Inon ezin izan zuten teknikoki arazoa konpondu. Azkenean Larrabetzuko «Goiztiri» taldekoek egin dituzte, eta aski ongi konponduta gainera.

Eskema bera saio guztietarako

Horixe izan da gerora ikusita planteamentua gaizki egindako detaileetako bat, lehendabizi irudiak egin bait ziren eta ondoren panpinak.

Logikaren arabera kontra-koak behar zuela begibista-koa da, baina Jaizkibelgo marrazkilari eta animadoreek diseinatutako 'astakiloetara' mugatu behar izan zuen Alberto Albaizar «Goiz-tiri»koak. Lortutako panpinen kalitateaz harro agertu dira «Eresoinka»koak. Aurre-pegiko keinuak urrutikako kontrolpekoak dituzte, eta barruan pertsona bat kabitze-ko modukoak dira. Albertok panpinen planoak eraman zizkien mementutik bertatik hasi ziren «Eresoinka»koak projektua garbi ikusten eta aurrera jo zite-keela pentsatzen.

Gainerako detaileak ondo-zen zehazten joan ziren: tar-tean neskato bat egongo zen, hogeitazazpi minutuko saioak izango ziren, eta zu-zeneko esketx guztiak entse- gatzeko taldeak duen gara-jean gertatzekoak ziren. Saio bakoitzaren egitura ere jaki-na da: hasteko, hamahiru minutuko esketx bat gara-jean, tartean kantu bat jo-tzen dutelarik; ondoren irudi animatueta-ko kapitulu bana sartzen dira, bakoitzean munduko paraje desberdin batera bidaia egiten delarik; saioa bukatzeko kantua erre-pikatu egiten da. Eskema ho- rri berari segituz desarroila- tzen dira hamahiru kapitu- luok.

Ikasbide paregabea hurrengoetarako

Flanneryren papera egite-ko Lizeoan UBI ikasten ari- den neskato bat aukeratu zu-

ten, Teresa Iturriotz, eta soi- nua zuzenean ezin erabil- tzeak —panpinekin zailtasun haundiak— muga asko eka- rri dizkie, ondotik bikoiztu beharrak ekarritakoak, jaki- na. Produktua oso produktu duina suertatu da azkenera- ko, irudiak beraz animazio murriztekoak izanda ere. «Animazioa ezin izan diagu totala egin, Hanna-Barbe- ra-rena bezalakoa adibidez, presupostu prolemengatik, baina japoniarrena baino aberatsagoa eta azkartxe- a- goa behintzat badela uste diat».

Martin Ibarbiak kontatu digunez, Bernardo Atxagari gogorra egin omen zaio gi- doiak idazteko lana. «Bada- kik, Bernardo kontu kontala- ri duk ona, baina gidoilaria, guk eskatzen dugun mo- duan, ez duk. Pertsonaia be- raren inguruan hamahiru is- torio amateza ez duk erra- za, eta zuzenean egindako esketxeetan oso mugatua aurkitu izan duk, pentsa ezak garajearen barruan gertatzen direla guztiak, ka- lera eta inora atera gabe». Horretan badirudi guztiak pozik daudela, maila guzti- tan suposatu duen ikasbide- a- gatik. Imajina errealean filma- keta «Eresoinka»k Andoa- inen dituen lokaletan egin da, Juanjo Francok zuzendu- ta, eta nahiko bitarteko eska- sekin (bi kamararekin baino ezin izan dute kontatu). «Don Don Kikilikon» progra- maren errealizadorea ere baden Francok zinezko pro- betxua atera die biarteko ho-

Zortzi hilabetetan burututako produkzioa dugu oraingoan «Eresoinka»k aurkezten diguna.

riei, eta produktuaren boro- biltasunari izugarri lagun- tzen dio. Produkzioa bera pasa den uztailen hasi zen eta otsaila bitartean luzatuko da.

Saltzea tokatzen da orain

Produktuaren saltzeari be- gira, dagoeneko ETBk ero- siak ditu antena-eskubideak, eta produktoreek kalkula- tzen dutenez, gutxienez bes- te hiruzpalau telebistak erosi behar lukete diru aldetik ki- to egiteko. Lehen test haun- dia TV-3rekin egin nahi luke- te, baldin eta telebista kata- lanean erosiko balute. «Pro- duktua otsaila bukaera arte ez duk bukatua egongo. Orain soinuak nahasten ari gara eta martxoa arte ez diogu ez ETBri ez beste inori entregatuko. Gure nahia izango litzateke adibidez TV-3etik martxoa-apirilean ematea eta hori test bezala erabiltzea, ea jendeak jarrai- tzen duen ala ez ikusteko. Ondoren Cannes-era era- mango genuke ea han salga- rria gertatzen den ikusteko».

Produktua kalitateagatik sal- garria bada ere, zailtasunak gutxi ezagutuak izateak eta lehenengo produktua iza- teak jartzen dizkie.

Erantzuna positiboa izan- go balitz, Ibarbiak aitortu di- gu haiek pronto leudekeela beste hamahiru kapitulu egi- teko. «Panpinak badizkiagu, esperientzia ere bai; oinarri

berarekin beste sail bat egi- tea gure posibilitateetan sar- tuko huke, eta horrexegatik testeatu nahi diagu lehenba- lehen».

Liburuen zain

Projektu zabalagoaren hi- rugarren partea —oraindik burutu gabe dagoena, nos- ki— ipuin-liburuena da, «Jaizkibel»ekoek eginikako marrazkietan oinarrituta, eta dirudienez telebistatik pasa- ko den garaian kaleratzeko asmotan. Diskoa ere aspaldi- tik grabatua eta prest omen zeukan «Elkar»ek baina non- bait denbora aldetik ahalik eta gehienik bateratzeagatik atzeratuz eta atzeratuz joan dira pasa den abendua arte. Irudi animatuak eta telebis- tarako esketxak pasata, ba- dirudi orain ipuinen eta libu- ruen txanda dela. Aurki guz- tiz bukatutzat jo ahal izango da haurraren munduari begi- ra egindako trilogia bitxi eta orijinal hau.

J.L.

Flannery —T. Iturriotz— bere astakiloekin taldeko kantue- tako bat grabatzen.

Gabriel Aresti osoa zuretzat

Eskura ezazu Gabriel Aresti osoa dendan baino merkeago

Bilduma osoa (10 liburu), bere kutxa barruan, etxean jaso nahi dut, zortzi mila (8.000) pezetako errenboltsoa ordainduz.

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA.....

HELBIDE: SUSa, Ametzagaña 19-behea, 20012 DONOSTIA

Etzazu aukera galdu!

Susa

«5 Lorcas 5» antzerkia Bilbon

Lorcaren zenbait atal ezezagun aurkeztu ditu CDNk

Centro Dramatico Nacional delakoak «5 Lorcas 5» antzerki obra eskaintzen du Arriaga antzokian hurrengo 18ra arte.

Oraingoan ere ohizkoak dituen muntaia handietako bat jarri digu eskenatik, kristolako dekoratuak, 32 antzezle, 15 musiko, langile ugari... Itzelezko eskenografia, mozkin ugari, funtzionamendu bikaina... arratsalde polita emateko dena ederto. Baina hala ere, osagarri guztiak egonik ere zerbaiten falta somatu dugu. Freskura falta? Talde independenteen inprobisazioa? Auskalo. Teknikoki dena bikaina zen arren luze egin zitzaigun bertan emandako ordu eta hiru laurdena.

«5 Lorcas 5» bost esketxek osatzen dute. «El paseo de Buster Keaton», «La doncella el marinero y el estudiante», «Escena del teniente coronel de la guardia civil», «El diálogo del amargo» eskena Lorcaren aro surrealistakoak dira, eta oraindik sekula antzeztu gabe zeuden. Bigarren partea aski ezaguna den «El retablillo de Don Cristobal»ek betetzen zuen. Atal bakoitak zuzendari eta antzezle desberdinez osatua

«5 Lorcas 5»k azkenean puzzle itxura hartu du, eszenografia eta iluminazio koherente batek solik ematen ziotela batasun antzeko bat.

Zuzendaritzan, Lindsay Kempek sinbolismoz eta mamuz beteriko atala burutu du Buster Keaton zenaren inguruan. Oraingoan ere «zurezko aurpegia» galduta ageri izan zaigu, inguruan zituena pertsonaiak, ametsak, eta irudiak bere lekuan jarri ezinik musikak inguru koloretu eta festiboa jartzen zuen bitartean. Mundua gelditu ezina dela eta eskuartetik ihes egiten dio pertsonaia nagusiari, alboan olerkariak eskena kondatzen digun bitartean.

Jose Luis Castrok zuzentzen du «La doncella, el marinero y el estudiante», itsasondoan gertatzen den maitasun eta errepresioaren historia, maitaleak eta mundua, eta azkenean deus ez, dena itsas giro batetan murgildua; ur, uhin eta guzti.

«Escena del teniente coronel de la guardia civil» Joan Baixasek arteztutako elkarriketa absurdoa dugu. Muntaia nahiko surrealista dugu ere, oso mugimendu guttiz absurdoa, bizitzaren errepikapena eta jerarkia erakustean digu, azkenean Lorcak moraleja argia ematen digularik: engranajearen arri bat jarri gero makinarik perfektionena birrintzeko arriskuaren dagoela, egiturarik sendoenak ere ustekabeak higitzen direla.

«El dialogo del amargo»k jauntxo eta herritarraren arteko elkarriketa hotz eta zorrotza dakarkigu. Gaurko jauntxoa zineman erabiltzen diren grua baten gainen iristen zaigu, antzinako zaldi ferratuak ez daukate lekurik gaurko gizartean, ezta aberratse eta txiroen arteko konfi-

dantzak ere. Urrea eskuratu nahiean dabilen pobreak sarritan jauntxoaren egur dotorea hartzen du, hori bai al-kondara zikindu gabe. Atal honetan giroa oso gogorra da, apurtzailea, jesartlekuari atxekia uztren dizun horietakoa, Lindsay Kemp-ek zuzenduriko zatiaz bortitzen kontrastatzen duena.

Bizitasun falta eta inkoherentzia

Azkenik, aurrekoa boro-biltzekotan edo, zatirik luzeena, pertsonairik gehien daukana, etxera sapóre onek bidali nahi izango bagintuzte bezala. «Retablillo de Don Cristobal»ek satira barrokkoa dakarkigu, pertsonaia groteskoz osaturik farsa itxura hartzen du denbora aurrera doanean. Irrealidadetik gaurkotasuna bilatzen, maitasun gabeko ezkontzak, adar zorrotzak eta elkarriketa absurdoak dira nagusi. Pikareska ere hortxe dago, antzezlan bat beste baten barnean, errealtatea eta irrealitatea nahasturik, inortok ere ezin dezakeela esan non hasten den bata eta non amaitzen den bestea. Aurrekoa ikusita bigarren atal honetan ikusleagoak barre lotsatia erakusten zuen, aurreko lau esketxetan sufritutakoari muxin egin nahiean edo.

Orokorki ikusita «5 Lorcas 5» ikuskizun atsegina bada ere bizitasun falta eta inkoherentzia somatzen zaizkio. Lorcaren apunte hauek horrela antzezturik ez gaituzte bete, zenbait momentutan edertasun plastikoak eta musikalak irentsi eta liluratu bagaituzte ere.

Iñaki GOITIOLTZA

5 LORCAS 5

1985eko Ekaina

larrun

01

1. zenbakia

Historia: Eustakio Mendizabal «Txikia», abertzale belaunaldi baten mitoa, Gatzaga taldea ■ Aljeriako gerla. J.L. Davant ■ Saiakera: ETAK hogeitabost urte, J. Apalategi ■ Nazionalismo espainolak erasotzen gaitu. Beltza ■ Geopolitikaren ingurua. J. Sastre ■ Elkarrizketa: Iñaki Larranaga. Euskararen sustutzeak gelditu. ■ Dosierra: Ikastolak. Historia, egoera ■ Ekologia: Euskal Herriko basoen hondamendia

1985eko Abendua

larrun

2

2. zenbakia

Elkarrizketa: Jose Luis Elkoro. Galdutako aukeraz eta aukera berriak sortzearen zailtasunaz. ■ Ekologia: Ikerketa Globala 2000. ■ berezia Irlandan. Europako laboratoriora. Gatzaga Taldea ■ Saiakera: Modernitatea eta gu. Beltza ■ Euskal kantaingintza aldaketak ulertu nahian, Xabier Markos Iraola. ■ Gödel-en teorema. Antton Azkargorta. ■ Zenbait gogoeta botere eta biolentzia politikoari buruz. ■ Humanismoaz, humanismoaren alde, humanismoaren kontra

Irlanda, gerra bereziaren

1985ko Ekaina

larrun

3

Elkarrizketa: Ildro Monzon. Abertzaletasun zahararen porrotetik abertzaletasun berrira. ■ Dosierra: Hego Euskadi, bi autonomiatan zatitua. ■ Baskongadako Komunitate Autonomoaz. Koldo Garretiaga. ■ Nafarroako Komunitate Lege Antiterrorista eta ekonomiko bat. Bidero Bakaldea. ■ Saiakera: Kape Larunbe. ■ Irakurketa ekonomiko bat. Mago Irul. ■ Eltzaren ofentzibak sortutako zenbait gogoeta. Markos Iraola. ■ Nazioartekoa: Kurdistan, Ekialde Erdiaren bizkarrezurrean. Pablo Sastre.

Hego Euskadi, bi autonomiatan zatitua

larrun

Gure alea askatasunari buruz

Goitibehera frango binakako esku pilota txapelketan

Ez da batere erreza gertatuko inoren alde apostu egitea hilabeteotan jokatzeko ari den Binakako Txapelketa honetan. Ezta frontoiek, are gehiago hemendik aurrera, bete-betean gainezka egingo badute ere; pattarrak, buruak ez ezik, zaletuen patrikak ere berotuko dituen arren eskularen pilotakada bakoitzeko. Bi sailetan banatutako sei bikoteek oraindik ez bait dute semifinaletarako pasaportea erdiesteko aukerarik agortu, nahiz eta Retegi bigarrenak eta Etxenagusiak egiten duten pareo gorriak eta bi pasatzeko egokian kausitzen den, jokatu hiru partidutatik bakarra irabazita.

JULIAN Retegi oraindik bere buruan ezagutu ez duen Binakako Kanpeonatu txapela kokoteratzeko amorratuz ailegatu baldin bazen ere, ernegazioz segituko duela soma dezakegu honez gero, Alustiza eta Galartzaren aurka galdu ondotik, joan den igandean Gasteizko Ogeta pilotalekuan Bengoetxea II eta Maiz II-aren kontra galdutako partidu garrantzitsuen kausaz batipat. Dena den —gaitzerdi esango luke norbaitek— azken bikote horren aurkako estraineko partidua 22-9 irabazi zuteneko kontsolamendu txepela geratzen zaie Etxenagusia eta bie...

Ez dagoela kontrako kaxkarrik

Ez zuen arrazoirik falta Bengoetxeak, Etxenagusia eta Retegi faboritoak ziren partidua irabazi eta espero guztiak pikutara bidaltzean: «Ez dago kontrako kaxkarrik kirol honetan, eta gaurkoan berrituko ere ikusi ahal izandu da». Eta ea nola konpontzen den orain hainbeste korapilatu den ronpekabezas! Alustiza eta Galartza III.ak jokatutako partidu bakarra irabazi egin zuten: puntu bat. Bengoetxea III eta Maiz II.enak jokatutako bitatik (biak Retegi eta Etxenagusia-aren aurka) bat galdu eta bestea irabazi (9-22 eta 22-18): puntu bat. Eta Retegi eta Etxenagusiak, hirutatik bi galdu eta bakarra irabazi: beste puntu bat.

«Gaurkoaren ondoren, jadanik ez daukat aldapa makala titulua ateratzeko», esan zuen erasundarrak. Haserre zegoen. Haserre, ez Etxenagusia gazteak Ogetan egun zakar samarra izan zuelako, Empresas Unidas delakoak igandean aurretik errezildarri partidu bakar bat ere ipini ez ziolako baidarik, eskutako gaizagatik abenduaren hasieratik batere jokatu ez zuela jakinik. «Badi-tut arrazoiak empresarenganako erreze-loa edukitzea. Hilabete batetan ez diote partidu puta bat ere prestatu —Errege eguneko aukera edukita!—. Ez dut ulertzen zer arraio nahi duten, nigandik zer espero duten».

Kontuak oro igualtsu beste taldean ere

Txapelketari sekula baino emozio gehiago eskeintzeko sorginek puntu partiketa nahaspilaturik egin nahi izan balute, auskalo halako berdinketarik konposatzea asmatuko luketen!

«B» taldeko panoramak ere ez bait dakar karamelo goxorik. Honetan, bestean bezala, sei jokatu dira: bi talde bakoitzak, eta hiru bat galdu. Bigarren buelta geratzen da orain, eta kotarroa hasi bezalatsu. Badi-rudi Bergara II eta Martinikorena, azken bi urteotako txapeldunak, dena emanda datozela, aurrenengo partidua Bengoetxea IV eta Salbidearen kontra galdu eta gero eskarmentuz. Eta Tolosak, bere partetik, gehixeago lagundu beharko du Laduche hurrengotan.

Asteburu honetatik hasita ez da txantxetarako paradarik suertatuko —artean batere egon baldin bada—. Igerriko dio bateonbategi. Galde bestela apostuzaleen patriketako txanpon galkor baina pisudunei. Eta argi ibili maripili.

Gorka ARRESE

Ez zegoen hain kontent pasatu den igandeko partiduen ondoren

erronka barik

Denaren eta ez denaren epaile izan nahi

FUTBOLEKO partidutan beltzez jantzita eta errenka ibili ohi diren txilibitadun fraile antzeko jainko txiki horiek —aukerak uzten hasita— futboleko zelaitarako sarrera prezioak erabakitze orduan ere eskua sartuko lukete gustora asko. Oraingo honetan ordea, eskua ezinean, hanka izan da sartu dutena, Bizkaiko arbitroek Santutxuko zelairik zapalduko ez duteneko jarrera hartzean.

GISA honetan, duela bi hilabete gertakariak direla medio hartutako erabakia piztu nahi izan dute: Aretxabaleta eta Santutxuren arteko Hirugarren Dibisioko matx batetan Bakero jauna makilatua izan zen santutxutar afizionatu batzuren eskutik; Bakero jauna, futboleko kontzertuetako txilibitulari bat da; Federazioak Txapelketa Komiteak sei partiduz Bilboko zelaia iteko erabakia hartu zuen Santutxurentzako zigor legez; baina arbitroek makilatzaile sutsuetariko baten izena eskatzen dute, Legeak epaitu dezan; eta hala ez bada, ez dago txilibituri, zitateko udaltzainen batena ez baldin bada behintzat.

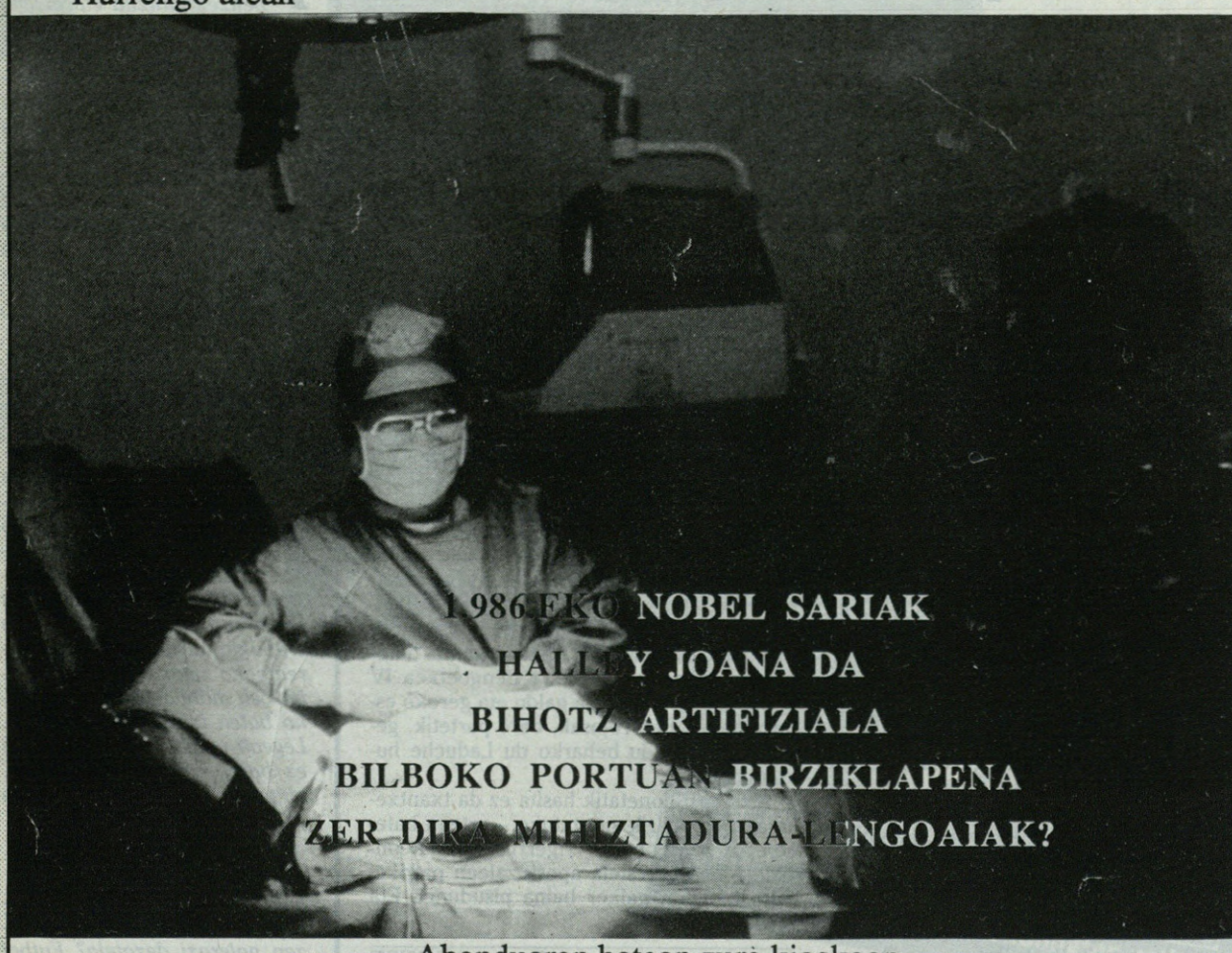
ETA zer gehiago nahiko ote dute klubengandik? Kanti-nak suntsi ditzatela? Biolen-toak eta SIDAunak sar daitezen galerazi dezatela? Futbol zelaitako segurantzarako polizia berri bat sor dadila? Ala orsaia, hainbeste matraka eta burukomin sortzen dien offside delakoa ezabatea? Egia da, bai, ez dela 'gizabidezkoa' inor jotzea, holakotan 'justizia' egin behar dela eta abar guzti hori. Baina bueltadeojarik gabeko erabakiak hartzeko botere ahalguztidunak ematen zaizkionari egunen batetan belarriak berotuko zaizkiola ez dudarik egin. Erantzunkizun soziologikoa edo zernolakoa den ideiarik ez daukat, baina ezin esan hau ere 'gizabidezkoa' ez denik. Santutxuko, datorren astean Argentina edota Ingalaterran gertatuko da-eta...

G.A.

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

1986.eko NOBEL SARIAK

HALLEY JOANA DA

BIHOTZ ARTIFIZIALA

BILBOKO PORTUAN BIRZIKLAPENA

ZER DIRA MIHIZTADURA-LENGOAIK?

Abenduaren batean zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea..... Lanbidea

Hiria..... Telefonoa

Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ 1.987.erako 2.200 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 4.100 pta.
- ☐ Hiru urterako 6.400 pta.
- ☐ 1.987.erako 2.750 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

Bertso berriak soldaduzkari jarriak

Joseba MUGERZA GOIBURU

Mila bederatzirehun larogei
eta seigarren urtean
hain zuzen ere maiatzak duen
hirugarren egunean
arratsaldeko seirak dira eta
sartu behar naiz trenean
egia esan bihotz taupadak
somatzen ditut barnean.

Euskal Herritik urrundu beharrak
beti ematen du pena
batez ere soldaduzka bada
ondoren zain dagoena
hegoalderuntz gelditu gabe
gau guztian doa trenea
Zaragoza, Valentzia, Alikante
eta azkenik Kartagena.

Geltokira heldu garenerako
gure zain dago jadanik
artalde baten erara denok
hor goaz burumakurrik
kale zatarra eta hezurbeltza
ez dago hemen besterik
halako baten hor ikusten dut
trapu zikin bat zintzilik.

Itxura denez trapu hori da
koartelan adierazgarri
atea ireki orduko bistan
daude makina bat txarri
barrura sartuerazi gaituzte
ta berehala firme jarri
hain izuturik neure burua
ez dut euki behintzat sarri.

Afaria ere hemen jaten da
normalki baino goizago
ez nukeen ukorik egingo
eman ezkerro gehiago
egia onartu beharko banu
janaria hain txarra ez dago
halare hemengo onena baino
etxekoa dut nahiago.

Lotaratu gara halako baten
beraz ez da gauza txarra
egia esan gogoia neukan
eta baita ere beharra
amets batetan ihesi nabil
eta zurrutada edarrak
baina seiretan oihuka dator
Kartagenako oilarra.

Komunak ere merezi dute
nere ustez aipamena
sarritan leku horra joateko
euki behar kemena
papertzat egunkariak duen
orrialde politena
eta aterik ez daukagunez
bistan daramagu dena.

Halako baten heldu zaigu ba
egun 'garrantzitsu' hori
horrelakoan biltzen da hemen
sasikumea ugari
bandera azpitik pasaerazi
egin digute denori
hori dela eta egin ditugu
makina bat tontakeri.

Baten ustetan beharrezko da
gizon bihurtu gaitezen
hamaika mozolok oraindikan
jarraitzen du hori pentsatzen
instruzioa igaro dugu
eta aurkitzen naiz pozarren
nahiz soldadutza dena bukatzeko
urtebete geratu arren.

Bertso hauetxek denbora pasa
koartelean einda dagoz
hango egoera azaldu nahian
nahiz izan pena edo poz
oraingo honetan Mutriku aldera
bidaltzen ditut nik gogoz
jendeak gure berri izan dezan
eta parte hartzeko asmoz.

(Txistek Tolosako Euskaltegiko
«Auskalo» eta Irungo Euskara
Kontseiluaren «Plazara»
aldizkarietatik jaso ditugu.

ITSU ESKALEA

Jakingo duzue noski, non dagoen Donostiako Atotxako azpi-pasagunea Egia aldera joateko. Bada, azken bolada honetan itsu bat egon ohi da limosna eske bertan.

— Limosnatxo bat Jainkoaren izenean! Limosnatxo bat Jainkoaren izenean!

Halako batetan, pasatzen da bere aurretik emakume bat eta:

— Baina zertan zaude zu hemen limosna eskatzen? Aurreko batetan Avenidako taberna batetan ikusi zintudan eta, dotore-dotore jantzita eta egunkaria irakurtzen!

— Eta zer? Beste guztiak bezala ez al daukat horretarako eskubiderik nire zortzi orduak sartu ondoren?

DANTZAN

Gure Txokoa Dantzalekuan entzundako elkarrizketa:

— Maite, farrez ikusten zaitudanean, nire etxera etor zaitezten esateko gogoa ematen dit.

— Aizu, ausarta zara, ezta?

— Ez, neska! Dentista naiz.

BIDE ERTZEKO SEINALIZAZIOAK

Azken zubi honetan gure lagun bat Gasteizen egon da, bere mutilarekin. Astelehen gauean, herrira itzultzeko ordua iritsi zaio eta abiatu da Irun aldera. Inpentsan kartel bat ikusten du bide ertzean: «Aitorrek agurtzen zaitu».

— Zer ote da hau?

Jarraitzen du aurrera bidean eta beste kartela:

«Aitor oso alaia da».

— Baina nor arraio da Aitor hori?

Segi aurrerago eta beste kartela:

«Aitor gogoko izango duzu».

Gure neska hantxe doa erabat harrituta kotxean, eta halako batetan non ikusten duen bide ertzean mutil bat stopa egiten kartel haundi batekin:

«Aitor naiz».

Joxe Ramon
- MISTEKA (2)

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

Kalean daukazu dagoeneko ARGIA Egunerako hainbat aldiz iragarritako txiste kasetea. Kasete bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da beraien prodtutore eta IZ diskoetxea koprodutore eta argitaratzaile. Guztiz astegin gertatzen diren bi kasete hauetan txiste ugari topatuko duzu, «grazioso» pare honen ahotik: Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIA bertan «Jo... adarra» txiste-saileko arduradun den Kike Amonarriz.

Ez galdu aukera eder hau! 500 pezeta baino ez zaizu kostako zinta bakoitza ondoko txartela bete eta ARGIAra bidaltzen badiguzu, etxean jaso nahi dituzula esanez. Kontrarrenboltoz egingo dugu honen kobraketa. Karteroarekin parre piskat egin ahal izango duzu horrela!

Izen-deiturak.....

Helbidea.....Herria.....Probintzia.....

1. kasetea.....2. kasetea.....Biak batera.....

ARGIA. Ametzagaña 19. DONOSTIA 20012

osasunaren arduraz

Karnitina, botika arriskutsua kirolarientzat

AZKEN bolada honetan hain ezaguna izatera iritsi den eta kirolarien artean gero eta gehiago erabiltzen den karnitina dioxosoa, kaltegarri gerta daiteke osasunarentzat, drogek kirolean eduki ditzaketen ondorioak aztertzen dituen ikerketa batek aditzera eman duenez.

Kirolariek, normalean, neke-sentsazioa eta muskuluen higadura ager ez daitezen hartzen dute karnitina. Baina ez dago inolako segurantzirik botika hori gorputzarentzat positiboa dela baieztatzeko, J.M. Odriozola irakasleak dioenez. Madrileko Botikarien Kolegioak argitaratzen duen «Atanor» aldizkarian agertu da aipatu ikerketa hori, eta bertan Kirol-errendimendu hobeak lortu asmoz botiken erabilera gero eta handiagoak ekar ditzakeen arriskuak gogorarazten dira. «Ezinezkoa da jakitea txapelketa bat irabazteko karnitina nahitaezko elementua izan den edota beste faktore batzuri zor izan zaion» esaten da txosten horretan.

Karnitina hartzen duten kirolariek (eta baita botika hau eman edo errezetatzen duten kirol-medikuek ere) jakin behar lukete, organismoa bere behar adinako kopuruan sintetizatzeke gai den substantzia extra bat ari zaizkiolal gehitzen gorputzari. Kontuz, beraz, gehiegikeriekin!

Xabier AGIRRE

Erletxoak, erletxoak, non dago ezitia?

ERLETXOAK, erletxoak, egiazue argizagia nagusia hil zaigu eta» omen zen gure arbasoek erlauntzen aurrean jarrita esaten zutena etxeko nagusia hildakoa. Argizagia beharrezkoa zen orduan hildakoari zerurako bidea argitzeko. Norbait hildakoa argizagiak pizturik iraun behar zuen hildakoa bige gal ez zedin.

Beste modu batetara probatu izan balute, eta argizagia eskatu beharrean ezitia eskatu izan balute, hildako asko ez litzateke agian hilen, edota hildako mordo bat mundu honetara piztuko litzateke berriro, erle hauek eskaintzen duten eztiak goxatu bat hartzeko.

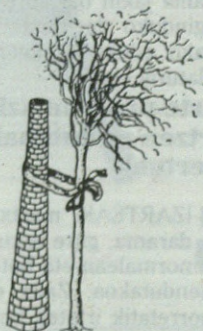
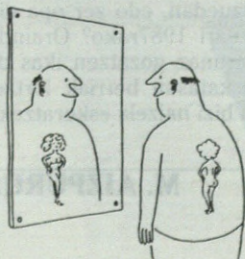
Izan ere ezti txarrotxo bat da erreginak eskuineko eskuan daukana eta «Lune de Miel» bertan irakurri daitekeen esaldia. Erreginak dioena... irakurle baikoitzaren irudimenaren esku utziko dugu (Kontu hauetan ez bait da bat ere erraza denok bat etortzea eta ez genuke hemen inoren sentsibilitatea mindu nahi gure irudimen indartsu eta gihartsuarekin).

Dena den, lorez lore maitasuna egin eta beren kabitan erabat profitagai zaizkigun emaitzak sortzen dituzten aberetxoak badaukate zer erakutsia ikasi (ala ikusi) nahi duenarentzat.

Argizagia alde batera eta ezitia bestera. Zer gehiago nahiko zenuke, kandelapiztu eta eztiz gozo gozo jartzea baino?

Galdegiozu erreginari. Igual eskainiko dizu zuri ere beste «Eztizko llargi» bat.

Martin ARANA

1987, askatasun-urtea, bedi

GURE Herrian Askatasuna aipatzen denean askatasun politikoa datorkigu burua. Noski, 1987a bedi askatasun politikoko urtea ere. Baina ez noa hortaz hitzegitera, baizik eta 1986ean izandako gorabeherek erakutsi didaten zerbait agertzera.

Gizarte standard-izaturia eta arautu batean bizi gara

IA konturatu gabe, apurka-apurka, geroz eta arau gehiagoren menpean bizi gara: ezin da, esate baterako, etxea nahi den bezalakoa egin; altuera gehienez hainbestekoa izan daiteke,... sukaldean nahitaezkoa da hau eta hau ipintzea; entxufeak ezin dira han eta hemen ipini; eskaile-ra-mailak hainbeste zentimetro behar ditu. Adibide hauek etxegintzakoak dira, baina edozertan sartzen garela eta horrelako erregelak, arau, obligazio eta lege aurkituko ditugu.

Bukatu dira inprobisazioko urteak, gauza guztietarako txostenak, proiektuak eta aurrekontuak eskatzen dira.

Abokatuak dira oraingo apaiza berriak

EZ gara konturatu ere egiten zenbat lege dagoen gure gainean kasua gertatu arte eta orduan ez dugu aukerabiderik: jo abokatuarengana, eta gure arazoa beraren esku utzi. Ez zaitzala zerorren kontura hasteko tentazioak bereganatu. Alferrik duzu: hamaika bidaia alferrikako egin beharko duzu ate batetik bestera. Azkenean leher eginda gestoria batera joango zara eta ordaindu behar dena ordaintzeko prest agertuko zara dena konpondu dizutela entzuteraren truke.

Geroz eta espezialista gehiago eta espezializatuago

GESTORIAREN kasuan bezala, horretarako ikasi duenaren esku utzi behar dela entzutea gauza arrazoizkoa iruditzen zaigu: ia espezialistak bakarrik daki gure eguneroko egunean erabiltzen ditugun gauzetaz: kotxea, eskumuturreko erloju dijitala, telebisioa, irratia, tximinia, aluminiozko leihoa, erropa, etab.

Geroz eta jende gehiago dago bere espezialitatezko gauzetaz bakarrik dakiena, eta bere espezialitate kanpoko gauzetaz ia ezer ez dakiena.

Duela urte batzuek nahiko espezializatu kontsideratzen zen lanpostua, bospaseitan banatua dago gaur egun eta, ondorioz, bospasei pertsonak bospasei aldiz ikuspen urriagoa dute gai hartaz.

Gizarte kontrolatu batean pertsonalki kontrolatuak

NORBAIT fitxatua dagoela esaten dugunean, berehala fitxa poliziala datorkigu gogora. Normala da, horiek izan bait dira fitxa pertsonala ondo erabiltzen zuen erakunde lehenetarikoak.

Gaur egun nonahi dugu gure fitxa: Aurrezki Kutxetan, Iberdueron, Telefonikan, Udaletxean, Diputazioan, Polizian (maila askotakoan), Aseguroetan, Gasolindegietan, Dendatan, Liburutegietan, Lantokietan...

Gure belaunaldikook NAN-ren zenbakia buruz dakigun lehen eta azkenekoak izango gara, agian. Gaurko gazteek ez dute ikasiko, dagoeneko batez guztietan NAN-ren fotokopia eskatzen bait dute edozertarako. Eta zenbakiz gainera hango datu guztiez jabetzen dira.

Ordinatoreek ahalmenduko dute kontrol orokorra

HAN eta hemen sakabanaturik ditugun fitxa guzti horiek egunen batean (1987an ere aurre-ra-pausuak emango dira) lotuko dira eta norbaitek gure buruari buruz ia dena jakin ahal izango du: egunean zehar eta urtean zehar zer egiten dugun zehatz-mehatz jakinez. Gure historial guztia edukiko du goi-gorenenko buruzagiak.

Behin datuak norbaitearen eskura iristen direnean, ez da jakitearekin bakarrik konformatuko, baizik eta bere programa jakin bat aurrera eramaten ahaleginduko da, neurri horrek zein kontrako eduki lezakeen ere aurrez kalkulaturik egonik.

Gizarte-programazioa ohartzen ez dutenak baztertutak

GIZARTEAK martxa jakin bat darama, gure esku ez dagoena normalean eta boteredunek hitzarmendutakoa. Zaila da normaltasun horretatik irteera behatzez seinalatua izan gabe.

Seinalatua izateaz gain, baztertutak izango da eta bizimodua ezinezko egingo zaio ahalik eta apurka-apurka artaldera itzultzen ez den arte.

Kontsumoa da gaur hemen bizi dugun gizartearen ulertzeko haririk nagusienetakoa, hobeto esan, kontsumismoa. Kontsumo horretan inor gutxi libratzen da zorpean egotetik, diru-maiguetatik, hipotekatik, luzeroko inbertsioetik; ondorioz, uste baino jende gehiago gaude lepotik hartuak.

Bestalde, geroz eta ondasun gehiago dugu han-hemenka pilotua eta geroz eta indar handiagoz babesten dugu dugun hura. Horregatik, sistema arriskutan jarri dezakeenaren beldura gara; eta sistema bere burua defendatzen du horrela.

Nazio gisara ere defendatuko ditugu lortuak ditugun pribilegioak hirugarren mundukoek beren parteak eskatzen hasten zaizkigunean eta gerrara joateko prest egongo gara.

Non da askatasuna?

NON da gure askatasuna, administrazioaren menpean, gure lan espezializatutik aparte ezjakin, geroz eta gehiago kontrolatuak eta programatuak, eta ondasunak lortzeko hainbat gauza egitera behartuak baldin bageaude?

Geroz eta erabaki pertsonalei aukera gutxiago eskaintzen dion gurgil handi batean sarturik goaz, nahiz eta bizitzeko tokatu zaigun unetxo hartan zalaparta txiki edo handi batzuek aterata.

Pesimista agertzen naizela iruditu bazaizu, orain artekoa ondo irakurri duzunaren seinale da. Pesimista naiz pertsona banakoari datorkion panorama buruz, eta, halaber, elkarte txikiak dagokionari buruz.

Baina hala ere, bizi garen urteetan satisfazio handiz bizitzeak asko balio du eta gurgil horretan karga norantz egiten dugun horretan egon daiteke askorentzat satisfazio horren gakoa.

Zer opa dizuedan, edo zer opa diodan nire buruari 1987rako? Oraindik dugun askatasunaz gozatzen ikas dezadala eta askatasun berriak lortzen saia nadila ni bizi naizela eskuratzekotan.

M. AIZPURUA

EZ GARA BAKARRAK HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU.

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

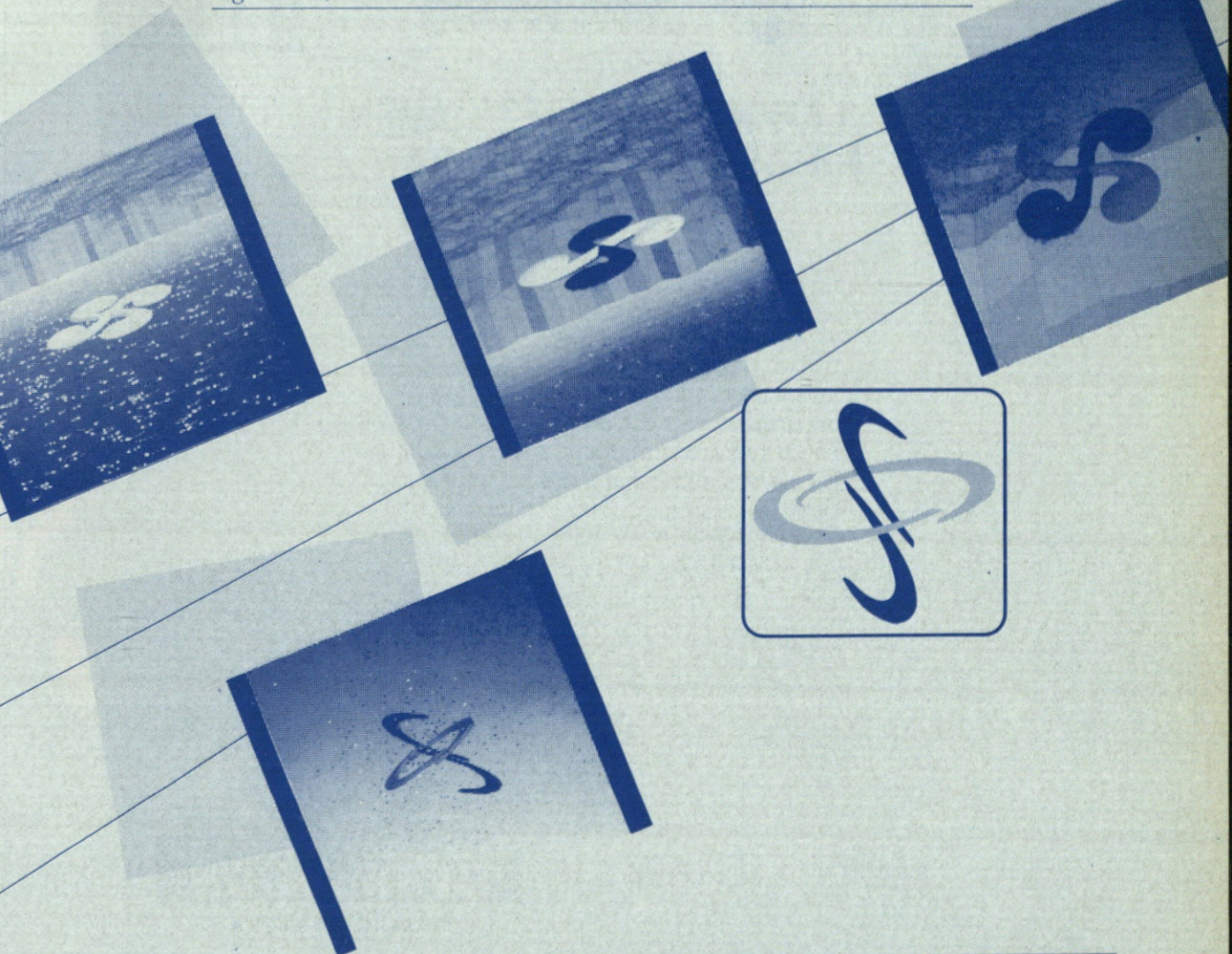
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, zuk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatzeko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzeraz eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSLTA EZAZU.